

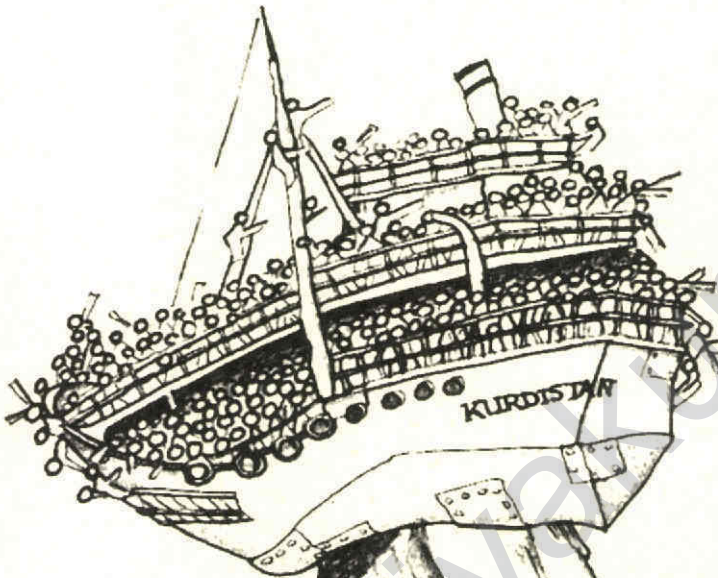
Jî bo Kurdistanê Serbixwe Yekbûyî Demokratîk û Sosyalîst!

Jî bo damîzrandina Partîya Marksîst Lenînîst Kurdistanê

Welatê

YEKBÛYÎ

Karkerên hemû welatan û gelên bîndest yekbûn!

Her tişt jî bo Kurdistanê
Serbixwe Yekbûyî
Demokratîk û Sosyalîst!

Cotmeh 2009

Hejmar:6

Bîha:3 €

İÇİNDEKİLER

Kürdistan’da Kimi Gelişmeler.....	5
“Değişim/Goran” Hareketi Üzerine Bir Değerlendirme.....	17
Kürdistan’da Kadın Sünneti.....	19
“Bolşevizmin Tipik Bir Karikatürü: “Bolşevik” Parti (Kuzey Kürdistan-Türkiye) Eleştirisi II. Bölüm	25
“Birleşik Filistin’e EVET! Birleşik Kürdistan’a HAYIR!”.....	42
Kürtçenin Lehçeleri Üzerine Notlar.....	45
Kürt Ulusal Hareketinde Yenilginin Nedenleri I. Bölüm.....	53
Ekim Devriminin Kazanımlarından: Gilan Sovyet Cumhuriyeti Üzerine	61
Zazaki: ROZA TARÎYÊ!	71
Eğitim: Marksizm – Leninizmden Öğrenelim	75
Çeviri: Manîfêsta Partîya Komunîste	79
Cigerxwîn: Ey Karker, Bîbîn Yek!	82

E-posta: w.yekbuyi@web.de

V.i.S.d.P.: A. Aslanlı - 120 Arcadian Gardens, N. 22, 5 AE England

Sunu

Elinizdeki 6. sayıyla tekrar sizinleyiz; hiçte kısa sayılmayacak bir aradan sonra, yeniden merhaba. Bazı yetersizliklerden ve zorluklardan ötürü dergimizin bu sayısını “bir türlü” basmaya vermek mümkün olmadı. Planladığımızın tersine yaşanan bu aksamanın tekrarlanmaması için daha dikkatli davranacağız.

Bu sayımızda, birbirinden farklı yazı ve makalelere yer veriyoruz.

“Kürdistan’da Kimi Gelişmeler” başlıklı ilk yazıda, Türkiye’de son dönemlerde öne çıkarılan “Açılım” üzerine birkaç önemli noktaya değinmekle yetiniyoruz. Güney’deki “Değişim” hareketi üzerine bir değerlendirmeyi de bu yazı içerisine aldık.

5. sayımızda birinci bölümünü yayınladığımız “BOLŞEVİZMİN TİPİK BİR KARİKATÜRÜ: “BOLŞEVİK” PARTİ (KUZEY KÜRDİSTAN – TÜRKİYE) Eleştirisi “ başlıklı dizi yazının II. Bölümüne yer veriyoruz. Bu bölümde, “Birleşik Kürdistan” sorununu ele aldık.

Daha önceleri gündeme alınmayan; hâlâ da bazı çevrelerin görmezden geldiği ve fakat kesinlikle üzerinde ciddiyetle durulması gereken “Kürdistan’da Kadın Sünneti...” konusunda bir makale ile neler yapılabileceği bağintısında görüşlerimizi ortaya koymaya çalıştık.

Güney parçasındaki hemen her

gelişmeyi, bilinen özgünlüğü nedeniyle önemsiyoruz ki bunu şu ana kadarki yayın faaliyetimizde ortaya koyduğumuza inanıyoruz. Güney’deki kimi gelişmelerin bilinmesi bakımından, bu parçada olan-bitenler üzerine okuyucularımızı bilgilendirmeye -bundan sonra da- devam edeceğiz. Bu sayımızda R. Badiki’nin YNK’de örgütsel ayrılık üzerine yazdığı bir değerlendirmeye yer veriyoruz. Kısaltarak aldığımız yazının içeriği bütünüyle yazarını bağlamaktadır.

Bu sayımızın bir diğer yazı konusu ise dil-lehçe ilişkisini işleyen «Kürtçenin Lehçeleri Üzerine Notlar» başlıklı makale. Bu makalenin ilgili konuda andaki eğilimimizi özetlediğini, ileride farklı makalelerle sorunun değişik boyutlarını ele alacağımızı belirtelim. Bir süreden bu yana giderek artan ölçüde tartışma konusu haline gelen getirilen Kürtçe dili ve lehçeleri üzerine “bir an önce her yönüyle tavır takınma” aceleciliğine girmeden, yazdıklarımızın şimdilik ulaştığımız düzeyi gösterdiğini ve haliyle varılan noktanın bazı bakımlardan önemli sayılabilecek eksiklikleri de içinde barındırdığını; bu anlamda yazdıklarımızın ‘eğilimimiz’ şeklinde kavranmasını bekliyoruz.

“EKİM DEVRİMİNİN KAZANIMLARINDAN; GİLAN SOVYET CUMHURİYETİ ÜZERİNE BİRKAÇ

NOT...” makalesi, konu hakkında asgari bir bilgilenme imkanı sunmaktadır. Bu konuda, esasında söylenmesi gereken çok şey var; ne var ki içinde bulunduğumuz pekçok zorlukla doğrudan ilintili olarak uzun aralıklarla çıkma riski nedeniyle bu konuda birkaç bölüm halinde yazmaktansa, her sayıda farklı konu başlıklarıyla makaleler yazmayı daha uygun-faydalı görüyoruz.

Bir okurumuzun gönderdiği “ROZA TARÎYË!” başlıklı Kürtçe’nin Zazakî lehçesinde yazılmış yazıyı olduğu gibi yayınlıyoruz. Bilindiği gibi, dergimizde isimle yayınlanan yazılar, doğrudan yazıyı yazan arkadaşı bağlamaktadır ki bu yazı için de aynı pren-

sibin geçerli olduğunu anımsatmakla yetiniyoruz.

“Marksizm-Leninizmden Öğrenelim” başlığıyla hazırladığımız eğitim bölümünde, Lenin’in Haziran 1920 tarihinde III. Enternasyonal’in II. Kongresi için hazırladığı «ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGELER SORUNU ÜZERİNE TEZLERİN İLK TASARISI» makalesine yer verdik.

«Manîfêsta Partîya Komunîste» çevirisi bu sayımızda da devam ediyor.

7. sayımızda buluşmak umuduy-la...

Dergi Çalışanları
Ekim ortası 2009

DERSİM DİRENİŞİNİN 71. YIL DÖNÜMÜNDE HIÇIR SEY UNUTULMADI, HIÇBİR ŞEY AF EDİLMEDİ!

KÜRDİSTAN'DA KİMİ GELİŞMELER...

Bu yazıda, Kuzey parçası özgülünde, sömürgeci Türk devletinin kısa süre önce kamuoyuna açıkladığı "Açılım" politikası hakkındaki değerlendirmemizi ve Güney parçasında son dönemlerde şekillenen yeni politik akım Goran Hareketi-"Değişim" üzerine düşüncelerimizi özetle ifade etmeye çalışacağız.

... KUZEY

Sömürgeci Türk devletinden "Açılım": „Milli birlik projesi“

Türk devleti; bölgedeki hegemonyacı konumunu pekiştirmek istiyor ve bu amacına ulaşmak için varolan denge-lerden nasıl istifade edeceğinin manevralarını yapıyor; değişik gelişmeler karşısında yeni ve farklı argüman ve son-
dajlarla, yeni bir konum belirlemeye çalışıyor. Bölgedeki güçlerle ilişkilerini bir biçimde "yeniden" dizayn eden bir ilişki sürecinde, TC'nin bölgenin en önemli

sorunlarının başında bulunan Kürt ulusal meselesinde de herhangi bir davranış farkı göstermemesi, eskiyi olduğu gibi tekrar etmesi vs. düşünülemezdi ki, tam da böyle bir momentte ortaya "Açılım" lafı saçıldı.

Adına ilk başlarda "Açılım" denilen ve fakat kısa sürede içeriğine uygun olarak değiştirilen ismiyle "Milli Birlik Projesi" planı; sömürgeci Türk devletinin Kürt ulusal meselesinde öteden beri sahip bulunduğu temel politikalarını terketmediğini her yönüyle tescil ettirdi. Öteden beri tekrarlı gelen "tek millet, tek vatan, tek bayrak, tek dil" nakaratından milim sapmayan ve bu temel siyasetinde hiçbir esneme belirtisine izin vermeyen sömürgeci Türk devletinin son açılımı, dolaysız bir biçimde söz konusu tekçi temel anlayışın daha da derinleşmesi, yaygınlaştırılarak kalıcılaştırılmak istenmesi demektir. Özetle ifade etmek gerekirse, adından da anlaşılacağı üzere açılım manevrası "milli birlik projesi" dir ve kesinkes Kürt ulusunun bu türden projelere ihtiyacı yoktur.

Kürtlerin ulusal hak taleplerine, en demokratik isteklerine baskı, tutukla-

**Domuz gribini
Kürtçe
anlatacağız**

Sağlıkta
açılım

Adımlardan memnunuz

ma ve şiddetle karşılık veren; yasal Kürt parti ve kurumlarına karşı her türden yasaklama ve baskıyı devreye koyan; gerilla güçlerine karşı sürek avı başlatan ve ulusal hakları için mücadele yürüten her Kürdü düşman ilan edip açıkçası savaş yürüten bir devlet ister "açılım" desin, isterse "barış" desin, adına her ne derse desin Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine karşı temel politikalarını terketmemiş demektir. Ki, zaten Türk devlet yetkilileri ve doğrudan sömürgeci savaşın başında bulunan komuta kademesi bilinen eski politikalarını yürütmekte olduklarını alenen açıklamaktadırlar.

Bu plan, emperyalist devletlerin onayından geçirilerek, gerekli 'dış' destek alınmıştır.

Dönemsel bakımdan işbaşında bulunan AKP hükümetinin eliyle açıklanan ve sürdürülen bu politika, yalnızca Türk devletinin bir projesi olmayıp Amerikan emperyalist devletinin de onayından geçmiştir. Böyle bir konuda Türk devletinin Amerika'dan habersiz iş yapması düşünülemez. Son "milli birlik projesi"de, devletin asıl sahiplerinin, yani Türklerin devletinin başındakilerin ABD emperyalistleri ile önceden görüşüp sonuçlandırdıkları, Türkiye-Amerika arası siyasi trafikte fazlasıyla ayyuka çıkmıştır. Gerekli ön hazırlıktan sonra, bizzat bu projenin pratikte yürütülmesiyle görevlendirilen hükümetin utangaçça da olsa ABD'nin rolünü reddetmemesi, dahası üzerlerine düşen yeni rolleri almak için

TC'den yeni bir sahtekarlık daha: "Barış" çığırtkanlığı!

Türkiye'de barış sözcüğünün içeriğinin bu denli çarpıtılarak burjuvazinin egemenliğini sürdürmesine koşulduğu bir dönem -herhalde- ilk kez yaşanıyor. Kurtuluşundan bu yana sömürgeci, ırkçı ve faşist niteliğini çıplak şiddet, zor ve baskı üzerinde devam ettiren Türk devleti, son dönemlerde, lafız düzleminde de olsa, sahte barış silahını da eklemiş bulunuyor.

Türk devletinin yetkili ağızlarınca olabildiğince bilinçli ve dikkatli hareket edilerek kullanılan barış söylemi, esasında kitlelerin ideolojik olarak teslim alınmasını hedeflemektedir.

Türkiye'de kitlelerin Türk şovenizmiyle zehirlendikleri ve böylece teslim alındıkları yeni değildir. Türk devletinin varlığının korunması söz konusu olduğunda sefere hazır hale getirilen kitleler, değişen koşullarda duyulan ihtiyaç doğrultusunda yeniden hizaya sokulmaktadır.

Sömürgeci Türk devletinin Kürdistan'da yürüttüğü savaşın bilançosuna rağmen eğer hâlâ devrimci, demokratik içerikteki barış çağrılarına kitlesel bir

peşpeşe Amerika yolculuğuna çıkmaları, son planın arkasında kimin durduğunu ortaya koymaktadır. Hemen her kararını önceden Amerikan emperyalist devleti ile görüşerek sonuçlandıran Türk devletin bu denli ciddi bir konuda kendi başına hareket edebilmesi imkansızdır zaten; ki ortaya saçılan haber, belge ve ifşaatlardan bunu görmekteyiz.

Diğer emperyalist devletler de, "milli birlik projesi"ni desteklemektedirler. Özellikle AB emperyalistleri bu plana destek vermektedirler. Açıkça görüldüğü gibi, emperyalist devletlerin de desteğini alan bu son proje, sömürgeci Türk devletinin çıkarlarının korunmasını esas almaktadır. Kısacası emperyalist devletlerle işbirliği içerisinde sömürgeci Türk devletinin aldığı ve hayata geçirmek istediği "milli birlik projesi"; Türkiye'nin işçi sınıfına, köylülerine, emekçilerine ve ezilen halklarına; ülke-

AB'den açılıma destek PKK'ya 'silah' uyarısı

mizin Kuzey parçasındaki işçi sınıfına, köylülere, ezilen halklara ve Kürt ulusuna; bölgedeki ezilen halklara ve ülkemin diğer parçalarındaki Kürt ulusuna; Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine olumlu bir katkısı yoktur, olması da beklenmemelidir.

Bu plan, AKP'nin değildir!

Önüne sürülen planı ama, AKP seslendirmek zorundadır. Devletin sahiplerince hazırlanan bir projenin, hükümetler üzerinden görevli "gelip geçici" memurlarca reddedilmesi, hele hele iş Kürt milli meselesi olunca bu memur takımının nazlanması düşünülemeyecek bir şeydir. Nitekim "gelip geçici" memurlar takımının AKP bölüğü önüne getirilen plana sözcülük yapmayı benimsemiştir (ki karşı çıkması için zerre

katılım olmuyor ve burjuva demokratik çerçevede de olsa güçlü bir barış hareketi yaratılamıyorsa, bu, diğer şeylerin yanında, devletin bu alanda bir bakıma başarılı olduğunu gösterir.

Son dönemlerde gündeme getirilen "yeni" söylemle barış üzerine sahtekarca manevra yapma kabiliyetini yakalayan Türk devleti, tam da bugünlerde özel olarak Kürt kitlelerini hedeflemiş bulunuyor. Sömürgeci Türk devletine karşı uzunca bir zamandır süren ulusal kurtuluş mücadelesine destek veren kitleler, devletin yeni konsepti dahilinde kuşatılmak isteniyor ve bu amaca uygun çok yoğun bir faaliyet sürdürülüyor.

Şu sıralar, egemenler tarafından seslendirilen sahte barış söylemi ve planında işçilerin, emekçilerin hiçbir çıkarı yoktur. Ülkemizi işgal altında tutmaya devam eden ve ulus gerçekliğimizi inkar eden sömürgeci Türk devletinin sahte barış manevrasında Kürt ulusunun kurtuluşu yönünde hiçbir olumlu şey bulunmamaktadır. Kimi noktalarda yeni bir söylemi tercih etmesi, pratikte bazı değişikliklere yönelmesi ve en son konseptle bağlı kalarak savaşın gidişatında ve

kadar bir gerekçesi yoktur). Planın sözcülüğüne getirildiği için de, esaslı devlete gidecek şekilde dizayn edilen projeden AKP'nin de menfaat sağlaması gayet anlaşılırdır. Bu planı AKP'e mal etmek ve bu parti nezdinde beklentiye girmek, Türk devletini tanımamak anlamına gelir. Türkiye'de, Kürt milli meselesinde, hükümetler 'tam yetkiye' sahip olmadı, olamazda; çünkü bu konuda ancak ve yalnız devletin karar sahibi olduğuna dair varılan mutabakat vazgeçilmez bir kuraldır; hatırlatmaya bile gerek yok şu ana kadar kuraldışı hareket edenine de rastlanmamıştır. Gelen, giden bütün Türk hükümetlerinin antiKürt histeri temelinde sömürgeci saldırganlığın sözcüleri olmaları bunun en açık ve çıplak kanıtıdır.

TC'nin güncel manevrası; bölünmeye karşı: "Milli birlik projesi"

İsminde de anlaşılabacağı üzere, bu "yeni" politika az biraz inceltilmiş haliyle milli birlik projesinden, yani Türk

şiddetinde bir bakıma yeni bir taktikle 'düşük doz' yöntemini gündeme getirmesi vs. Türk devletinin genel olarak Kürtlere, özelde ise Kürt ulusal kurtuluş hareketine karşı gerçekten barış siyaseti temelinde yaklaşacağı-yaklaştığı anlamına gelmiyor; gelmediğini bizzat devletin en yetkili ağızları açıklıyor.

Açıkça ve ikirciksiz bir netlikle ifade etmek gerekir ki bütünüyle faşist ve sömürgeci bir karaktere sahip TC devletinden ve onun andaki karar mekanizması MGK erki ve işbaşındaki hükümetinden barış, kardeşlik, eşitlik, adalet, özgürlük vs. bağlamında zerre kadar olumlu bir gelişme beklememek lazım.

Barış lafzının sömürgeci katiller tarafından telaffuzunun sahtekarlık olduğunu ilan eden ve pratikte buna uygun davrananların her alanda devrimci temellerde mücadele yürütmeleri bugünün acil görevidir.

Kürdistan'da gerçek bir barışın tesis edilmesi ancak ve yalnız sömürgeci devletlerin her türden egemenliğine son vermekle mümkündür.

devletini biraz daha diri tutma girişi-
minden öte bir şey değildir. Yurttaşla-
rının TC devletine sadakatini arttırmak
için "Açılım" manevrası icat edilmiş-
tir! İçinde geçilmekte olan momentte
yakın ve güncel anlamda bir bölünme
ve parçalanma tehlikesi yaşamayan
Türkiye'nin, bizzat devletin tepesinde-
kilerinde içinde yer aldığı yönetici eliti
tarafından bölüneceği fobisi ile korun-
maya alınması taktiği yeni değildir. Bu
manevra her durumda güncelleştirilerek
devreye konulmaktadır. Son dönemlerin
"açılım"ına da koşulan bu fobi her derde
çare kabilinde iyi iş görmektedir ki söz-
cülüğüne hükümetin uygun görüldüğü
"açılım"cıların "güçlü Türkiye" vurgusu
her şeyi açık seçik ortaya sermektedir.

Türkiye'nin bölüneceği yalanıyla
körüklenen şovenizm "Açılım" tülüyle
örtülüyor.

"Açılım" silahına sarılan Türk
egemenlerinin en önemli argümanla-
rından biri, Türkiye'nin bölünmesini
engellemek için açıldıklarını propagan-
da etmeleridir. Bölücülüğe karşı çıkma
seferberliğinin her zaman revaçta oldu-
ğu Türkiye'de, bölücülüğe karşı çıkma
adı altında yapılan Kürdistan'ın Kuzey

parçasındaki işgalin ve ilhakin sürdü-
rülmesi, Kürt ulusunun katledilmesi ve
kitlesel şekilde göçettirilmesi, ulusun
asimilasyon kışkacına alınması, ulusal
hakların tanınmaması, koyu bir inkar ve
imha siyasetinin yürütülmesi; Kürt ulu-
sunun bütünüyle haklı ve meşru talep ve
isteklerinin şiddetle reddedilmesidir.

Türkiye'de Kürtlere karşı sürdü-
rülen linç girişimleri "Açılım"ın ne me-
nem bir şey olduğunu ortaya koyuyor.
"Açılım" vesilesiyle Türk şovenizminin
bir kez daha tırmandırılmasında da yine
başat unsur bölünme ve parçalanma ya-
lanıdır ki linç saldırılarında yeralan gü-
ruhlar tam da bu yalan bombardımanı
eşliğinde sokaklara salınmaktadırlar.

Türkiye'nin Kürtler eliyle bölüne-
ceği iddiası, anda safsatadan ibarettir.

Bugün için, Türkiye'nin bölünme-
sini, parçalanmasını ve Kürtlerin bağımsız
devlet ilan etmesini savunan; aynı
zamanda diğer üç parçada da Kürtlerin
bağımsız devlet temelinde hareket ede-
rek müstakil Kürdistan kurulması teme-
linde politika yapan ve sözkonusu siya-
sal talep ve amaçlar doğrultusunda pra-
tik geliştiren ve gerçekten de varlığıyla
ciddi şekilde etkili olan bir siyasal hare-

SİL BAŞTAN YAPARIZ

ket yok. Buna rağmen ama, sömürgeci devletler (Irak'ta sömürgeci egemenlik günlerinin özlemini çeken güçler) ısrarla devletlerinin Kürtler eliyle parçalanacağını ve bölüneceklerini iddia ediyorlar. 'Yarın' gerçekleşecek olanı, bugün yakın ve güncel tehlike olarak gösteren sömürgeci devletler, bununla soruna stratejik yaklaşıklarını ilan etmektedirler. [Elbetteki o günler de gelecek; değil bir parçada Kürdistan ilan etmek, müstakil Kürdistan devleti kurulacak ve böylece şu an varolan sınırlar değişecek, yani Türkiye, İran, Irak, Suriye'nin "resmi" sınırları içlere doğru yeniden belirlenecek ve evet etrafı adı geçen devletlerle kuşatılmış bağımsız, demokratik Kürdistan devleti er ya da geç kurulacaktır.]

Bugün için, Türkiye açısından bölünme ve parçalanma tehlikesi bulunmuyor.

Kürdistan'ın Kuzey parçasında bağımsızlık ve ya da federasyon istemiyle hareket eden güçlü bir hareket yok. Kuzey'deki Kürt ulusal hareketinin ezici çoğunluğu açısından bağımsızlık istemi bir yana, federasyon talebi bile tutarlı bir şekilde sahiplenilmiyor. Şimdilik durum bu ve bu doğrudan doğruya anda Kürt 'cephesi'nden gelebilecek güncel bazda bir bölücülük tehlikesinin Türkiye'nin bölünme tehlikesinin "bulunmadığı" anlamına geliyor. Zira Türkiye'de Kürtlerin ayrılmasını ve Kuzey'de bağımsız bir devlet kurmalarını ve ya da Güney ile birleşmelerini savunan ve bu anlamda bölücülük yapan, Türkiye'nin parçalanmasını hazırlayan egemen ulusa mensup ilercisi, demokrat ve sol hareket de yok. Olgı bu iken, öyleyse nedir bu bölücülük ve parçalanıyoruz paranoyası!?

"Milli birlik projesi"nin sahipleri

GELİYE MUNZUR BİPARÊZİN!

Kuruluşundan bu yana, Türk devletinin stratejik düzeyde önüne koyduğu görevlerden biri olan Dersim'in insansızlaştırılması politikası devam ediyor. Daha önceleri Dersim halkını fiziki olarak yoketmeyi deneyen Türk devleti, bu planında başarı sağlamayınca, bölgeyi insandan arındırmak amacıyla insanlarımızı göçettirerek-zorla sürgüne göndererek, uzaklara, özellikle de Türk yerleşim birimlerine dağıtarak, serpiştirerek yok etmeye yöneldi.

Hedefine bir türlü erişemeyen sömürgeci devlet daha sonraları, geride kalan yüzyılın ortalarından itibaren bu kez değişik gerekçelerle Dersimlilerin kentlin dışına yönelmelerini teşvik edecek her türden yola başvurmaya seçti. Dersim'le komşu şehirlerdeki Dersim asıllı nüfus, bu zaman diliminden kısa süre sonra Dersim'deki nüfusu birkaç kez katladı ise eğer, bunun tek sorumlusu devletin bu bölgeyi insansızlaştırma politikasında gündeme getirdiği, dayattığı siyasetlerde ve uygulamalarda aramak gerekir. Çok yoğun asimilasyon eşliğinde, Dersim insanını öz benliğine yabancılaştırma seferberliği özellikle bu dönemde olabildi-

için 'proje' eşittir üniter devleti korumak.

"Milli birlik projesi" ile, Kürt ulusuna ve Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine karşı çok kapsamlı ve uzun vadeli bir imha planının hazırlandığı çok kısa sürede deşifre olmuştur. Böyle olmasında yadırganacak bir şey yoktur. TC devletini yakından tanıyan herkes açısından bunun böyle gelişeceği bir sır olmasa gerek. Mesele eğer ki Kürt ulusal sorunu ise, her ne ad altında manevra yaparlarsa yapsınlar, kuruluşundan bu yana (kuruluşa önderlik edenlerin de antiKürt kimlikleri ortada iken!), çok katı ve sistematik bir içerikte antiKürt temeller üzerinde bina edilen Türkçü içerikteki siyasetten milim kayma olmadığını göreceklerdir.

Nesnel gerçeklik esas alınarak hareket edildiğinde, TC devletinin kuru-

luşundan bugüne her zaman için faşist, ırkçı, sömürgeci politika ve yöntemleri temel aldığı ikirciksiz bir şekilde tespit edilebilir. Anda hükümet görevini icra edenlerde adı geçen Türkçü siyasetin birer uygulayıcıları olmaktan öte bir rolleri yok. Böyle olduğu, yani her şeyin 'derin' Türk devlet erki inisiyatifiyle planlandığı ve uygulamaya alındığı, haliyle esasında işbaşındaki hükümetin 'denileni söyleyen' konumundan öteye geçmediği (geçemeyeceği) kaba bir gerçekliktir.

Çözülme istenen Kürt ulusal sorunu değildir!

Kürt milli meselesinin devrimci-demokratik çözümünden yana olmayan solun hakim bulunduğu ezen ülkede -Türkiye'nin resmi sınırları dahilinde- siyaset yapan, adı "komünist" ile başlayan parti(ler)nin Kürt ulusal meselesin-

ğince yaygınlaştırıldı. Kapitalizmin gelişmesine paralel nedenlerle kırdan kente doğru seyrin başladığı doğrusu elbetteki Dersim somutunda da hayat buldu ve fakat bir bakıma bu 'doğal' süreç, bu bölgede en anormal iradi yöntemlerle karşılık buldu. Ki doğrudan doğruya Türk devletinin sömürge Kürdistan'a ilişkin politikalarının bir yansıması olan sözkonusu 'doğal' gelişme yolları, bazı hallerde ve durumlarda doğallığından uzaklaştırılarak, siyasal amaçları doğrultusunda bir gelişme seyrine tabi tutuldu.

Dersim'i yoketmek, haritadan silmek emellerine kavuşamayanlar, Dersim-liyi sürgüne göndermekle, çevre illere sürmekle ve asimilasyon eşliğinde yeni bir kimlik kazandırmakla istediği başarıyı sağlayamadığını gördüğü bir anda; daha önce Kürdistan'ın Kuzey parçasının değişik alanlarında denediği ve hayata geçirdiği bir planını, seçtiği bazı bölgeleri sulara gömme yöntemini, adına "baraj" denilen çevre ve insan düşmanı silahını devreye koydu.

En sonunda, ilk başta yapılan, yani Dersimlinin yok edilmesi denemelerine geri dönülerek, günün şartlarına uygun düzenlemeler aracılığıyla bölgenin insansızlaştırılması için düğmeye basıldı. Nitekim daha önce tamamlanan Keban,

de TC devletinin kuruluşunu kendisine yolgösterici almasından da anlaşılıyor ki, bu topraklarda sol bile ezici çoğunluğuyla Kürt ulusal meselesinin devrimci-demokratik çözümünden yana değildir. Türk devletinin Kürdistan'da sürdürdüğü sömürgeci savaş barbarlığına rağmen devletine bağlılık yemini eden Türk toplumunun şu anda, içinde geçilmekte olan süreçte Kürt ulusal meselesinde olumlu bir rol oynaması beklenemez. Egemen ulusa mensup az sayıda devrimcinin ısrarla Kürt ulusal sorununun devrimci-demokratik çözümünden yana olumlu bir tutum alması ise, (en azından güncel bakımdan) bugünkü gerçekli-

ği tersine-olumluya döndürebilecek bir düzeyde değil. Bu koşullarda değil Kürt ULUSAL sorunu, "Kürt sorunu" denilerek çerçevesi olabildiğince daraltılan ve ne anlama geldiği de hâlâ bir türlü 'bilinmeyen'sorun bile ele alınamaz. Dahası, çözüm bir yana, **resmi adını** "KÜRT SORUNU" olarak belirledikleri-koydukları bir adımı dahi atamazlar, atmıyorlar da! Nitekim, TC hükümeti resmi düzlemde 'Kürt ulusal sorunu'nu ağzına almadığı gibi, 'Kürt sorunu' şeklinde ifade edilen bir sorunun varlığını da resmen ve alenen kabullenmemekte; ısrarla Kürt ulusal gerçekliğine ve Kürdistan olgusuna red ve inkar temelinde

Karakaya, Atatürk vb. barajlarından sonra, Dersim'e de barajlar yapılacağı ilan edildi ve hızlı bir şekilde bazı baraj yapımları tamamlandı.

Bir süreden beri Dersim gün be gün, saat be saat sulara gömülmektedir. Bütün karşı koyuşlara, itirazlara, çığlıklara, çağrılara ve taleplere karşın Dersim aşağıdan yukarıya; güneyden başlamak üzere kuzeye doğru ilerleyen; kuzeye doğru ilerledikçe iki uç yöne doğru kıvrılarak bölgenin eşine ender rastlanır vadilerine akan ve yine güneyden doğu sınırları boyunca uzanan vadiyi kaplayacak şekilde Dersim'i göle çevirecek olan "su tutulması" yaşanmaktadır.

Dersim'i ateşe verdiler bitiremediler; "yasak bölge" ilan ederek insansızlaştıramadılar; bombardımanlarla yokedemediler; asimilasyonla umduklarını bulamadılar; "milli park" numarası da bir işe yaramadı; "her tepeye" bir askeri karakol inşa etme taktiği de tutmadı; yeniden ateşe verme, yakma, yıkma yöntemlerine başvurmaları da bekledikleri sonucu vermedi; yüzlerce köyü boşalttılar ... bütün bunlar ve benzer yöntemler istedikleri sonucu vermeyince, sözde "hizmet götürme" büyük yalanı eşliğinde barajlar yapmaya karar verdi Türk devleti.

Dersim'in, Dersimlinin 8 adet baraja-hidroelektrik santrale ihtiyacı yok. Baraj ve santrale alternatif pekçok başka enerji kaynağı, üstelik çevreye ve insana zararı en alt düzeyde olacak enerji üretimi bizzat bu bölgede elde edilebilir ki konunun uzmanı ilgili çevreler bu alanda alternatifler sunmaktadırlar. Ancak Türk devletinin ve işbaşındaki emireri hükümetin söz konusu alternatifleri dinlemeye bile tahammülü yok.

yaklaşarak, Kürt ulusal hareketinin mücadeleci bütün bölüklerine, özellikle de gerilla güçlerine yönelik tam bir imha ve yok etme konsepti ile saldırmaya devam etmektedir.

Eski zihniyete giydirilen yeni söylem, tekçi sömürgeci barbarizmi örtmeye yetmiyor.

Dönemsel bakımdan, TC devletinin söylem değişikliğine başvurması aldatmacadan ibarettir. "Batı"dan gelen bazı talep ve isteklere bu yeni söylemle yanıt vermesi gayet anlaşılırdır. Zira söylemin dahilindeki kimi konularda, örnekse etnik kimlik bağlamında bazı değişikliklere gitmesi ve pratikte de bir takım icraatlara yönelmesi beklenen bir

gelişmeydi. Şu an hükümette bulunan partinin aracılığıyla gündeme getirilen son manevra, önceki düzenlemelerde olduğu gibi, bir kez daha faşist TC devletinin varlığının güçlenmesine hizmete koşuyor.

Bugün, düne oranla 'yumuşak bir dilin' tercih edilmesi, Kürt ulusal sorunu bağlamında devletin 'yeni' bir siyaset oluşturduğu anlamına gelmiyor. Esası söylemde kalmak üzere gündeme getirilen kimi farklılıklar, devletin (ve hükümetin) niteliğinden ve renginden bir değişiklik yaşandığı anlamına gelmiyor. Bilakis sözkonusu yeni söylem ve kimi yeni icraatlarla sömürgeci devlet aygıtı daha da güçlendirilmek isteniyor. Daha

Baraj yapımı adı altında yaklaşık 85 kilometre uzunluğundaki vadiler ve çevresi sulara gömülmek istenmektedir. Yerini, yurdunu terketmek istemeyenler ise, belki de suların birgün çekileceği umudu ile geride kalan yaşamlarını sürdürmek için doğup büyüdükları ocaklarından biraz daha yukarılara, birkaç yüz metre yükseklerle, kayalık ve meşeliklerle kaplı yeni komları ve evlerinden yeşile çalan sulara bakarak geçmişin hasretini yaşayacakları yeni bir yaşama merhaba demek zorunda bırakılacaklar...

Dersimde oluşacak yeni adacıkların sakinleri, kendilerini adacıklara ve sandallara mahkum eden devletin barbarlığına karşın, onurla yeni hayata merhaba deme cüretini gösterirlerken, aynı zamanda direnişçi Dersim geleneğini de yaşatmış olacaklardır...

Yürütülen bütün kampanyalara karşın Türk devleti planını uygulamaktadır. Kürdistan'ın Kuzey parçasının bazı yerleşim alanlarını sulara gömen Türk devletinin, Dersim özgülündeki projesinden vazgeçmeye niyetinin olmadığı açıkça ortadadır; ki, nitekim 17 Ağustos'tan beri Uzunçayır Barajı su toplamaktadır.

Dersim kent merkezinde düzenlenen ve 25 bin civarında insanın katıldığı gösteri barajlara karşı kampanyanın devam ettirilmesi anlamında gayet isabetli olmuştur. Bu kampanyanın süreklileştirilmesi, yeni biçimler alması ve bileşiminin zenginleştirilmesi vs. için sabırla çalışmalara devam edilmelidir.

Ji bo parastina GELÎYÊ MUNZUR seferber bin!

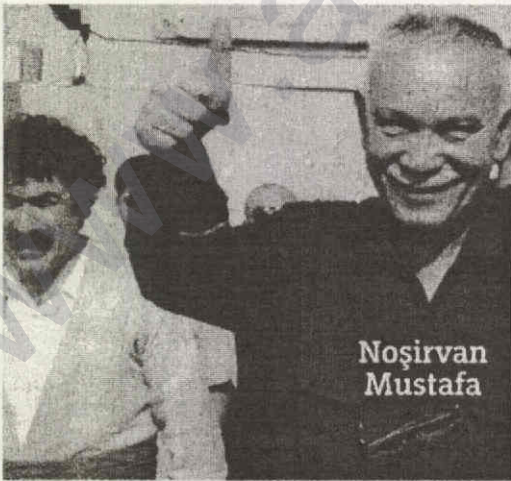
da güçlendirilen TC devlet aygıtından Kürt ulusunun Kuzey parçasındakilere reva ve layık görülen ise daha fazla Osmanlı oyunu (!), daha çok entrika, hile, yalan ve çarpıtma eşliğinde her türden savaş yöntemi ve aracını kullanarak saldırmak, katletmek, tutuklamak, yasaklamak...

Devlet, devletin hizmetindeki hükümet ve hükümeti kuran AKP bazı noktalarda yeni bir söylemi tercih etse de, Kürt ulusal sorunundaki temel-esas politikalarında herhangi bir söylem değişikliğine ihtiyaç duymadığını açık ve berrak bir şekilde yeniden ortaya koymuştur.

Türk devletinin milli birlik projesinden, mücadelecî ve ulusalcı Kürde bir şey yok.

Sömürgeci Türk devletine karşı ulusal kurtuluş mücadelesini yükseltelim.

Her tişt jî bo Kurdistanekî Serbixwe Yekbûyî Demokratîk û Sosyalîst!

GÜNEY

YNK'de Ayrılık ve "Üçüncü Güç" Esprisi...

Güney parçasında, hemen her gün yeni bir gelişmeye tanık olunmakta ve yaşananlar en kısa süre zarfında kamuoyuna malolmakta, ilgiyle karşılanmaktadır. İlgi duyanlar yalnızca bu parçadaki duyarlı kesimler değil; başta ülkenin diğer parçalarındaki duyarlı ve ilgili kesimler olmak üzere, dünya siyasetine yön veren güç odaklarından, bölge güçlerine kadar hemen herkes büyük bir merak ve istek ile gelişmeleri takip etmektedir. Böylesi bir yoğunluğun yaşanması (birtakım tehlikeleri barındırsa da), hiç kuşku yok ki iyidir. Gelişmelerin gizli-saklı kalmasından ise, alenen orta yere dökülmesi ve kamuoyunun bilgisine sunulması doğru olanıdır. Önemli olan, kırıp-dökmeden ve objektif davranarak gelişmelerin aktarılmasıdır. Bu bağlamda, Kürtler olarak, ulusun örgütlü ve mücadele içerisinde yeralan güçleri olarak çok başarılı olduğumuz iddia edilemezse de, geçmişe-düne oranla geline yerde-bugün nisbeten iyiye yönelik bir gelişmenin varlığı inkar edilemez bir gerçekliktir. Değişik parçalarda farklı örnekleri yaşanan bu olumlu gelişmenin en son ve somut kanıtı YNK'deki ayrılıktır.

YNK'deki ayrılık üzerine birtakım değerlendirmeler yapıldı, yapılıyor. Kimileri sessiz kalmayı tercih ediyor. Ayrılığı gereksiz, yanlış ve zararlı görenlerin aritmetik yoğunluğuyla karşılaştırıldığında; bu ayrılığın iyiye dönük

bir gelişme olduğunu söyleyenlerin sayısı olabildiğince az. Sözkonusu ayrılık, sayıların azlığı-çokluğunu her bakımdan aşan ölçüde önemli olduğunu söylemek için esasında fazla söze bile gerek yok. Ayrılanların daha önceleri YNK'nin oluşmasında çok büyük rolleri olduğu ve en önemli bileşenlerden biri kimliğini sürekli koruyarak kısa süre önce örgütsel bir ayrılığı gerçekleştirdiği ve hemen ardından Güney parçasında ciddiye alınır bir politik odak haline geldiği vb. yanyana getirildiğinde, bazılarının anlamlı sessizliğini de ve kimilerinin aşırı reaksiyoner davranışlarını da anlamak mümkün...

Bu ayrılık, ayrıca örgütsel bölünmeler ve nasıl davranmak gerektiği bağlamında da olumlu bir pratik olarak değerlendirilmelidir, görülmelidir. Ayrılık esnasında ve sonrasında şiddet unsuru -neredeyse- devre dışı bırakılmıştır. Bazı olumsuzlukların yaşandığı, özellikle seçim sonuçlarının alındığı bir ortamda kabul edilemez davranışların gündeme geldiği dışta tutulursa esasında barışçıl bir ilişki ve süreç yaşanmış, devam etmektedir. Parlamentoda farklı grupların temsili, görece karabalık bir muhalif grubun varlığı ise yine bu çevre tarafından başarılmış ve bu burjuva de-

mokratik yollardan gerçekleştirebilmiştir.

Bütün iddialara karşın, yani Goran çevresinin iktidara, PDK ve YNK öncülüğündeki yönetime kimi çok ağır olmak üzere, pekçok konuda bir dizi eleştiri yöneltmesine ve farklı plan ve projelerle ortaya çıkmasına rağmen, taraflar arasında barışçıl ve demokratik zeminin terkedilmemesi olumlu bir gelişme olarak görülmelidir. Anda hüküm süren barışçıl ortamın daha da gelişmesi ve kalıcılığı doğru olanıdır. Ne var ki bu beklentiye her an boşa çıkartacak zeminin varolduğunu gözardı edemeyiz.

Güney'de "Goran" hareketinin ortaya çıkması, açık ki bu parçada devrimci bir alternatifin ortaya çıktığı anlamına gelmiyor. Değişim ve dönüşümden bahsetmeleri; kimi noktalarda haklı ve gerçekçi bir konumda durmaları vb. hareketle devrimci bir alternatif nitelendirilmesinde bulunmak yanlış olacaktır; çünkü ideolojik ve politik savunuları devrimci içerikten yoksundur. Teslim etmek gerekir ki bu parçada da proleter ve devrimci alternatifte duyulan gereksinim devam etmektedir.

Ekim 2009

Li Diji Erişen Dewletên Kolonyalist Dengê Xwe Blindke!

Toplanan 800 Bin İmza İle Ev Kadınlarına Maaş Bağlanması Talep Ediliyor...

Bir grup gazeteci tarafından 15 günde bir çıkartılan „ALA“ gazetesinin 65. sayısında yer alan bir habere göre, bir gazetecinin ev kadınlarına maaş bağlanması için 800 bin imza topladığı belirtiliyor.

Haberde, Xaneqîn’li gazeteci Selam Abdullah, gönüllü olarak hazırlayıp yürüttüğü bir proje çerçevesinde topladığı imzaları Kürdistan Hükümetine sunarak, ev kadınlarına maaş bağlamasını talep edeceği açıklanıyor.

Selam Abdullah, Ala’ya yaptığı açıklamada şöyle diyor: “Eğer bir kadın bir tavuk üretme çiftliğinde tavuk üretiyorsa ona maaş veriyorlar ama bir anne bir çocuğu büyüttüğünde hiçbir şey alamıyor.”

Hükümetin bu işi yapacak gücü olup olmadığı konusunu da araştırdığını dile getiren Selam Abdullah, imza kampanyasının ülkenin Güney’indeki tüm il ve ilçelerde süreceğini dile getirdi.

Diğer sivil toplum kuruluşları ve demokratik örgütler tarafından desteklenmesi halinde kampanyanın daha güçlü olacağını belirten sözcü Selam Abdullah, bugüne kadar 800 bin imza topladıklarını belirterek, anaların sarf ettiği emek konusunda şu örneği veriyor: “Annesi, Barzani’nin çocukluğundan itibaren her türlü eziyeti çekti. Defalarca yüreği yandı ama halk sadece Mesud Barzani’den bahsediyor, annesinden bahseden kimse yok.”

YNK'de Ayrılık Üzerine Notlar...

Rojhat Badikî

Kürdistan'ın güneyinde yapılacak genel seçimler'de Nowşirvan Mustafa'nın "Değişim Listesi"(GORAN) ile katılacağını açıkladıktan sonra YNK ve PDK, Nowşirvan ve ekibine karşı karalama kampanyası başlattı. PDK ve YNK, Kürdistan'ın güneyinde 18 yıllık iktidarları süresince, özellikle 2003 yılında Saddam rejiminin yıkılmasından sonra Kürdistan halkının ulusal gelirlerine el koyarak palazlandılar. Güney Kürdistan siyasi önderleri Kürdistan'ın güneyinin Irak ve tüm Ortadoğu için örnek demokrasi deneyimi diye övünürken, Kürdistan'ın güneyinde demokrasinin D'sinden bahsetmek mümkün değildir. Kürdistan'ın güneyinde demokrasi, bir avuç zümrenin ulusun bütün değerlerini kendi çıkarları doğrultusunda kullanma özgürlüğü olarak algılanıyor.

Demokrasi, güçler ayrılığı ilkesi yasama, yürütme ve yargı kurumlarının, devletin farklı organlarında bulundurulması iktidarın tek elde toplanmasını engellemek ve bu üç kurumun birbirlerini denetleyebilmesini sağlamak anlamına gelirken, Kürdistan'ın güneyinde bunun tersi, iktidar ve tüm yetkiler; parti-politbüro ve en tepedeki genel başkan ve genel sekreterin elinde toplanmıştır. Kürdistan'ın güneyinde yasama-yargı ve yürütme kurumları bağımsız olmadığı

gibi YNK ve PDK politbüroları ve genel başkanları adı geçen kurumların üstünde dokunulmaz bir statüye sahiptirler.

Kürdistan'ın güneyinde 18 yıllık iktidar sürecinde bugüne kadar, Kürdistan hükümetinin bütçesi gelirlerinin bilinmesine rağmen, bu gelirlerin nerelere harcandığına dair en küçük bir açıklama yoktur. Kürdistan hükümetinin bütçesi Kürdistan parlamentosundan ziyade PDK ve YNK politbüroları tarafından kime ve nerelere harcanacağına karar vermekte.

YNK politbürosundan istifa eden Omerê Seyid Eli, PDK ve YNK' nin her ay 35 milyon dolar kendi parti harcamalarına ayırdıklarını diğer gelirlerin nereye harcandığını bilinmediğini belirtmektedir.

Demokrasi modeli diye sunulmaya çalışılan Kürdistan'ın güneyine lider sultanının egemen olduğu, rüşvet, yolsuzluk, partizanlık, işkence-insan hakları ihlallerinin egemen olduğu uluslararası raporlara konu olmuştur. 18 yıllık iktidarları süresince muhalefetsiz-keyfi yönetim örneğini sergileyen Kek Mesud Barzani önderliğindeki PDK ile Mam Celal önderliğindeki YNK ilk kez ciddi bir muhalefet ile karşılaşmıştır.

Değişim parolası ile Kürdistan ve Irak genel seçimlerine katılacağını belirten YNK eski genelsekreter yardımcısı

Sayın Nowşirvan Mustafa, tüm kamuoyu yoklamalarında 1. parti çıkmaktadır. Kürdistan'ın güneyinde yapılan kamuoyu yoklamalarında Değişim (Liste Goran) listesinin 1. liste çıkması YNK ve PDK'nin eteklerini tutuşturmaktadır. Kürdistan parlamentosunun ilk başkanı ve eski PDK politbüro genel sekreteri Cewher Namık Selim'in de genel seçimlerde Nowşirvan Mustafa'ya destek verme ihtimalinin ortaya çıkmasından dolayı, PDK ve YNK Nowşirvan ve Cewher Namık Selim hakkında karalama ve taraftarlarını sindirme kampanyalarını başlatmalarına neden olmuştur.

YNK ve PDK'nin bu iki değerli devrimci şahsiyeti karalamaya gücü yeter mi?

YNK genel Sekreteri Mam Celal'in 400 milyon dolar ve PDK genel başkanı Mesud Barzani'nin 2 milyar dolar servetlerinin olduğu ve bu servetlerinin kaynaklarının açıklanması gerektiği bir dönemde, iki devrimci şahsa karşı yürütülen karalama kampanyaları isabetli değildir.

YNK'den Melle Baxtiyar, PDK'den Fazıl Mirani (Mutni) ve Mihemedê Melle Qadir'in açtığı karalama kampanyasına Federal Irak devlet Başkanı Mam Celal'da katılmıştır. Kerkuk'u Irak devlet başkanlığı sevdasına kurban eden Mam Celal'in YNK'ye bağlı kadın örgütleri teşkilatlarında yaptığı konuşmada "Ne sebeble olursa olsun YNK'nin zayıflatılması için atılacak her adım, Kürd ve YNK'nin düşmanlarına hizmet edecektir" diyerek Nowşirvan Mustafa

ve ekibine gözdağı vermeye çalışmaktadır.

18 yıllık iktidarları sürecinde, Bağdat Hükümeti ile olan ilişkiler, Türkiye-İran-Suriye ilişkileri, Kerkuk-Musul sorunlarında başarısız olan PDK-YNK, Kürdistan'ın güneyindeki iç politikalarında da başarısız olmuştur. Kürdistan'ın diğer parçalarına sömürgeci devletlerin çizdiği politika dışına çıkmayan Güney Kürdistan yönetimi kendilerine bağlı bir uşak tayfası oluşturmuştur. Güney Kürdistan yönetimi ve siyasi liderleri, Kürdistan'ın güneyinde yapılacak genel seçimlerde, seçimleri kapalı liste ile yapılması yönünde karar almaları ile Irak yönetiminin de gerisine düşmüştür. 2003 yılında Saddam rejiminin yıkılması ile yapılan özgür genel seçimlerde 2. başbakan görevinden ayrılıp Maliki Irak'ın 3. başbakanı olmuştur. Bir çok bakan hakkında soruşturma açılırken bütün hükümet bütçeleri parlamentoda şeffaf bir şekilde tartışılıp onaylanmıştır. Irak başbakanı Maliki servet beyanında bulunurken, Güney Kürdistan yönetimi ısrarla bundan kaçınmaktadırlar. Kendilerine yönelik eleştirileri "düşmanların planları" diye bertaraf etmeye çalışmaktadırlar.

Güney Kürdistan'da gerçek anlamda demokrasinin yerleşmesi için güçlü bir muhalefete ihtiyaç vardır. Nowşirvan ve ekibinin şiar ve projeleri, Güney Kürdistan için olduğu kadar, Kürdistan'ın diğer parçaları için de bir umuttur. Umuda destek vermek gerekir....

Kürdistan'da Kadın Sünneti...

Dergimizin 4. (dördüncü) sayısında, Kürdistan'da KADIN SÜNNETİ sorununu konu edinen bir makaleye yer vermiş, somut olarakta ülkemizin Güney parçasındaki gelişmeleri ele alan yazıyı yayınlamıştık. Aradan geçen zaman dilimi içerisinde, bir de dergimiz üzerinde gündeme getirdiğimiz bu konuda ne Güney parçasında ve ne de genel planda konu hakkındaki derin sessizlik dikkate alındığında, esasa ilişkin olarak çok önemli sayılabilecek bir gelişme yaşanmadığını görüyoruz. İlginç olanı ise, kadın sorunu, kadınların kurtuluşu vb. bağlamında çok laf yapan sol ve ilerici kesimlerde de konuya ilişkin herhangi ciddi bir söz söylenmedi. Kürdistan sol ve ilerici hareketi arasında konu değineler, haber vs. çerçevesini aşmadı; Güney'deki kısmi yoğunlaşma ise -her şeye karşın- olumlu ve fakat mevcut muhalif tutum dönemsel olmaktan öteye geçmedi ki bu parça özgülünde meselenin her boyutuyla, özel olarakta iktidar-yönetim ve çözümler bağintısında mutlaka ele alınması gerekiyor.

Çok ender görülen özelliklerden birine sahip sömürge ülke kategorisindeki ülkemizin özgünlüğünden ileri gelen egemen ülkelerin sol ve ilerici kesimleriyle varolan içiçelikten hareketle, egemen ülke solcularından da (ki çoğu komünist, sosyalist iddiasındadır ve kadınların kurtuluşu denince biri ötekine papuç bırakmaz...) bir ses-sedanın çıkmamış oluşu hayri düşün-

dürücüdür. Ülkemizdeki pekçok gelişmeye tavır takınan bu çevrelerin, neden bu konuya sessiz kaldıkları üzerinde -gerçekten de- durmaya, en azından düşünmeye ihtiyaç vardır.

...

Planlayıcıları ve uygulayıcıları tarafından mümkün olduğunca belirli bir dar çevrede tutulan KADIN SÜNNETİ, öteden beri Afrika'da, Arap ülkelerinde, Endonezya ve Malezya'da uygulanmaktadır. Kürdistan'ın Güney parçasında da yoğun olarak yaşanan bu vahşet, özellikle Afrika'da hayli yaygın bir şekilde hayata geçirilmektedir. Konu hakkında ciddi faaliyet yürüten ve gerçeklerin açığa çıkarılması yönünde çabalayan çok az sayıdaki çevrenin çalışmaları şu ana kadar istenilen arzu edilen güçlü bir kamuoyu oluşturabilmiş seviyede değil. İnsan hakları, kişi hak ve özgürlükleri, özelde kadın hakları ve reform talepleri vs. vs. palavralarını eksik etmeyen dünyanın sözde ilerici burjuvazisi-günümüzün küresel sermaye sahipleri ise büyük bir zevkle üç maymunları oynuyor, kârını nasıl arttıracığının hesabını yapıyor ve egemenlik sahasına hangi yeni alanları ekleyeceği üzerine çalışıyor.

Bizzat burjuva devletlerin de imza attığı ve bugün de taraf oldukları İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde, açıkca ilan edilen "Madde 5: Hiç kimseye işkence ya da zalimce, insanlıkdışı ya da onur kırıcı

davranış ya da ceza uygulanamaz.” kararına rağmen, burjuva devletler tarafından en çok -üstelik sınırsız bir demagoji eşliğinde- ihlal edilen ve dikkate alınmayan maddelerden biri haline getirildiği içindir ki şu an milyonlarca insana (çocuk ve genç kadınlar) Kadın Sünneti adı altında işkence yapılmakta, zalimce davranılmakta, insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye tabi tutulmakta ve bütün bunları yapanlarca ceza verilmektedir. Uluslararası arenada demokrasi, insan hakları ve kişinin hak ve özgürlükleri üzerine ahkam kesen kapitalist burjuvazinin, bütün bu yapılanlardan

İtalya'da yılda 1000 genç kadın sünnet ediliyor

İtalya'da yılda 1000 Afrika kökenli genç kızın sünnet edildiği ortaya çıktı.

İtalya merkezli 'Adalet Olmadan Barış Olmaz Derneği' üyesi ve İtalya Senatosu Başkan Vekilli Emma Bonino tarafından yapılan açıklamada, İtalya'da kadınların sünnet edilmesinin tehlike sınırlarında olduğunu söyledi. Bonino, İtalya'da, sünnetin yaygın olarak uygulandığı 28 Afrika ülkesinden gelen 110 bin kadın yaşadığını belirterek, "Bunların 35 bini hali hazırda sünnet edilmiş durumda. 17 yaş altında bulunan 4 bin 600 kadın var. Ülkede her yıl ortalama 1000 genç kız illegal olarak ve sağlıksız koşullarda sünnet işlemine tabi tutuluyor" dedi.

habersiz-bilgisiz ve cahil bir konumda durduğu iddia edilemez. Dahası kadın sünnetinin gerçekleştiği ülke ve bölgelerde çok önemli zenginlik kaynaklarının (madenler, petrol vb.) bulunduğu ve bu kaynakları ele geçirmek için olağanüstü ve son derece titiz ve olabildiğince kapsamlı bir çalışmanın yürütüldüğü hesaba katıldığında, ilgili alanlardaki her konu ve gelişme hakkında fazlasıyla bilgi sahibi oldukları ve fakat ele aldığımız konuda bilinçli olarak seyirci kaldıkları apaçık orta yere çıkmaktadır. Bu seyirci kalma ve sessiz durma tutumu açıkça büyük bir suçtur.

Uluslararası güçlerin, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere diğer kurumların bu konuya neden gerekli ilgiyi göstermedikleri üzerine fazla söze gerek yok. Formalite gereği bazı girişimlerle yetinmeleri; "Dünya Sağlık Örgütü"nün konu hakkında bazı adımlar atması vb. ile sorumluluğunu kurtarmaya çalışması anlaşılabilir. Barbarlığın çirkin yüzünü maskeleyen çalışan her uluslararası kurum gibi, kadın sünneti bağlamında sorumluluk alması gereken uluslararası kurumlarda aynı sahte davranışlarla yetinmektedirler. Kadın sünneti olayının cereyan ettiği bölgelerde, emperyalist devletlerin kıyasıya bir rekabet yürüttükleri ve çok yoğun bir şekilde sözkonusu ülkeleri talan ettikleri dikkate alındığında, kadınların sünnetinin engellenmesinin ne önemi olabilir ki!

...

Çok eski bir uygulama olan kadın sünneti, kimilerine göre M.Ö 1600 yıllarına ait duvar resimlerinden görülebilmektedir ki buna göre sözkonusu olayın daha önceleri varolduğu anlamına geliyor.

Kadın sünneti üç ayrı şekilde yapılmaktadır:

aa) Klitorisın tümüyle kesilmesi (Clitoridectomy).

bb) Klitoris ile birlikte yakın çevresindeki küçük ve bir kısım büyük dudakların kesilmesi (Excision).

cc) Klitoris ile birlikte küçük ve büyük dudakların neredeyse tümüyle kesilmesi, açık yaranın dış çeperlerinin bir araya getirilerek yaranın tümüyle dikilmesi, sadece idrar ve aybaşı kanamasının akabileceği ve ancak küçük parmak genişliğinde olan bir açıklık bırakılması (Infibulation).

Yapılan araştırmalara göre sünnetli kadınların % 85 civarında aa ve bb yöntemiyle sünnet edilmektedir. Bazı ülkelerde ise (Cibuti, Somali ve Sudan başta olmak üzere, Mısır, eritre, Çad, Mali vb.) kadınların % 98'i cc yöntemiyle, yani en vahşi olanıyla sünnet edilmektedir.

Daha da barbar örnekleri yaşanan bu sünnet olayında, bazı ülkelerde her doğumdan sonra rastlanmaktadır. "Her doğumdan sonra" demek, adı geçen ülkelerde "doğum kontrolü" gerçeği dikkate alındığında, kadının yaşamı boyunca birkaç kez sünnet işkencesini yaşaması demek.

Anda herhangi bir ciddi önlem alınmadığı için, sünnet edilen kadın sayısı her geçen gün artmaktadır. 150 milyon civarında kadının sünnet edildiği bilgisi verilmektedir. Yoğunluklu olarak Afrika kıtasında uygulanan bu barbarlığın bazı bölgelerde-ülkelerde % 72 ile 99 arasında bir orana ulaştığı ifade edilmektedir. Bu durum, her yıl yaklaşık 2 milyon civarında genç kız ve kadının hayatını kaybetmesi anlamına geliyor.

Bazı Afrika ülkelerinde Hristiyan, Müslüman, Musevi ve tek tanrılı olmayan dinlere inanan gruplarda da uygulandığı görülmektedir. Bazı ülkelerde kız bebekle-

rin henüz 8 günlük iken, bazılarında ise 13-15 yaşları arasında sünnet edildiği bir tablo sürüp gitmektedir. Bu tablonun bir kısmında ülkemizin Güney parçasındaki kadın sünneti tamamlamaktadır.

KADIN SÜNNETİ'nin Kürdistan'da, somut olarak Güney parçasında hayli yaygın olduğu, bu parçadaki kadınlar arasında % 60 oranında ürkütücü boyutta hayata geçirildiği ve devam etmekte olduğu biliniyor. Cinselliklerini kontrol altına almak bahanesiyle genç kız çocuklarına uygulanan bu ilkel ve vahşi saldırının, bu barbarlığın önüne geçmek, en azından bir takım yasal tedbirler almak anda esas olarak Güney'de işbaşında bulunan siyasal iktidarın işidir. Konunun pekçok boyutuyla bilindiği, epey bir zamandır bizzat yönetim erkine ve kurumlarına meselenin taşındığı ve çözüm talebinin iletildiği vb. dikkate alındığında, bugüne kadar ciddi bir yasal düzenlemenin yapılmamış oluşu, ya da en azından caydırıcı bazı önlemlerin alınmaması Güney'deki siyasal iktidarın mesele karşısında yetersiz görevlerinden birine karşı kayıtsızlığını ortaya koymaktadır ki bu tutumu anlayışla karşılamak, ya da öncelikler arasında görmeyişini-bir an önce müdahale etmeyişi vs.- makul görmek mümkün değildir.

Güney'deki iktidar bu sorunu çözer mi çözemez mi türünden bir tartışmanın yeri burası değil elbetteki. Geçerken belirtmekle yetinelim ki, birbirine çok benzeyen iki sorunda, yani kadın sorununda ve ulusal meselede doğru ve kalıcı çözüm ancak ve yalnız proleteryanın kurtuluş davasına bütünüyle sınıfın çıkarları doğrultusunda yaklaşanlarca sağlanabilir. Bunun dışındaki değişik güçlerin, farklı nedenlerle ve kaygılarla, değişik tarihsel ve toplumsal koşullarda kimi ileriye dönük adımlar atmaları

vb. mümkündür ki bu çerçevede konuya yaklaşıldığında, KADIN SÜNNETİ vahşeti karşısında Güney'deki yönetimin bazı önlemler alması olanak dahilindedir. Ancak bunun sanıldığı kadar kolay olmadığı da bir gerçek. Anda iktidarı ellerinde tutanların, uzun siyasal geçmişleri süresince meseleye ilgisiz kalışları ve bu zaman dilimi içinde konuya dair tavır takınmaktan kaçınması, daha da önemlisi pratik tutumları itibarıyla bir biçimde sözkonusu uygulama gözyuması vb. birlikte ele alındığında; bugünkü varlığını dünkü yaygınlığına borçlu sünnet vahşetinin bir süre daha sürdürüleceği kesin gibi gözüküyor. Bu kesinlikte bir kanaat belirtmenin önemli etkenlerinden biri hiç kuşkusuz ki şu an iktidarda bulunanların öteden beri kadın sorunu bağlamında devrimci olmayan tutumlarıdır. Devrimci olmadıkları halde, yapabilecekleri şeyler vardır ve bundan kaçınmamalıdır. Elbetteki en başta siyasal erki elinde tutanların bu konuda önceki görüş ve pratiklerinden uzaklaşmaları; gerçekten değiştiklerini ise politikalarıyla ve güncel tutumları göstermeleri, bir bakıma evet kanıtlamaları gerekir. Kendilerini değiştirebildikleri ölçüde ve oranda, sözkonusu mesele karşısında bazı olumlu işler yapmaları hiçte imkansız değildir. Asgari düzeyde yapılması gerekenler, toplumun pederşahi ilişkilerinden fayda ummaya kurban edilmezse, bizzat hükümetin öncülüğünde yapılacak bir çalışma ile belli olumlu sonuçlar alınabilir.

Hatırlanacağı üzere, Güney'deki hükümeti oluşturan güçlerin neredeyse tamamı, kuruluşlarından beri olmasa da en azından son yıllarda kendilerini sosyal-demokrat ilke ve prensiplere bağlı olarak lanse etmeye büyük bir özen göstermektedirler. Nitekim programlarını ve kimi temel

siyasal istemlerini bu doğrultuda yeniden düzenlemeye ihtiyaç duymuşlardır. Kadın sorunu ve hakları bağintısında da benzer bir gelişme yaşanmış ve bugün Kürdistan Hükümeti'nin en önemli gücünü oluşturan PDK tarafından "Irak Kürdistan Bölgesi Anayasası" adlı metin üzerinden bu konudaki bakış açısı ve istemleri vb. kamuoyuna deklare edilmiştir. Aşağıya alacağımız ilgili pasaja bağlı kalınması halinde, ele aldığımız konuda pekçok olumlu şeyin yapılması mümkündür.

"Anayasa Taslağı"nda şunlar söyleniyor:

"KISIM II – TEMEL HAKLAR VE SORUMLULUKLAR

Madde 8:

i) Kürdistan Bölgesinin vatandaşları, ırk, renk, cins, dil, etnik köken, din ya da ekonomik statü bakımından aralarında hiçbir ayırım olmaksızın, hakları itibarıyla kanun önünde eşittir.

ii) Kadınlar erkekler ile eşit haklara sahip olacaklardır.

iii) Aile birimi toplumun doğal ve temel ögesidir. Annelerin ve çocukların korunması güvence altına alınacaktır. Hükümetin ve toplumun görevi gençliğe özenli davranmak, moral değerleri ve Kürdistan halkının mirasını korumaktır ve bu yasa ile düzenlenecektir."

Bu görüşler doğrultusunda hareket edildiği ve başarılı olunduğu yönündeki kimi ajitatif söylemler ve propagandalar bir yana bırakıldığında, olumlu yönde bir şeyler yapma isteğinin bulunduğu ve bazı küçük adımların atıldığı ve fakat henüz işin çok başında bulunduğu şeklinde ifade edilmesi daha doğru olacaktır. Program taslağından savunulanlar ile pratikte yaşanan ciddi sorunlar ve çözümsüzlükler yanyana

getirildiğinde başarının boyutu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Her şeye karşın, başta program taslağının sahibi PDK olmak üzere, hükümet içerisinde yeralan ve dışında kalan yurtsever güçler ve diğer parçalardaki yurtsever kesimler sözkonusu taslakta yazılan görüşlerin hayata geçirilmesi için çalışmalıdırlar. Diğer bir ifade ile, bu alanda burjuva demokratik istemlerin toplum yaşamına yerleşmesine katkıda bulunulmalıdır.

Tabuların yıkılması zor tabiki ama, genç kızlara karşı yürütülen saldırganlığın daha fazla gizlenmemesi gerekir. Burjuva demokratik çerçevede bir takım önlemler alınmak zorundadır. Yasal düzenlemeler yapılmalı, gerekli cezai müeyyidelerden kaçınılmamalıdır. Siyasal iktidar, konuyu TV'larda, radyolarda, gazetelerde vb. açıkça tartışmak için olumlu katkıda bulunabilmeli ve toplumun dikkatini bu alana çekebilmelidir. Konuyu gündeme getiren ve belli bir hassasiyet gösteren çevrelerle; vahşetin kurbanlarıyla, değişik muhalif kesimlerle vb. birlikte sözkonusu barbarlığa karşı neler yapılabilir-yapılmalıdır çerçevesinde bir çalışma olumlu sonuçların ortaya çıkmasına hizmet edecektir.

Bu sorun, sadece Güney'deki kardeşlerimizin sorunu değildir. Pratikte sorunla yüzyüze bulunanlar ve problemin çözümünde yasal sorumluluğa sahip olanlar gerçeğinden hareketle konuyu hükümete havale edip işin içinden çıkmak, en azından -ülke temelinde politika yapıyorum diyenler açısından zaten tersi iddia edilemez-ulusal-yurtsever bir tavır olarak telakki edilmeyi hak etmediğini açıkça belirtmek lazım. Diğer tüm konularda olduğu gibi, bu konuda da doğrudan taraf olmak, öneri ve düşüncelerimizi Güney parçasındaki

kardeşlerimizle tartışmak, doğru çözümü birlikte bulmaya çalışmamız gerekir.

Özeleştirel bir şekilde açıklamak gerekir ki, konu hakkında, biz de bugüne kadar gösterilmesi gereken sorumlu tavrı takınmadık; bu vesile ile, burada, bu yanlışımızı açıkça kamuoyuna deklare etmeyi gerekli görüyoruz.

Dünyanın her tarafında olduğu gibi, Kürdistan'da da kadınların kurtuluşu bağlamında gerçek ve kalıcı çözüm proletarya önderliğindeki devrim ve sosyalizm ile mümkündür. Kadınların kurtuluşu üzerine marksist leninist önderlerce ileri sürülen teorik tezler, değerlendirme ve açıklamalar bugün de geçerlidir ki sözkonusu genel belirlemeler Kürdistan açısından da (kendi özgünlüğü çerçevesinde) geçerlidir. Zira yaşanan sosyalizm deneyim ve pratiklerinde de çok ciddi ileri adımlar atıldığını ve büyük mesafeler katedildiğini, bunlardan mutlaka öğrenmek gerektiğini; Kürdistan komünistleri olarak kadınların kurtuluşu meselesinin devrim ve sosyalizm mücadelesi ile sıkı sıkıya bağlı olduğunu ve kadının köleleştirilmesine, ezilmesine, sömürülmesine karşı ancak ve yalnız tam hak eşitliği için mücadele ile başarılı olunabileceğini savunuyoruz.

Bu genel perspektif ama, karşı karşıya bulunduğumuz güncel ve yakın görevlerimize karşı hayırhah bir duruş içine girmemizi, yüzyüze bulunduğumuz sorunlara yönelik kayıtsız kalmamızı gerektirmez; zira kadınların kurtuluşu mücadelesi hemen her alanda günlük yaşamın içinde gösterilen düşünce, görüş, değerlendirme ve pratiklerle ancak karşılığını- anlamını bulacaktır. Bu çerçevede konuya yaklaştığımızda, kadın sünneti probleminin bugün nasıl çözülmesi gerektiği üzerine düşüncelerimizi kamuoyu-

yu ile paylaşmayı önemli görüyoruz. Kadın sünneti meselesinin Güney'de nasıl-ne şekilde ele alınması gerektiği bağlamında öncelikle bir çalışma planına sahip bulunmak gerektiğini düşünüyor ve çalışma planı somutunda aşağıya alacağımız noktaları önemli görüyoruz:

A) Kürdistan hükümeti öncülüğünde bir ARAŞTIRMA KOMİSYONU kurulmalıdır. Bu komisyona hükümette temsil edilenlerin yanı sıra, mecliste bulunan diğer politik çevreler; kadın örgütleri ve toplumun farklı örgütlü kesimlerinden ve bizzat vahşetin mağdurlarından oluşan insanlar yerelmalıdır.

B) Kürdistan Parlamentosu, bir oturumunu bu konuya ayırmalıdır.

C) Yapılan araştırma, çalışma ve elde edilen sonuçlar bu komisyon tarafından değerlendirilmeli ve gelişmeler düzenli olarak kamuoyuna aktarılmalıdır. TV, radyo, gazete, internet üzerinden olduğu kadar; yerel yönetimler tarafından ve toplu ibadet edilen alanlarda kamuoyu bilgilendirilmelidir.

D) Araştırma Komisyonu, bu konuda bir çalışma yapacağını ve bu amaçla seçildiğini Birleşmiş Milletler örgütüne bildirmeli; aynı şekilde elde edilen bilgileri ve varılan sonuçları da doğrudan Birleşmiş Milletler'e götürmeli ve konu hakkında ilgili örgütün görev ve sorumluluğu çerçevesinde gerekli yardımları, desteği göstermesi talep edilmelidir.

E) Seçilen Araştırma Komisyonu 6 (altı) aylık bir zaman dilimi içerisinde görevini tamamlamalı ve ardından yapılması gerekenler üzerine yasal sürecin inşasına geçilmelidir. Yönetimsel bazda kararların alınacağı, uygulamanın ne yönde ve nasıl

olacağının çerçevesinin belirleneceği vb. üzerine yapılacak çalışma da 6 (altı) aylık bir zaman dilimi sonunda tamamlanabilmektedir.

F) Şu ana kadar uygulanması nedeniyle ve ayrıca başlatılacak bu çalışma sürecinde ise ortaya çıkması muhtemel gözükken (varolan ve fakat değişik kaygılarla başvurmayan) kadın sünneti mağdurlarının olası korunma, tedavi vb. talepleri hükümetçe karşılanmalıdır.

...

Şu anda dünyada 150 milyon (yüz elli milyon) sünnet edilmiş kadının varlığı dikkate alındığında, konunun neden enternasyonal boyutuyla ele alınması gerektiği fazlasıyla orta yere çıkmaktadır.

Evet, kadın sünneti doğrudan doğruya bir insanlık suçudur ve somut olarak kadına yönelik, kadın bedeni üzerindeki en barbar hak ihlallerinden biridir ki dünyanın bazı bölgelerinde bugün hâlâ uygulanmakta olan bu zülme karşı çıkmak evrensel boyutta kadının kurtuluşu ile bağ içerisinde, yani genelde kadınların kurtuluşu, kadınların devrim ve sosyalizmle kurtuluşu ile bağ içerisinde ele alınmalıdır.

İnsan iradesinin en çıplak ve açıktan yok sayıldığı; kişinin kendi bedeni üzerinde söz söyleme ve yetki-hakkını kullanma durumunun bütünüyle görmezden gelindiği ve insanın insan eliyle "iyilik" adına doğrandığı, insan bedenine yapılmış bu en hoyrat saldırıya ve barbarlığa karşı çıkmak vicdanen ve ahlaken bitmemiş her kişinin mutlak görevi ve sorumluluğudur.

Ekim 2009

BOLŞEVİZMİN TİPİK BİR KARİKATÜRÜ: “BOLŞEVİK” PARTİ (KUZEY KÜRDİSTAN – TÜRKİYE) Eleştirisi II. Bölüm Birleşik Kürdistan

„Herhangi bir toplumsal sorun incelen-
diğinde, o sorunun, belirli tarihsel sınırlar
içinde formüle edilmesi ve eğer özel
olarak bir ülke söz konusuysa (örneğin
belli bir ülke için ulusal program gibi) o
ülkeyi öteki ülkelerden aynı tarihsel dö-
nem içinde ayırdeden özelliklerin hesa-
ba katılması, marksist teorinin kesin bir
gereğidir.” (Lenin)

Bu bölümde, önceki sayımızda “aynı politik
koşullar” bağlamında eleştirdiğimiz “BOL-
ŞEVİK” PARTİ (KUZEY KÜRDİSTAN –
TÜRKİYE) çevresinin “birleşik Kürdistan”
özgölündeki görüşlerini ele alacağız.

...

Kürdistan ülkesi ve bu ülke üzerinde
yaşayan (tüm katliam, sürgün, asimilasyon
vb. rağmen) değişik sınıf ve katmanlardan
oluşan farklı eğilim ve duruşlarıyla, politik
özneleriyle varlığını canlı tutan ve savaş
içerisinde olan Kürt ulusu durup dururken
kendiliğinden parçalanmamıştır. İnsanlığın
iradesinin dışında bir doğa olayının sonu-
cunda da parçalanmamıştır. Kendi içeri-

sinde çıkan ayrı-farklı politik güçlerin ayrı
bölgelede iktidarlaşması-devletleşmesi ve
ya da başka devletlere katılma ve onların
egmenliğini kabul etmesi vb. temelinde de
parçalanmamıştır.

Sömürgeci ve emperyalist paylaşım
savaşının ve bunun ürünü olarak sömürge-
ci ve emperyalist diplomasi, anlaşmaların
ve de barışın bir sonucu olarak Kürdistan
paylaşılmış ve ilhak edilmiştir. Bu gerçek
yalnızca Kürdistan komünistleri tarafından
değil, zira Kürdistan’daki Kürt milliyetçi-
si grup, örgüt, çevre ve partiler tarafından
da dile getirilmektedir. Ayrıca egemen ulus
sol hareketine mensup ve kendilerini “ko-
münist”, “marksist-leninist”, “bolşevik”
vs. gören-öyle sanan, gerçekte ise sosyal-
şoven ve ya da sosyalşovenizmden etkile-
nen pekçok grup, çevre, örgüt ve partiler
de Kürdistan’ın ve Kürt ulusunun parça-
lanmışlığına vurgu yapmakta ve en azından
hakikatin kaba yanlarını kabullenmektedir-
ler.

Şu bir gerçek ki, mesele; tek başına
Kürdistan’ın parçalanmasına, Kürt ulusu-

nun parçalı bir ulus olduğuna vurgu yapıp dile getirmekle çözülebilecek bir mesele değildir. Nihayetinde kimi yazar-aydın kişilikler devrimci program, strateji ve taktikten kopuk, soyut düzlemde gayet ‘iyi’ şeyler yazabilmekte; araştırma ve incelemeleriyle gerçeği çıplak bir şekilde orta yere sergilemektedirler. Nitekim şu ana kadar birçok araştırmacı, tarihçi, sosyolog parçalanma konusunda ciltler dolusu yazılar yazdılar. Genellikle veya çoğunluğu, sorunun çözümünü kendilerine vazife etmeyen ve fakat konuya dair önemli materyal üreten bu çevrelerin çabası elbetteki problemin çözümüne kendi çapında bir katkıdır ve kesinlikle küçümsenmemelidir. Bir diğer ifade ile, kimi keskinler gibi bazı aforizmalarla yetinip, otuz-kırk yıl aynı nakarata takılmaktansa, ezber bozan olgu ve bulguları günışığına çıkaran araştırmacıların çabası takdire şayandır.

...

Kürdistan’ın zorla parçalanması ve belirlenen sınırlar temelinde Kürt ulusunun dört ayrı parçada yaşamaya zorlanması ol-

gusu karşısında, sömürgeci ve emperyalist paylaşım savaşının ve doğrudan bununla ilintili diplomasi ve sonuçlarını dile getirip kimi yanlarına dair “protesto”culuğa soyunarak ve “ayıplamak”la yetinmek türünden “tarihi haksızlık” zırhının ardına gizlenerek Kürt ulusunun parçalanmışlık sorunu ve Kürdistan’ın parçalanmışlık problemi çözülemez.

Kürdistan devriminin çözmesi gereken en önemli sorunlardan biri, hiç kuşkusuz Kürdistan’ın parçalanmış halini çözme (son verme) sorunudur. Bunu, Kürdistan devriminin programatik bir sorunu olarak kavramayan ve savunmayanlar sorunun çözümünden yana olamazlar.

Parçalanmış Kürdistan’ın birleştirilmesi meselesi Kürdistan’ın bağımsızlığı, özgürlüğü meselesinin bir iç sorunudur. Teorik alanda bu konuda berrak-net görüşlere sahip olmayanlar ve bu kavrayıştan uzak bulunanlar ister “bağımsızlık”, “özgürlük”, “ulusal kurtuluş” adına konuşsunlar; ister “marksizm-leninizm”, “bolşevizm”, “komünizm”, “proletarya enternasyonalizmi”

Kürt ulusunun birleşip veya birleşmeme konusunda tayin edeceği, vereceği bir karar, komünistlerin birleşme konusundaki tavrı ile aynı anlama gelebilir mi? Hayır. Kürt ulusu krallık temelinde, burjuva cumhuriyet temelinde birleşebilir. Kürt burjuvazisi emperyalizmle uzlaşma, anlaşma temelinde birleşebilir. Kürt ulusu birleşmeyebilir. Ayrı ayrı burjuva devletler olarak, proletaryanın önderliğindeki devrim aleyhinde karar verebilir ve emperyalizmin denetiminde ayrı ayrı manda devletler olarak birliğe karşı temelde de karar verebilir...

Tüm bunlar, komünistlerin Kürt ulusunun birleşmesi konusundaki tavrı ile bir ve aynı olabilir mi? Hayır. Öyle ise birleşme konusunda komünistler doğrudan tavır almak zorundadırlar. Biz birleşmeyi; bağımsız, birleşik, demokratik Kürdistan hedefi temelinde savunuyoruz ve bunun Kürdistan komünistlerinin programında yer alması gerektiğini söylüyoruz, propagandasını yapıyoruz.

adına konuşsunlar, pratik olarak bu sorunun olumlu yönde çözümünde görev alamazlar. Bu, aynı zamanda böylelerin, mevcut sorunun çözümsüzlüğünün devamının bir parçası durumuna düşecekleri anlamına gelir.

Kürdistan ve Kürt ulusal sorununun sözümona çözümünü şu ya da bu devletin (eşdeyişle, Türkiye açısından misak-ı milli) sınırları içinde ele alan bütün grup, örgüt, parti, çevre, vs. hangi kavramlardan yola çıkarlarsa çıksınlar; hangi terminoloji ile teori ve politika yaparlarsa yapsınlar, bu yaklaşımın diyalektik bir yaklaşım olmadığını, olamayacağını, belirtmemiz gerekir.

Kürdistan ve Kürt ulusal sorununun çözümünde Kürt ulusunun TC egemenliği altındaki parçası ile TC devletinin ilişkileri bağlamında ele almak, sorunun sadece bir kısmını görmektir. Çözümü de bu temelde ele almak, doğru bir çözüm değildir, olamaz da. Kürdistan ve Kürt ulusal sorununun çözümünde; Kürdistan ve Kürt ulusunun TC, İran, Irak, Suriye devletleri ile ilişkileri; I. Emperyalist paylaşım savaşında İngiliz ve Fransız emperyalizmi ile (ve özel olarak Lozan Antlaşması) ilişkileri; sömürgeci devletlerin birbirleriyle olan ilişkileri ve bu devletlerin emperyalist devletlerle olan ilişkileri; Kürt ulusunun -parçalar arası ilişki kapsamında- birbirleriyle olan ilişkileri çerçevesinde ele alınmalıdır. Bu zeminde hareket edilip, soruna bütünlüklü yaklaşılmalıdır.

Kürdistan ülkesinin orijinalitesinde ve Kürt ulusunun özgünlüğünde en tipik ve dikkat çekici olan Kürdistan ülkesinin bölünüp parçalanması ve Kürt ulusunun dört ayrı parçaya hapsedilmesidir. Bu durum Kürdistan devriminin çözmekle yükümlü bulunduğu en önde duran meselelerden biridir. Parçalanmışlık konusu Kürdistan dev-

riminin programatik sorunlarından biridir ve bu, bu meselenin çözümü için stratejik ve taktik bakımdan, güncel olarak görev ve sorumluluk almak demektir.

Parçalanmışlık olayı tarihte kalan, Kürdistan toplumunu bugün etkilemeyen, toplumsal gelişmede-sınıf mücadelesinde rol oynamayan bir parçalanma değildir. Kürdistan toplumunun gelişmesi önündeki en önemli engellerden birisi sömürgeci parçalanmışlıktır. Kürdistan'ın parçalanmışlığı olgusu doğrudan doğruya ve her kesitte ve durumda sınıf mücadelesini, ulusal kurtuluş kavgasını ve toplumsal gelişmeyi çok sistematik bir içerik ve yoğunlukta engelliyor. Bunun en somut ve güncel-yaşanan örneği Güney parçasındaki gelişmeler karşısında sömürgeci devletlerin takındığı politika ve pratiklerden görülmektedir. Güney'deki gelişmelerin diğer parçalar üzerindeki etkisini kırmak ve ikinci, üçüncü bir parçanın Güney benzeri bir kurumsallaşmayı kazanmasının önüne geçmek için sömürgeci devletler tam bir seferberlik halinde hareket etmektedirler. Buna rağmen ama, Kürtler arasında birbirlerine karşı olan yoğun ilgi ve beklentilerin önüne geçme başarısını gösterememektedirler.

Politik yapıların birleşik Kürdistan bağlamındaki hatalı yaklaşımlarına karşın, pratikte parçalardaki Kürtler arasında birbirlerine yönelik derin bir ortaklaşma-birlikte yaşama ruh halinin diri oluşunun aynı ulusun ve aynı ülkenin birbirinden koparılamaz parçası üzerinde yükseldiği tartışma götürmez.

Kürdistan'da şu ya da bu şekilde ulusal kurtuluş ve toplumsal mücadele içerisinde taraf olan politik güçler-çevreler başta olmak üzere; işçi sınıfı, emekçiler ve yoksul köylülük saflarında; parçalanmışlı-

ğın çok değişik boyutları güncel alana dek her an ve zaman aşılması gereken bir sorun olarak duruyor. Zira Kürt ulusunun değişik bölükleri parçalanma olgusuna karşı kayıtsız değil, bilakis düzeltme ve giderme yönünde mücadele yürüttüğü inkardan gelinemeyecek bir gerçekliktir. Şu ya da bu ulusal çevrenin parçalanmışlık karşısında (programatik, söylem ve güncel politik duruş vs.) pragmatist tutumlar içine girmesinden hareketle parçalanmışlık unsurunun taşıdığı ehemmiyeti görmezden gelenler değişik Kürt yapılanmalarına karşı taşıdıkları önyargıların kurbanı olmakta ve böylece gerçeğe-olgulara sırtlarını dönmektedirler.

Geride kalan yüzyıl içerisinde ceyran eden mücadeleler karşısında objektif

hareket edip olguları görmek isteyen herkes şunu rahatlıkla tespit edecektir: Parçalanmış Kürdistan ülkesinin bir parçasında örgütlenen ulusal güçler kendilerini sözkonusu parçaya hapsedmemek için her fırsatı kullanmaya büyük bir özen göstermiş; diğer parçalarda da örgütlenmekten, üslenmekten ve savaşmaktan geri durmamışlardır. Parçalanmışlığın yarattığı sonuçların da katkısıyla, kendilerini parçalara ve hatta daha geri savrulmalara teslim edenleri veri olarak parçalanmışlığın giderilmesi mücadelesini rafa kaldıranlar, çıkış noktası olarak şu ya da bu örgütün tutumunu değil, nesnel gerçekliği esas almalıydılar.

„PROTESTO“ VE „AYIPLAMA“ MESELESİ ÜZERİNE

“Ulusal sorun ancak, kendi gelişmeleri içinde incelenen tarihi koşullarla bağıntılı olarak çözülebilir.

Bir ulusun içinde yaşadığı iktisadi, siyasi ve kültürel koşullar, sorunun, yani şu ya da bu ulusun nasıl örgütleneceği, gelecekteki anayasasının hangi biçimi alacağı sorunun karara bağlanması için varolan biricik anahtardır.” (Lenin, 6. Defter Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu)

Kürdistan’ın parçalanmasına ilişkin “protesto” kavramı ile yapılan politikalar, olgular ve yaşam tarafından bütünüyle ayyuka çıkıp iflas etmiş olmasına rağmen, bugün hâlâ kimi egemen solcu çevreleri tarafından savunuluyor oluşu bir ölçüde ‘garip’ karşılanabilir elbette; ancak günümüzde bu tür gariplikler yaşanabiliyorsa eğer, demekki sözkonusu politikalarla mücadeleyi sürdürmek gerekiyor.

“Bolşevik” çevrenin Birleşik Kürdistan bağıntısında İbrahim Kaypakkaya’yı referans alması nedeniyle, Kaypakkaya’nın

Polisario gerillaları, yaklaşık 20 yıldır Batı Sahra halkını kurtuluş için mücadele veriyor...

BATI SAHRA HALKI, HAYATTA KALMA MÜCADELESİ VERİYOR!

Nisan 1992’de Aljerya’nın Köln şehrinde: “Sensizliği Anlatın”, “Nasıl dilenir derseniz ve Sahra örneği” ve “Sahra halkı, hayatla kalma mücadelesi veriyor” sloganları altında, Batı Sahra halkıyla bir dayanışma toplantısı düzenlendi. Toplantıda “Sahra halkının dostları cemiyeti”, Batı Sahra Dağıtları, İtaliye ve Sahra Kadınlar Birliği’nden bir temsilci hazır bulundular. Bunlardan başta çeşitli gazeteciler, öğrenciler ve komünistler vardı.

Batı Sahra, K-15 dakikalık masama...

Batı Sahra, K-15 dakikalık masama...

Batı Sahra, K-15 dakikalık masama...

300 bin insan yaşamaktadır.

1884 - “Berlin Konferansı”nda, İspanya’ya bırakıldı.

1934 - Yıllarca süren...

sonra, Batı Sahra...

tanımlanmış...

1957...

ları...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

1975 - Uluslararası Labey Adalı...

Dünya, Fas ve Moritanya’nın toprak...

talimatlarını geri çevirdi. Madrid’teki...

“Çifti Anlaşma”da İspanya, Batı Sahra’yı...

Fas ve Moritanya arasında pay...

laştı. Bunun üzerine Sahra halkının...

büyük bir kısmı Cezayir’e kaçtı ve...

orada Tindouf şehri yakınında, da...

ha sonra 100 binin üzerinde insanın...

yaşadığı millî kampı kuruldu.

27.02.1976 - POLİSARIO CEPHESİ...

Si, “Demokratik Sahra Arap Cumhuriyeti”ni...

kurdu ve karadünya ilanı etti.

03.08.1979 - Polisario Cephesi ile...

Moritanya arasında barış antlaşması...

imzalandı. Moritanya, toprak talepleri...

den vazgeçti ve “Demokratik Sahra Arap...

Cumhuriyeti”ni tanıdı.

1981 - Sahra halkına karşı aldığı...

askeri yenilgilerden sonra Fas, Batı...

Sahra’yı bağışama sona eren bir “gi...

venli döner” planı yapmaya başladı.

1992 - Demokratik Sahra Arap...

Cumhuriyeti, Afrika Birliği Örgütü’ne...

(OAU) üye olarak kabul edildi.

1992-1993 - Birleşmiş Milletler ve...

Afrika Birliği’nin aracılığıyla...

barışın “ce...”

uygulanması...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

soruna dair yazdıklarından kısmen uzunca sayılabilecek bir aktarma yaparak başlayalım:

“Lozan Antlaşması, Kürtleri çeşitli devletler arasında parçaladı. Emperyalistler ve yeni Türk hükümeti, Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkını çiğneyerek, Kürt milletinin kendi eğilimini ve isteğini hiçe sayarak, sınırları pazarlıkla tespit ettiler.

Böylece Kürdistan bölgesi İran, Irak ve Türkiye arasında bölündü.

Burada bir noktayı daha belirtelim: Kürdistan'ın Lozan Antlaşmasıyla kendi kaderini tayin hakkı çiğnenerek parçalanması, elbette tarihi bir haksızlıktır. Ve Lenin yoldaşın bir başka vesileyle söylediği gibi, haksızlığı durmadan protesto etmek ve bütün hakim sınıfları bu konuda ayıplamak, komünist partilerin görevidir. Ama böyle bir haksızlığın düzeltilmesini programına koymak akılsızlık olur. Çünkü günün meselesi olma niteliğini çoktan kaybetmiş bir sürü tarihi haksızlık örnekleri vardır. “Sosyal gelişmeyi ve sınıf mücadelesini doğrudan doğruya kösteklemekte devam eden bir tarihi haksızlık” olmadıkları sürece, komünist partiler bunların düzeltilmesini sağlamak gibi, işçi sınıfının dikkatini temel meselelerden uzaklaştıran bir tutuma giremezler. Yukarıda işaret ettiğimiz tarihi haksızlık, artık günün meselesi olma niteliğini çoktan yitirmiştir. “Sosyal gelişmeyi ve sınıf mücadelesini doğrudan doğruya kösteklemek” gibi bir mahiyet taşımamaktadır. Bu nedenle komünistler onun düzeltilmesini istemek akılsız-

lığını ve basiretsizliğini göstermezler. Bu noktayı belirtmemizin sebebi, program taslağı üzerindeki tartışmalarda bir arkadaşın Kürdistan bölgesinin birleştirilmesini programa koymak yolundaki isteğidir. Türkiye’de komünist hareket olarak Türkiye sınırları içindeki milli meseleyi en iyi, en doğru çözüme bağlamakla yükümlüdür. Irak ve İran’daki komünist partileri de, milli meseleyi kendi ülkeleri açısından en doğru çözüme kavuştururlarsa, söz konusu tarihi haksızlığın hiçbir değeri ve önemi kalmayacaktır. Bütün Kürdistan’ın birleştirilmesini programımıza koymamız bir de şu açıdan sakattır: Bu, bizim tayin edeceğimiz bir şey değildir. Kürt milletinin kendisinin tayin edeceği bir şeydir. Biz Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını, yani ayrı devlet kurma hakkını savunuruz.

Bu hakkı kullanıp kullanmayacağını veya ne yönde kullanacağını Kürt milletinin kendisine bırakırız. Bu nokta üzerinde tekrar ilerde duracağımızdan geçiyoruz.” (İbrahim Kaypakkaya, Seçme Yazılar, Altınçağ Yayıncılık, İstanbul Haziran 1999, sayfa 182-183)

Önce, kısaca Kaypakkaya’nın söyledikleri üzerine birkaç söz.

Her şeyden önce şunu belirtmek gerekir ki, Kaypakkaya’nın Kürdistan’ın bölünüp parçalanmasına ilişkin belirttikleri önemli ölçüde duyum ve tahminden ibarettir. Ciddi bir araştırma (inceleme) sonucunda ortaya konulan görüşler değildir. Konu hakkında yazdıkları dikkatle ele alındığında, onun derinliğine bir araştırma-

dan yoksun bir şekilde meseleye dair görüş belirttiği görülecektir. Yaşadığı dönemin kimi zorlukları vs. gerekçesine sığınmadan, onun bu yönteminin bilimsel olmadığı açıkça belirtilmelidir.

Kaypakkaya'nın Kürdistan'ın bölünüp-parçalanması hakkındaki bilgileri eksiktir. Eksik bilgileri temelinde yaptığı değerlendirme ve analizler, kendisini inkarcılığa kadar götürmüştür. Örnekse, Kürdistan'ın Lozan Antlaşmasıyla üç devlet arasında paylaştırıldığı gösterilebilir.

I. emperyalist paylaşım savaşıyla bölünen Kürdistan, Osmanlı sömürgeci devletinin işgali altındaki Kürdistan'dır. Bu, Kürdistan açısından üçüncü kez bir paylaşım dönemidir. Kürdistan'ın ilk bölünmesi Osmanlı devleti ile Safevi devleti arasındaki Çaldıran savaşı ile başlar. (Kürdistan'ın parçalanması bağlamındaki tartışmalarda yaygın ve kabul gören görüşe göre, 1639 Kasr-i Şirin antlaşmasına kadar Kürdistan'ın birçok bölgesi Osmanlılar ile Safeviler arasında dönem dönem el değişir. Bu anlamda Kürdistan üzerindeki paylaşım savaşını-paylaşımı Çaldıran savaşı ile başlatmak doğru olanıdır.)

Lozan Antlaşmasında bölünen-paylaşılan İran egemenliği altındaki Kürdistan değil, Osmanlı egemenliği altındaki Kürdistan'dır. Bu yeniden paylaşımında İran devleti yoktur; Türkiye, İngiltere ve Fransa vardır. İngiltere, Kürdistan'ın Güney'ini Irak'a; Fransa'da Güneybatı parçasını Suriye'ye dahil etti. Osmanlı egemenliği altındaki Kürdistan'ın büyük bölümü ise, yani Kuzey parçası da Türkiye'ye verildi. Bir kez daha, görüldüğü gibi İran devleti ortada yoktur!

Kürdistan'ın son bölünmesi-parçalanması konusunda eksik bir bilgiye

sahip bulunan Kaypakkaya'nın başka bir yanlışı da, Lozan somutundaki "Böylece Kürdistan bölgesi İran, Irak ve Türkiye arasında bölündü." Şeklindeki saptamasıdır. Bu belirleme eksik ve yanlıştır. Ülkenin "BÖLGE" olarak nitelendirilmesi yanlışı ve İran'ın dahil edilmesi hatasının yanında, Fransa'nın egemenliği altındaki Suriye'ye bırakılan-verilen Güneybatı parçasının varlığı inkardan gelinmekte ve de Fransa'nın himayesindeki Suriye faktörü atlanmaktadır. Bu tavır, ülkenin son paylaşımında Fransız emperyalizminin ve sonraki süreçte Suriye sömürgeci devletinin sorumluluğunu görmemek anlamına gelmektedir.

Kaypakkaya'nın bir diğer yanlışı da (Lozan bağlamında takındığı tavırdan yaklaşık elli yıllık bir zaman geçmiş olmasına rağmen; bu zaman diliminin), "günün meselesi olma niteliğini çoktan kaybetmiş" şeklindeki değerlendirmesidir.

Polonya örneği biliniyor.

Polonya parçalı bir ülkeydi. Ülkenin burjuvazisi birleşme doğrultusunda mücadele ediyordu. Marx, Polonya'nın bağımsızlığını destekliyordu. Polonya birleşmeden önce ne Marx-Engels ve ne de Lenin-Stalin meseleye "günün meselesi olma niteliğini çoktan kaybetmiş"; "protesto" ve "ayıplama" ile yetinmek biçiminde yaklaşmadılar. Bilakis Marx ve Engels Polonya'nın birleşmesini Polonya ve diğer Avrupa ülkelerinin proletaryasının önüne görev olarak koyuyorlardı:

"Polonya'nın parçalanıp paylaşılması üç büyük despotik askeri gücü (Prusya, Avusturya ve Rusya) birbirine bağlayan harçtır. Yalnızca Polonya'nın yeniden doğuşu bu bağları koparır, Avrupa halklarının

toplumsal kurtuluşunun önündeki en büyük engeli ortadan kaldırabilir.”
(Marx)

Engels ise, 1892’de Komünist Partisi Manifestosu’na Lehçe Baskıya Önsöz’de şöyle diyordu:

“Soyluluk, Polonya’nın bağımsızlığını ne koruyabilir ne de tekrar mücadelesini vererek elde edebilirdi; bugün ise bu bağımsızlık, burjuvazi için en azından önemsizdir. Ama bu Avrupa uluslarının uyumlu işbirliği için gene de bir zorunluluktur. Bu, ancak genç Polonya proletaryası tarafından mücadelesi verilerek elde edilebilir, ve ancak bu ellerde güvenlik içinde bulunur. Çünkü Polonya’nın bağımsızlığına bütün Avrupa’nın geriye kalan işçileri de, bizzat Polonyalı işçiler kadar gerek duyuyorlar.”

Polonya’nın parçalanmışlığı, bugünkü Kürdistan’ın parçalanmışlığına pekçok bakımdan- benziyordu. Komünist önderlerin, Polonya özgülünde parçalanmışlık, birleşme ve bağımsızlık bağlamında takındıkları tavır öğreticidir. Ne var ki “Bolşevik” iddiasındaki arkadaşlar Polonya meselesinde komünist önderlerin tutumundan hiçbir şey öğrenmemişlerdir.

İbrahim’in çizgisini esasta savunduklarını iddia eden “Bolşevik”ler, Kürdistan’ın parçalanmışlığı karşısında protestocu davranacaklarını ve bu parçalanmışlığı gerçekleştirenleri ayıplayacaklarını belirtiyorlar. Açıkçası “protesto” ve “ayıplama” ile yetinmenin en tipik örneklerinden biriyle karşı karşıyayız.

Kürdistan’ın parçalanmışlığı söz konusu olduğunda, farklı yaklaşımlar olsa da, 1639 Kasr-i Şirin Antlaşması esas alın-

maktadır. Bu antlaşma ile parçalanma resmileşti. Demekki o tarihten bu yana 370 yıldır resmileşen bir parçalanmış durumu var.

Bu parçalanmışlık karşısında “Bolşevik”lerimizin yaptığı ne? Ayıplamak!

Yani 370 yıl evvel parçalanmayı gerçekleştiren hakim sınıfları yaptıkları bu işten ötürü ayıplıyorlar. Ayıplanan hakim sınıflar kim? Osmanlı ve Safavi hakim sınıfları! Anlaşılan, ayıplananın ortada bulunmadığı; mistik ölçüde bile beş para bir kıymeti olmayan bir ayıplama ile bir ülkenin parçalanmışlığı karşısında vazifelerini yaptıklarını düşünmekteler. Anlaşılan arkadaşlarımız artık fosilleri protesto etmek ve yine fosilleri ayıplamakla yetineceklerini beyan ederek, bugün ve yarının görev ve sorumluluklarından azade tutulmalarını ilan etmektedirler. “Bolşevik” iddiasındaki bu arkadaşların marksist leninist öğretiyi gerçekten içselleştiremediklerini söylerken, tam da onların somut durum(lar) karşısında yaptıkları (fosillerle çarpışmak!) türünden değerlendirme ve pratik tutumlarından görmek mümkün ki bu aynı zamanda marksist leninist öğretinin de iğdiş edilmesi, çarpıtılması ve revizyondan geçirilmesidir.

Protesto ve ayıplama ile yetinenlerin dört yüzyıl önceki sorumluları ayıplaması yetmez; daha sonraları Kürdistan’ı yeniden bölenlere, I. Paylaşım savaşı ve akabindeki Lozan Antlaşmasını hayata geçirenleri de ayıplamaları gerekir. Bu mantığa göre; Osmanlı-Safavi egemenleri ayıplanmalı; İngiliz-Fransız emperyalist devletleri ayıplanmalı; Lozan’ı gerçekleştirenler ayıplanmalı; TC-İran-İrak-Suriye sömürgeci devletlerinin hakim sınıfları ayıplanmalı! Neden? Çünkü arkadaşları-

mıza kalırsa, protesto ve ayıplamanın ötesine geçip, bu parçalanmışlığın giderilmesi için Birleşik Kürdistan uğruna mücadeleyi savunmak milliyetçiliktir! Arkadaşlar milliyetçi damgası yememek için fosilleri bile politik malzeme yapmayı göze aldıklarına göre, bir bildikleri olsa gerek!

Kürdistan'ın ilk parçalanmasını gerçekleştiren Osmanlı ve Safevi İmparatorluklarıdır. Bu imparatorluklar tarihe karıştıklarına göre, bu arkadaşlar kimi protesto edip, ayıplıyorlar? Kasr-i Şirin çok önce gerçekleşti. 1. emperyalist paylaşım savaşının galipleri yok ortada. Lozan çoktan olup bitti. Eğer adı geçen devletlerin ve yapılan anlaşmaların bugünkü savunucuları hedef alınarak ayıplama ve protestoya güncel bir anlam verilmek isteniyorsa, bunun işlerini çok daha zorlaştırdığını bilmeleri gerekir.

“Bolşevik” iddiasındaki arkadaşların fosillere karşı savaş ilanı, Bektaşî'nin fıkrasını hatırlatacak ölçüde komik kaçıyor. Yahudi biri ile karşılaşan Bektaşî, derhal kılıcını çeker ve adamın üstüne yürür. Yahudi bu hareketi neden yaptığını sorduğunda Bektaşî “Siz Yahudiler Hazreti İsa'yı çarmıha gerdiniz; intikamını senden almak istiyorum.” der. Yahudi “Hazreti İsa'nın öldüğü 2000 (ikibin) yıldan fazla oldu; benden ne istiyorsun?” diye yanıt verir. Bektaşînin yanıtı kısa ve net olur: “Olsun. Ben daha yeni duydum.”

Komünistlerin, hakim sınıflara ahlak dersi verme yükümlülüğü yoktur. Komünistlerin, sınıf mücadelesinde hakim sınıfları ayıplama şeklinde bir sorunları olamaz. Zira proletarya önderliğinde yürüyen ulusal kurtuluş kavgasında da egemen sınıfları ayıplamakla yetinen bir siyaset savunulamaz.

Hakim sınıfları durmadan ayıpla-

mak, onlara karşı sınıf mücadelesini, ulusal kurtuluş kavgasını değil, bütünüyle pasif ve uzlaşma temelinde bir yakınlaşmayı öne çıkaran bir düşüncü devrimci bir duruş olarak nitelendirilemez.

Ezen ulus komünistleri olduğu iddiasında bulunanların (ya da ezen-sömürge/ezilen ulus içiçeliğinin yaşanması bahanesiyle resmi coğrafya temelinde mevcut devlet kapsamında kalan sol hareket diyelim) Kürdistan'ın parçalanmışlığı karşısında işçi sınıfına ve emekçilere; mensubu bulundukları egemen ulusa hangi anlayışla yaklaştıkları çok önemlidir. Gerçekten Kürdistan'ın birleştirilmesi mücadelesi mi hizmet ettikleri ve ya da birleşmeyi zorlaştıran bir duruş mu gösterdikleri vb. açıklıkla orta yere konulmalıdır.

Bu bağında, “Bolşevik”lerin anlayışına bakıldığında Kürdistan'ın birleştirilmesi için olumlu bir şey yokken, parçalanmışlığın devamı için her şey söylenmektedir; çünkü protesto ve ayıplamakla yetinerek parçalanmış bir ülkenin birleşme sorununun çözüldüğüne insanlık henüz tanıklık etmemiştir. Bu arkadaşların parçalanmayı kabul ettiklerinden hareketle kendilerini oyalamaktan vazgeçmeleri gerekir. Marifet parçalanmayı kabullenmek değil, her bakımdan Kürdistan Devrimini olumsuz etkileyen parçalanmışlığa son verilmesi için devrimci politikalarla buluşmayı başarmaktır.

“Bolşevik”lerin protestoculuğu hem tarihsel bakımdan ve hem de güncel olarak Kürdistan'ın birleştirilmesi bağlamında bir işe yaramamaktadır. Öyle bir protesto ki, hiç bir şekilde karşılığı olmayan bir içerik üzerine bina edilmiştir: Fosillere ahlak dersi!

Doğrusu, Kürdistan komünistleri-

nin, Kürdistan'ın birleştirilmesini programlarına 'koyan siyasetlerinin öncelikle ezen ulus komünisti iddiasında olanlar tarafında kabul edilmesidir. Eğer ezen ulus komünisti kimliğe layık olunmak isteniyorsa, parçalanmış ülkenin birleştirilmesi için yürütülen mücadelenin desteklenmesi gerekir. Sorun, bugün parçalanmışlığı devam ettiren egemen sınıflara karşı mücadelede nasıl bir politik tavır alındığı ile bağ içerisinde ele alınmak zorundadır. Ne ki, eleştiriye muhatap "Bolşevik" çevre milliyetçi adlandırılmamak kaygısıyla bugünü unutmakta ve geçmişle meşguliyeti öne çıkartarak durumu idare yolunu seçmektedir.

İ. Kaypakkaya'nın bu konuda Leninist bir bakış açısına sahip olmadığı açıktır.

İbrahim'i aşma bağlamında tutucu davranan "Bolşevik" çevresi, burada belirttiğimiz bazı noktalarda tavır takınırken, İbrahim'in düştüğü hatalara doğrudan eleştiri yöneltme ve onu aşma tutarlılığı göstermemektedir.

Güneybatı parçası olgusunun görülmesi ve fakat bu bağlamda Kaypakkaya'ya yönelik eleştirel davranılmaması, ya da parçalanmış bölünenin "bölge" değil söylem düzleminde de olsa, ülke olduğu olgusuna dikkat çekmeleri olumlu, ne ki iş İbrahim'i eleştirerek aşma noktasına gelince tek kelime etmeyen bu çevre her zamanki gibi bir kez daha devrimci dönüşüme sırtını dönmekte ve 'kendi doğrusu' türünden yöntemle geçiştirmeyi tercih etmektedir.

İlhaklar bağlamındaki parçalanmışlık sorunu karşısında da Kaypakkaya hatalıdır.

İlhaklar meselesindeki siyasal protesto ile siyasal bir programın aynı anlama geldiğini belirten Lenin, Kaypakkaya'ya kalırsa "basiretsizlik" yapmıştır! İbrahim'in

izinde giderek aynı pratik tutumunu sürdüren ve ısrarla protesto ve ayıplama hattında direten "Bolşevik" çevrenin tersine Lenin yoldaş şöyle diyor:

"Politik bir "protesto" politik bir programla TAMAMEN eşdeğerdedir, bu o kadar aşikar ki, açıklamak zorunda kalmaktan düpedüz utanç duyuyorum" (Ulusal ve Sömürgeyel Ulusal Sorun Üzerine, İnter Yayınları)

Açıkça görüldüğü gibi, "Bolşevik" arkadaşlar bu bağintıda da Leninist perspektifi bilince çıkartmamıştır.

"Kürdistan'ın birleştirilmesi" hakkını, Kürt ulusunun ayrılıp kendi bağımsız devletini kurma hakkının dışında bir hak olarak anlaması ölçüsünde Kaypakkaya'nın hatalı bir tutum içine girdiğini de belirtmek gerekiyor.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, tarihi haksızlıklardan ötürü Lenin hakim sınıfları ayıplamamıştır. Bu, Kaypakkaya'nın yanlış kavrayışıdır ve Lenin'e yapmış olduğu bir yakıştırmadır. "Bolşevik" çevre tutarlıysa gerçekten bunun özeleştirisini verir. Eğer tarihi haksızlıklar konusunda Kaypakkaya'nın Lenin'e yakıştırmış olduğu "ayıplarız" sözü konusunda Kaypakkaya'nın söylediklerini aktarıp tekrar ederlerse Lenin'e iftira atıyorlar demektir.

Kaypakkaya, ulusal kurtuluş mücadelesini ezilen ulusun burjuvazisine havale ettiği gibi, "Kürdistan'ın birleştirilmesi" meselesini de "Kürt milletin kendisinin tayin edeceği bir şeydir" diyerek, meseleyi ulusa havale ediyor. Kürt ulusunun ayrılıp kendi bağımsız devletini kurma hakkını savunan komünistler, Kürdistan'ın birleşip birleşmemesi konusunda ulusun vereceği kararı dikkate alırlar ve fakat açık ve net

olarak Kürdistan'ın birleştirilmesini de savunurlar.

Çünkü, Marksist-Leninist öğreti ulusal sorunda ulusun vereceği karar ile komünist hareketin ulusal sorunun çözümünde programatik düzeyde savunduklarının özdeş olmadığını bize öğretiyor. Tersini iddia etmek ulusal kuyrukçuluktur.

Kürdistan'ın birleşip birleşmemesini Kürt ulusunun vereceği karara havale eden Kaypakkaya Kürdistan'ın birleşmesi konusunda komünistlerin tavrını ortaya koymamaktadır. Ona kalırsa bu hakkı, yani Kürdistan'ın birleşmesini komünistler savunmamalıdır. Çünkü ona göre bu hakkı savunmak “basiretsizlik” ve “akılsızlık”tır.

Nerede kaldı Kürt ulusunun özgürce ayrılıp kendi bağımsız devletini kurma hakkının tutarlı savunuculuğu? Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun birleşmesi Kürt ulusunun ayrılıp kendi bağımsız devletinin dışında ve ondan ayrı bir hak mıdır? Biz, birleşme hakkının da Kürt ulusunun ayrılıp kendi bağımsız devletini kurmasının içindeki bir hak olduğunu ve bundan ayrı düşünülemediğini söylüyoruz. Bu bakımdan Kürt ulusunun ayrılıp bağımsız devletini kurma hakkının Kürdistan'ın birleşmesiyle karşı karşıya konulamaz. Tersine bir yaklaşım tutarsızlıktır. Bu bakımdan Kürt ulusunun ayrılıp kendi bağımsız devletini kurma hakkını savunan bu hakkı Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun birleşme hakkı ile birlikte savunmamaktadır. Sadece ve sadece Kürt ulusunun birleşme hakkını ulusun vereceği karara havale etmektedir. Bu yaklaşım, komünist hareketin ve sınıf bilinçli proletaryanın tavrı olamaz.

İbrahim Kaypakkaya birleşme ve millet ilişkisi konusunda ise şunları belirtiyor:

“Bütün Kürdistan'ın birleştirilmesini programımıza koymamız bir de şu açıdan sakattır: Bu, bizim tayin edeceğimiz bir şey değildir. Kürt milletinin kendisinin tayin edeceği bir şeydir.” (Seçme Yazılar)

İbrahim Kaypakkaya, Kürdistan'ın birleştirilmesini programa alıp-almama bağlamında tartıştığı yerde, programa almak gerektiği bağintısında öne sürdüğü gerekçelerden birisi de, bu işi millete havale eden tavrıdır. Kuşku yok ki, onun bu tavrı yanlıştır.

Ulus, birleşme konusunda yanlış bir karar da verebilir. Birliği karşı da çıkabilir. Vb. Ulusun birleşme konusundaki tavrı ile komünist hareketin tavrı aynı olabilir mi? Elbetteki hayır. Tersini iddia etmek ulusal kitle kuyrukçuluğudur. Kaypakkaya'da Kürdistan'ın birleşme hakkı vardır ya da bu hak yoktur biçiminde bir tavrı bulunmamaktadır. O, bu noktada tercihini ulusun vereceği karara bırakmaktadır. Bu yaklaşım tarzının komünistlerin yaklaşımı olmadığı açık ve nettir.

Kürt ulusunun birleşip veya birleşmeme konusunda tayin edeceği, vereceği bir karar, komünistlerin birleşme konusundaki tavrı ile aynı anlama gelebilir mi? Hayır. Kürt ulusu krallık temelinde, burjuva cumhuriyet temelinde birleşebilir. Kürt burjuvazisi emperyalizmle uzlaşma, anlaşma temelinde birleşebilir. Kürt ulusu birleşmeyebilir. Ayrı ayrı burjuva devletler olarak, proletaryanın önderliğindeki devrim aleyhinde karar verebilir ve emperyalizmin denetiminde ayrı ayrı manda devletler olarak birliğe karşı temelde de karar verebilir...

Tüm bunlar, komünistlerin Kürt ulusunun birleşmesi konusundaki tavrı ile bir ve aynı olabilir mi? Hayır. Öyle ise bir-

leşme konusunda komünistler doğrudan tavır almak zorundadırlar. Biz birleşmeyi; bağımsız, birleşik, demokratik Kürdistan hedefi temelinde savunuyoruz ve bunun Kürdistan komünistlerinin programında yer alması gerektiğini söylüyoruz, propagandasını yapıyoruz.

Kürdistan'ın ilhak, işgal ve sömürgeleştirilerek bölünen bütün parçalarının bağımsız bir Kürdistan devleti çatısı altında birleştirilmesi meselesinde “Bolşevik” iddiasındaki arkadaşlar Lenin-Stalin yoldaşların bakış açısını savunmamakta; ısrarla Kaypakaya'nın hatalı ve yanlış görüşlerine sahip çıkmakta ve üstelik aradan geçen bunca zaman dilimine rağmen İbrahim'in yanlış pozisyonlarına sarılmayı sürdürmektedirler.

Kürdistan'ın birleştirilmesinin Komünist Parti'nin programına alınmayacağı tespiti de bu arkadaşların icadıdır. Konu hakkında yazmayı ihmal etmeyen ve tavır takınan arkadaşlar her şeyi söylemekte ve fakat bunun programa alınmasını reddetmektedirler. Şöyle diyorlar:

“Bu bağlamda bağımsız, demokratik, birleşik Kürdistan hedefine, -eğer gerçek anlamda bağımsızlık ve demokratiklik kastediliyorsa, ve bu iki özellik 'birleşme' ile eşdeğerli özellikler olarak kavranıyorsa- varmak, bugün Kürdistan'ın bölünmüş olduğu devletler -yani İran, Türkiye, Irak, Suriye- işçi sınıfı önderliğinde demokratik devrimlerle yıkılmadan gerçekleşemez.”

Hem partinin program maddesi yapılmaması gerektiğini iddia edeceksin ama aynı zamanda program maddesi yazar gibi konu hakkında tavır takınacaksın! Yukarıya aldıklarımız doğrudan program maddesi

değilde nedir peki? Tam da birleşmenin nasıl olacağına dair tavır takınan ve taraf olan bu arkadaşlar, yoksa yazdıklarının program maddesine girmediğini mi düşünüyorlar? Kürdistan'ın birleştirilmesini programatik önemde görenlerin düşünceleri üzerine karşı görüş belirtenlerin ve bu konuda ısrarcı olanların mutlaka kendi programlarında da sözkonusu noktaya yer vermelerine gerek yok (“Bolşevik” çevrenin tercih ettiği yöntem gibi!).

İddialarına gelince.

Adı geçen dört devlet yıkılmadan, demokratik devrimlerle yıkılmadan bağımsız, demokratik, birleşik Kürdistan gerçekleşemeyecek deniyor. Böyle bir öngörüye ve tespite ancak ‘pes’ denir! Diğer şeyler bir yana, bu anlayışa sahip herkes gibi, bu arkadaşlarda sömürge Kürdistan'ın kurtuluşu meselesini kendi tekellerinde-ipoteklerinde görüyorlar. Yani kurtulacak, bağımsız ve demokratikleşecekse ve de birleştirilecekse, onu da biz yaparız demektedirler!

Adına ortak devrim ve ya da birleşik devrim dedikleri benmerkezci politik egoizmin esiri olanların olumlu bir şey yazmaları beklenmemeli. Diğer olası gelişme yolları ve ihtimalleri bir yana, Kürdistan proletaryası önderliğinde antiemperyalist ve antisömürgeci ulusal demokratik devrimin başarısını mümkün görmüyor bu arkadaşlarımız. Kürdistan proletaryası önderliğinde dört devletin oluşturduğu sömürgeci mekanizmanın parçalanmayacağını garanti mi var? Açıkça anlaşılıyor ki bu arkadaşların ve benzer düşünceleri paylaşılanların Kürdistan proletaryasına ve emekçilerine güvenleri yok.

Zira dört devlet yıkılmadan bağımsız demokratik birleşik Kürdistan gerçekleşemez yaklaşımının mutlaklaştırılması da

savunulamaz. Bu arkadaşların mantığına kalırsa mümkün olduğunca en kısa ve kes-tirme yoldan işlerin hal yoluna girmesi için dört devletin yıkılması ve sorunların toptan çözümü en yegane çözümdür!

Konu üzerine program yazan arka-daşların bir diğer iddiası da şudur:

“Emperyalizm şartlarında, burjuva-zinin önderliğinde ancak emperya-lizmle uzlaşma, anlaşma temelinde kurulması mümkün olan “Birleşik Kürdistan”ın demokratik ve bağımsız olması mümkün değildir.”

Sosyalizm-komünizm şartlarında in-sanlığın birleşik Kürdistan gibi bir sorunu olmayacağına göre, demek ki emperyalizm şartlarında bu işin nasıl-hangi sonuca gide-ceğini tartışıyoruz. Ama arkadaşların derdi başka, emperyalizm şartlarında vurgusu ile, bu şartlarda adı geçen işi burjuvazinin yapacağı ve bu doğrultuda proletaryanın görev ve sorumluluk almaması gerektiği telkin ediliyor. Bu yaklaşım aynı zamanda

Kürdistan proletaryası önderliğinde birleşik ülke için yürütülmesi gereken (yürütülecek) mücadeleyi zan altında tutmakta ve komplovari tezlerine (emperyalizmle uzlaşma, anlaşma) koşturmaktadır.

Kürdistan’ın birleştirilmesi meselesine her sınıf kendi çıkarları açısından yaklaşmaktadır, yaklaşacaktır. Kürt küçük burjuva milliyetçi çevrelerinin değişik politik kanatları da sınıf karakterlerine uygun düşen tutarsızlıkla mümkündür ki Birleşik Kürdistan’ı isteyebilir ve hatta bunu programlarına alabilirler (anda teleffuz edilmese de!). Geçmişte, bir biçimde birleşik Kürdistan düşüncesini savunan ve bu fikre yakın duran politik akımların savunuları anımsandığında çok açık bir şekilde görülecektir ki proletarya ile farklı burjuva, küçük burjuva çevrelerin istem ve talepleri, sorunu programatik düzeyde ve içerikte ele almaları bütünüyle farklıdır.

“Bolşevik” iddiasındaki arkadaşlar şöyle diyor:

“Proletaryanın, ulusların baskı altında tutulması sorununa ilişkin tutumu, ezen ve ezilen uluslarda aynı mıdır? Hayır, aynı değildir. İktisadi, siyasi, ideolojik, manevi vb. bakımdan aynı değildir.

Bu ne anlama gelir?

Aynı hedefe (ulusların kaynaşması hedefine) farklı başlangıç noktalarından, birinin şu yolda, ötekinin bir başka yolda yaklaşması anlamına gelir.” (Lenin, Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm)

Daha önceden Osmanlı ve Safavi egemenleri tarafından iki ayrı parçaya ayrılan Kürdistan, I. Dünya Savaşı’nın hemen akabinde büyük emperyalist devletler öncülüğünde kurulan diplomasi masalarında dört parçaya ayrılarak ve her bir parça bir egemen-sömürgeci devletin sınırlarına dahil edilerek, en son parçalanmaya resmi bir statü kazan-dırılmıştır. Bu resmi statünün kazanılmasından bu yana ama, ülkeyi dörde bölen “sınırlar” sorunu kaba bir çözümsüzlük haliyle varlığını sürdürmüştür, sürdürmektedir. Anda büyük emperyalist devletler başta olmak üzere, bölgenin egemen devletleri de mevcut statükonun korunmasını istemektedirler. Uluslararası ilişki ve güçler dengesine bakıldı-

“Bunlar olgu olduğuna göre (ulus ve ülke gerçekliği kastediliyor-BN), Kürt ulusu parçalanmış bir ulus olarak varlığını sürdürdüğüne göre, Kürt ulusunun ve Kürdistan’ın YENİDEN BİRLEŞTİRİLMESİNİN OBJEKTİF TEMELİ olduğu açıktır.” (Eğitim Notları, Yeni Dünya için Yayınları; BHBA)

“Bolşevik” iddiasındaki arkadaşlarımıza kalırsa birleşik Kürdistan talebinin objektif temeli vardır; birleşme talebinin “demokratik bir özü vardır” ve “haklı bir talep”tir. Öyleyse, demekki Kürdistan’ın birleştirilmesi meselesi vardır ve varolan bir sorunun çözümü gereklidir. Ayrıca, demekki tarihin akışı dışında kalmış bir sorun değil, ve haliyle “protesto” ile yetinilecek bir mesele olmayıp, doğrudan programatik düzeyde ele alınması gereken bir sorundur. Hem demokratik özden ve haklı talepten bahsetmek, üstelik birleşmenin “objektif temeli”nin varlığını kabul etmek durumunda, arkadaşların söylediklerinden geriye

savunacakları neleri kalıyor? Tam bir kafa karışıklığı buna dense gerek!

Lenin yoldaşın konu hakkındaki perspektifi olabildiğince net ve açıktır:

„İki türlü tarihsel haksızlık vardır. Bazıları tarihin temel akışından uzaktadırlar, bu akışı durdurmazlar ya da onun gidişini engellemez ve proletaryanın sınıf savaşımının yaygınlaşmasına ve daha derin kökler atmasına engel olmazlar. Bu cinsten tarihsel haksızlıkları düzeltmeye çalışmak, elbette akılcı bir şey olmaz. ...

Burada değişik bir cins tarihsel haksızlık, toplumsal gelişmeyi ve sınıf savaşımını doğrudan hâlâ geciktiren bir haksızlık vardır. Bu cinsten tarihsel haksızlıkları düzeltme çabasını reddetmek, „kırbaç cezasını, kırbaç cezasının tarihsel olduğu gerekçesiyle savunmak“ anlamına gelir“ (Lenin, İşçi Sınıfı ve Köylülük)

ğında bu resmiyetin bir süre daha devam edeceği kesindir. Yakın zamanda bu sınırları geçersiz hale getirecek bir Kürdistan Devrimi de gözükmediğine göre, sınırların varlığını gözetmek ve fakat mevcut sınırların meşru bir karakterden yoksun bulunduğunu da öne çıkartarak hareket etmek gerekiyor. Sınırların birleşik ülke hedefinin önünde ne denli bir işlevinin olduğunun tam farkında davranan Kürdistan komünistleri, önümüzde duran görev ve sorumlulukların bir de sözkonusu sınır engeliyle daha da komplike bir hal aldığının bilincinde hareket etmektedirler.

Kürdistan komünistlerinin Bağımsız, Demokratik, Birleşik Kürdistan’ı programlarına alma nedenleri özetle şunlardır:

* Kürdistan’ın birleştirilmesi, Kürt ulusunun ayrılıp kendi bağımsız devletini kurması hakkının pratikte hayat bulması bakımından doğru ve gereklidir. Ülkeleri zorla parçalanmış Kürdistan halklarının ülkenin yeniden birleştirilmesi ve tek bir ülke haline getirilmesi talebi ve mücadelesi meşrudur.

* Ülke olarak Kürdistan emperyalist ve sömürgeci devletler tarafından bölünüp parçalandığından, bu parçalanmışlığa son vermek görev ve sorumluluğu vardır. Tama-

Bu perspektif ışığında parçalanmış sömürge Kürdistan ülkesinin birleştirilmesi gerektiği sonucuna varmak için, Kürdistan'ı „yeniden keşfetmeye“ gerek yok. Hemen her dönem, yaşanan güncel gelişmeler karşısında sömürgeci devletlerin ortak politikalar geliştirmeleri ve aynı pratik tutum çerçevesinde hareket etmeleri her şeyi yeter açıklıkta ortaya koyuyor. Üstelik ortada birleşik Kürdistan kurma hedefine kilitlenmiş bir Kürt ulusal hareketi yokken ve neredeyse Kürt hareketinin tamamı parça eksenli bir duruş içerisinde iken bunlar olmaktadır.

Buna rağmen ama, parçalanmış Kürdistan'ın değişik parçalarında kalanların ülkelerinin geleceği üzerine ortaklaşma yönünde duygu, düşünce ve eylemlerini kollektif hale getirmede belirleyici engel olarak sömürgeci devletler tarafından sahiplenilen parçalanmışlık unsurunun başat bir rol oynadığı tartışma götürmez.; Parçalararası birlik, dayanışma ve ortak hareketin önündeki temel engelin mevcut parçalanmışlıkla doğrudan ilintili olduğu çok

açık. Kısacası parçalanmışlık çok aşikar ve kaba bir biçimde Kürdistan'daki “toplumsal gelişmeyi” geciktirmektedir.

Kürdistan'ın parçalanmışlığını komünist hareketin programına alınmaması gerektiği propagandasını yapan ve neden alınmaması gerektiği üzerine düşünce egzersizi yapan „Bolşevik“ çevre, Lenin'den aktardığımız perspektifi istediği doğrultuda yorumlama özgürlüğünü kullanarak, aktardığımız pasajdan Kürdistan'ın parçalanmışlığını Kürdistan devriminin iradesiyle düzeltilmesi imkansız „tarihi haksızlık“ kategorisine sokup rafa kaldırarak haksızlığın giderilmesinin programa alınamayacağı sonucuna varıyorlar. Biz, onların bu tutumu almasında herhangi bir gariplik görmüyoruz, çünkü; devlet sınırlarını esas alan, tek devrim, tek program, tek parti vb. temelinde hareket eden bir çevreye Kürdistan'ın birleştirilmesini neden programınıza almıyorsunuz temelinde bir yaklaşım göstermeyiz. Kürdistan'ın birleştirilmesi görev ve sorumluluğu Kürdistan Devrimi'nin işidir. Egemen-ezen ulusa mensup komünist iddi-

miyla emperyalistlerin ve sömürgecilerin çıkarlarının korunmasını gözetken parçalanmışlığa son vermek, aynı zamanda antiemperyalist sorumluluğun kaçınılmaz bir gereğidir.

* Emperyalistlerin çıkarları doğrultusunda parçaladıkları ve geçen zaman dilimi içerisinde yine çıkarları doğrultusunda parçalanmayı sürdürdükleri Kürdistan'ın devletlerarası paylaşılmış bir sömürge olarak tutulmasına; ve sözkonusu statükonun korunmasına son vermek gerekir.

* Parçalanmış sömürge ülkenin ilhakına karşı, birleşik bir ülke hedefi doğrultusunda mücadele yürütmek meşru ve zorunludur.

* Sömürgeci devletlerin parçalanmasına hizmet edeceği ve üniter sömürgeci mekanizmaların dağılmasına katkı sunacağı için birleşik Kürdistan hedefi aynı zamanda bölge halklarının kurtuluş mücadelesine katkı demektir.

* Kürdistan sömürgeci devletleri birbirilerine bağlayan doğal bir harçtır. Bu harcı koparmak demek sömürgeci devletlerin Kürdistan üzerindeki ortak ittifakını paramparça edilmesi demektir.

asındaki çevrelerden isteğimiz ve beklentimiz, komünist iddiasına sahip olabilmeleri için Kürdistan komünistlerinin Kürdistan'ın birleştirilmesini programlarına almalarına anlayış göstermeleri, ve bu uğurda yürütülen mücadeleye destek vermeleri çerçevesindedir.

Sömürge cenderesinde tutulan bir ülkenin ulusal kurtuluş savaşıyla özgürlüğüne ve bağımsızlığına kavuşması; parçalanmış ülkesinin birleştirilmesi neden milliyetçilik olsun? Parçalanmış, bölünmüş, zorla işgal ve ilhak edilmiş sömürge bir ülkenin bağımsızlığını ve birliğini kazanması niçin milliyetçilik olsun? Bu hak benzer durumdaki halklar için mübah, Kürdistan ve Kürt ulusu için neden tehlikeli ve milliyetçilik oluyor? Kürdistan'ın birleştirilmesi istek ve arzusu neden çok büyük bir alarma neden oluyor ve hemen karşı atağa geçme ihtiyacı duyuluyor?

Devrim yapacakları iddiasında olan ezen-egemen ulus sol çevrelerinin bağımsız ve birleşik bir Kürdistan istemeleri, omuzlarına çok ağır bir işin bindiği anla-

mına gelir. Bu, Suriye'deki egemen-ezen ulusa mensup solcunun Suriye devletine karşı; İran'daki egemen-ezen ulusa mensup solcunun İran devletine karşı; Irak'taki egemen-ezen ulusa mensup solcunun Irak devletine karşı ve Türkiye'deki egemen-ezen ulusa mensup solcunun Türkiye Cumhuriyeti devletine karşı Bağımsız Birleşik Demokratik Kürdistan istemiyle mücadele yürütmesi demektir. Diğer bir ifade ile, asıl görevlerine, yani egemen ulusun proletaryasının görevi ezilen-sömürge ulusun ayrılığından yana olmalı esprisine uygun tutarlı davranmış olurlar ki adı geçen ülkelerde henüz bunun bilinen bir örneğine rastgelen olmamıştır...

Örgütlü sol hareketin hali bu iken, dolayısıyla her dört devletin sınırları içerisinde yaşayan işçi sınıfının eylemlerinde, emekçilerin gösterilerinde ve aydın iddiasındakilerin toplantılarında Yaşasın Bağımsız Birleşik Demokratik Kürdistan siyasetini savunan, ya da söylem babında bir çağrışımında bulunan vs. bir politik duruş gösterilmemektedir.

* Bağımsız, birleşik, demokratik Kürdistan, Kürdistan devrimi ile Türkiye, Irak, İran ve Suriye devrimlerinin birbirlerine bağlanması için gerekli bir stratejidir. Bu, proleter dünya devrimine Kürdistan cephesinde yapılması gereken büyük bir katkı anlamına gelir.

* Ezen-egemen ulus proletaryası ve emekçi halklarının mücadelesine katkı sunacağı ve objektif olarak devrimci gelişmeye yolaçacağı için parçalanmaya son verilmelidir.

* Burjuva ve küçük burjuva milliyetçilerinin milli devlet hayaline karşı, birleşik, demokratik ve bağımsız Kürdistan'ın sosyalizm-komünizm hizmetine girmesi için birleşik ülke hedefine komünistlerin amaçları temelinde ve stratejik yaklaşmak doğru ve gereklidir.

* Emperyalist-kapitalist sistemin bir parçası-aracı olarak değil; bilakis bu sisteme karşı mücadele içinde doğacak ve ancak sisteme karşı mücadele temelinde yaşayacak olan devrimci-sosyalist bir ülke kurmak için birleşik Kürdistan talebi sahiplenilmelidir.

“Bolşevik” iddiasındaki arkadaşlarımızın laf karabalığına getirerek ve bin bir türlü koşulu birarada bulundurma şartını öne sürdükten sonra masumane bazı satırlara başvurması da kendilerini ötekilerden ayırmaya-ayırılmamıza yetmiyor.

Kürdistan’ın parçalanmışlığına son verme mücadelesini milliyetçilik olarak damgalayan „Bolşevik“ çevre, ilginçtir dünyada başka örnekleri de bulunan parçalanmışlık konusunda tam bir iki yüzlülük örneği duruşu içerisindeyler. Parçalanmış ülkelerdeki birleşme istekleri karşısında bu arkadaşlarımızın esasta çokta olumsuz bir tutum aldıkları söylenemez; ama nedense Kürdistan sözkonusu olduğunda çeşit çeşit gerekçeleri sıralamakta pek mahirdirler.

“Bolşevikler”de dahil, ezen ulus çevrelerinden, örnekte Çin’in, Vietnam’ın, Kore’nin vb. birleşmesini, birleşik ve bağımsız devlet kurma mücadelesini milliyetçilik olarak değerlendiren bir tespit yoktur. Örnekte, Mao’nun aşağıya alacağımız tespiti görmezden gelinmektedir. Mao şöyle demektedir:

“Bağımsız, özgür, demokratik, birleşik, müreffeh ve güçlü Çin’i kurmak için yabancı ve feodal baskıya karşı mücadele etmelidirler.” çağırısı yapması ve ardından “Japon saldırganlarını yok etmek, iç savaşta engel olmak ve yeni bir Çin inşa etmek için, bölünmüş bir Çin’i birleşmiş bir Çin’e dönüştürmek zorunludur. Bu Çin halkının tarihsel görevidir.” (Mao, Seçme Eserler, Cilt 3)

“Çin halkını emperyalistlerin boyunduruğundan kurtarma ve Çin’i bir devlet halinde birleştirme mücadelesinde Çin devriminin bizim

sempatimize sahip olmasının ve olmaya devam edeceğinin nedeni budur.” (Stalin, Eserler, Cilt 7)

Mao’dan ve Stalin yoldaştan yaptığımız aktarma ve tespitlere en ufak bir itirazları olmayanlar, iş bölünmüş Kürdistan’ın birleştirilmesine gelince, bunun “tarihsel görev” olmadığını yüksek sesle belirtmekte ve birleşmeyi isteyenleri milliyetçilikle damgalamaktadırlar.

Genellikle ezen-egemen ulus sol çevreleri arasında hakim olan “dışarıdaki”, bir biçim de uzaktaki (!) ulusal sorun(lar) karşısında söylem düzleminde enternasyonalist yaklaşım, doğrudan doğruya muhatap bulundukları ve iç içe yaşadıkları “içerideki” ulusal sorun(lar) karşısında ise sosyalşovenizm çizgisinde takılıp kalmanın pekçok örneği “Bolşevik”ler için de geçerlidir.

Kürdistan’ın birleştirilmesi, ya da bağımsız Kürdistan talebi karşısında takınılan tavırlarda bunu görmek, üstelik sürekli karşılaşmak mümkün. Öyleki ezen ulus soluna mensup çoğu politik çevre “Birleşik Kürdistan”ın (Genellikle kimi haritalar eşliğinde “Büyük Kürdistan”, ya da “Müstakil Kürdistan” lafzını tercih ederek konuyu ele alanları hiçte az değildir!) ne denli zararlı olduğunu-olacağını; bu amacı taşıyanların proletaryanın davasına ne büyük zararlar verdiğini-vereceğini vb. vs. habire yazarçizerler, söyler dururlar. Bugüne kadar zararları üzerine durmadan yazanlar, acaba bir tek gün ve an olsun birleşik Kürdistan’ın yararları üzerine de bir şeyler yazdılar mı? Açıklararlarsa öğreniriz; ama şunun bilinmesinde de fayda var ki sosyalşoven sol eğer birleşik Kürdistan’ın kurulmasını devrimlerine büyük zarar verecek şekilde lanse ediyorlarsa, bundan Kürdistan devriminin

kazançlı çıkacağı sonucu çıkarılabilir. Zira Kürdistan devriminin başarısı hiçte komşu halkların devrimlerinin zararına olmaz. Toparlamak gerekirse, devrimin çözeceği sorunlara ve güncel görevlere karşı bin bir türlü gerekçe ile ‘hayır’; haksızlıklara ise protesto ve ayıplama!

...

Sürekli doğruyu temsil ettikleri iddiası, yanlışlarından vazgeçmelerini zorlaştırıyor.

Öteden beri bir türlü netleşemedikleri Kürt ulusal sorununun çözümü ve genel olarak Kürdistan meselesinin çözümü bağlamında çelişkili, muğlak ve tutarsız düşüncelerini habire değiştirip duran bu arkadaşlar, birleşik Kürdistan konusunda da çok değişiklikler yapmak zorunda kaldılar.

“Bütün Kürt milliyetçisi örgütlerin temel program maddesi “Bağımsız, Demokratik, Birleşik Kürdistan”dır.” Tezini bu arkadaşlar çok uzun bir zaman tekrarlayıp durdular. Üstelik pekçok eleştiri yö-

neltilmesine, değişiklik önerileri götürülmesine ve konu hakkında yeterince bilgi ve belge sunulmasına rağmen iddialarından vazgeçemediler. Peki vazgeçtiklerini açıkladıklarında gerçekten yeni bir bilgi ve belgeye mi ulaştılar? Hatalı davrandıklarını açıkladıkları kısa zaman öncesi gelişmelerine bakıldığında bu konuda yeni olarak söylenen-yazılan bir şey yok. Ama önemli olan belgeler ve olgular değil, arkadaşların keyfi karar verme tasarrufudur. Her neyse, en sonunda kısa süre önce zevahiri kurtarıncasına bir geçiştirme ile uzunca bir zaman tekrarladıkları gerçek dışı savlarından vazgeçtiklerini açıkladılar. Her şeye karşın yanlış bir şey söylediklerini kabul etmeleri iyidir; isteriz ve bekleriz ki Kürdistan komünistlerinin görüş, düşünce ve değerlendirmelerinden daha fazla etkilenererek, ele aldığımız konuda gerçekten öze tekabül edecek değişiklikler yapsınlar...

Ekim 2009

Dirba Teng (Bertolt Brecht)

Rojekê welatê te jî wê were temîz kirin

Erdekî te jî wê hebe

Û di navîna erdê te de dareke te ya sêvê

Tu yê werî di siya wê de rûnî

Tu yê tîbûnên xwe jî bîr bikî, êşên xwe, xemên xwe

Hilatina rojê, rengên sêvan bibînî

Di dengê bextewar yên çeman, yên flûtan de.

Tu yê bi destên xwe sêvan jê bikî.

“Birleşik Filistin’e EVET; Birleşik Kürdistan’a HAYIR!”

Bölgenin parçalanmış bu iki ülkesinde(şimdilik, bu bölgede parçalanmış ve birleşme sorunu olan başka ülkelerin varolduğunu belirtmekle yetinelim.), ezilen-sömürge konumundaki bu ülke halklarının önlerindeki bir dizi görev ve sorumluluğun içinde parçalanmışlığın bilincinde hareket etmek ve bu parçalanmışlığı hesaba katan politikalar geliştirmenin önemi tartışma götürmez.

Filistin ve Kürdistan’da ülkelerinin parçalanmışlığının farkında olan ve bizzat bu parçalanmışlığa karşı duyarlı olan kitlelerin ve politik politik çevrelerin varlığı biliniyor. Ülkelerinin parçalanmışlığına son verme amacına sahip, bu anlamda birleşik ülke hedefine yönelik faaliyeti doğru bulan ve güncel politik duruşlarında da bu istemi öne çıkaran güçlerin varolduğu konuyla ilgili olan çevrelerce bilinen bir şey.

İki ülkede de burjuva milliyetçilerinin hakimiyeti nedeniyle politik ortama damgasını vuran pragmatizmin etkisini gösterdiği sır değildir. Doğası gereği tutarlı bir siyaset ve duruş içinde bulunmayan Filistin ve Kürdistan burjuvazisinin parçalanmış ülkelerinin birleştirilmesi bağintısında ilkesel bir tavır almayışı, dönemsel ve faydacı temelde hareket etmesi normaldir. Haliyle zaten burjuvaziden parçalanmış ülkelerin birleştirilmesini, hele hele günümüzde artık doğrudan emperyalizme karşı ancak tutarlı bir devrimin ertesinde gerçekleştirilebilecek bir birleştirme beklemek abes olur. Bu bağlamda burjuvazinin birleşme olgusunu kendi politik isteklerine ‘kurban’ etmesini açığa çıkartıp teşhir etmek ve sözkonu-

su haklı talebi sahiplenmek gerekir.

Her iki ülkede de devrimcilerin ciddi bir güç olmadığı olgu. Geçmişi değil, bugünü veri olarak aldığımızda ve güncel duruma baktığımızda gelişmelere damgasını vuranın küçük burjuva devrimcileri olmadığı; iki ülkenin ulusal burjuva kesimlerinin belirleyici konumda durduğu çok açık. Bu tabloya, her iki ülkede de gerçekten de marksist leninist parti ve çevrelerin yokluğu eklendiğinde birleştirilme sorununun ne denli karmaşık bir hal aldığı kendiliğinden orta yere çıkar, çıkmaktadır.

Egemen-ezen ulus devrimcilerinin ve kendilerine komünist diyen ezen ulus “komünist”lerinin değerlendirme ve pratikleri de işe olumsuz yönde katkıda bulunmaktadır. Hal böyle olunca, konu üzerine durmak, sorunu tartışmak ve çözümler üretmek vs. çok önemli hale geliyor.

Bu makalede, konuya ilişkin duyarlı olunması gerektiğine dikkat çekerken, ezen ulus/ülke devrimcilerinin görev ve sorumluluklarına vurgu yapmak ve Kürdistan ülkesinin birleştirilmesi somutunda ezen ulus devrimcileri içinde Türkiye solu/devrimcileri özgülünde bir çelişkiye değinmekle yetineceğiz.

Ezen ulus devrimcileri Birleşik Filistin ve Birleşik Kürdistan talebini sahiplenmelidir.

Parçalanmış Filistin ve Kürdistan’ın birleştirilmesi talebini ısrarla savunmak ve üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmek esas olarak ezen ülke devrimcilerinin görevi olmalıdır.

Ezen ulusa mensup devrimcilerin (demokrasinin ölçütünün dahi ezilen ve sömürge ulusa karşı takınılan tavra göre belirlendiği gerçeği dikkate alındığında..), ezilen-sömürge ulusa karşı burjuvazilerinin/ devletlerinin şoven-ırkçı politikalarını ve uygulamalarını mahkum etmenin yolunun ezilen-sömürge ulusun ayrılıp ayrı devletini kurma hakkını savunmaktan geçtiğinin idraki içinde hareket etmeleri halinde ancak kendilerinin devrimci niteliğini almaya hak kazanabileceklerini görmeleri gerekir. Bu bağlamda çok ciddi bir bilinç bulanıklığının ve buradan kaynaklanan kötü bir pratik geçmişin varolduğunu; sözkonusu bulanıklık ve pratiğin aşılması yönünde herhangi bir kuvvetli belirtinin de görülmediği hesaba katıldığında, önümüzdeki dönem içinde adı geçen tablonun devam edeceğini söylemek mümkün görünüyor.

Öyleyse ne yapılmalıdır?

Her şeyden önce şovenizm ve onun değişik yansımaları ile araya kalın duvarlar örülmedir. Ancak bu sanıldığı kadar kolay değildir ve fakat tutarlı devrimci olmanın yolu buradan geçtiği için bu yapılmak zorundadır. Bu en temel şey yapılmadıkça sosyalşovenizmden kurtulabilmek mümkün olmayacaktır. Öncelikle Filistin ve Kürdistan'ın gerçekten ayrı ülke, farklı ülkeler oldukları ve bu ülkelerin devrimlerinin ezen ulus devrimcileri olarak kendi işleri değil, o ülkelerin proletaryasının, halklarının ve ezilen-sömürge uluslarının omuzlarında olduğu gerçeğini kavramaları (lafızda değil elbette) ve buna uygun davranmaları gerekir.

İki ülkeyi parçalamış egemen devletlerin coğrafyalarında yaşayan devrimcilerin, özellikle de ezen ulus durumunda olan ulusun devrimcilerinin çok açık bir biçimde "birleşmiş Filistin" ve birleşmiş Kürdistan" bakış açısına sahip olmaları ve pratiklerinde de bu isteme uygun bir davranış içinde bulunmaları koşuluyla ancak devrimci enternasyonalist kimliğini hak edebilecekleri, tersi durumda

bir biçimde burjuvazilerinin yedeğine düşmekten kurtulamayacakları tartışılmayacak kadar nettir.

Birleşme talebini savunmadıkları gibi, birleşme isteğini dile getiren veya birleşme amacıyla hareket eden ezilen ve sömürge Filistin ve Kürdistan çevrelerini milliyetçilikle suçlamaya kalkışmalarının ise bütünüyle sosyalşovenizm demek olduğunu bir kez daha vurgulamakta fayda var. Eğer ileri sürdükleri devrimci ve komünist kimliğine layık olmak istiyorlarsa yapacakları tek şey bir an önce bu birleşme talebini savunmalarıdır. Bu görüş / değerlendirme ve duruş içine girilmediği sürece egemen ulus devrimcilerinin sosyalşoven çemberin dışında tutulmaları düşünülemez. Böyle olması ama, yalnızca kendilerine zarar vermez; aynı zamanda Filistin ve Kürdistan devrimlerine de zarar vermiş olurlar.

Şüphesiz ki birkaç ülke ve ulusu ve devleti ilgilendiren bu sorun karşısında bir an önce doğru çizgiye gelmek bölge ezilen halkları açısından muazzam ölçüde önemlidir.

Konu, basit bir "tarihi haksızlık" ve herhangi bir tarihsel kesitteki gelişme şeklinde ele alınmaz; iki ülkenin devrimleri için taşıdığı önemin farkında olunarak yaklaşılabilsin yanlışlıkların giderilmesi mümkün hale gelebilir. Elbetteki bu bir süreç sorunudur ve gecikilmiş olunsada bu sürece girmek doğru ve gereklidir. Her şeye rağmen, birleşik Filistin için İsrail, Ürdün, Lübnan ... devrimcileri ne kadar gerçeğe yaklaşırlarsa; birleşik Kürdistan için İran, Irak, Suriye ve Türkiye devrimcileri ne kadar doğruya ulaşma arayışında ilerlerlerse o denli görevlerine karşı samimi davranmış olacaklardır.

Birleşik Filistin'e EVET!

Birleşik Kürdistan'a HAYIR!

Birleşme bağlamında ezen ulus devrimcileri cephesinde cereyan eden bir gelişme ise içine düşülen tek yanlışlıktır. En bariz örneğini Türkiye sol hareketinde gördüğümüz bu tek yanlışlığa göre birleşmiş demokratik Filis-

tin talebi gayet doğru ve haklı iken, aynı şey birleşmiş demokratik Kürdistan için geçerli olmamaktadır!? Her iki ülkenin de birleşme sorunu dikkate alındığında, biri için doğru olanın diğeri için neden geçerli olmadığını anlamak gerçekten de çok güç!

Böyle davranmalarının pekçok nedeni var. En temel nedenlerinden biri Kürdistan'ın Kuzey parçasını -neredeyse önemli bir kesimi- ayrı bir ülkenin, yani Kürdistan'ın parçası olarak değil, devrim yapma iddiasında oldukları egemen ülkenin 'Örneğin Türkiye'nin) doğal bir parçası/bölgesi olarak görmeleridir. Hal böyle olunca da bu parçanın ayrılması ve Kürdistan ülkesinin parçalarının birleştirilmesi talebi otomatikman düşmektedir. Sonuçta en çok parçalanmışlık "tarihi haksızlık" kapsamında ele alınmakta ve eğer birgün olur da bir birleşme durumu gelişirse ve bu birleşme devrimlerine hız verecekse o vakit duruma göre (ki o da çok az sayıda bir kesim böyle düşünüyor) bu gelişmeye destek verilebilir! Bugünün değil, geleceğin ihtimalleri arasında bir sorun olarak görülmektedir Kürdistan'ın birleştirilmesi...

Bu tavırları ama (iddialarının aksine), devrimci enternasyonalist bir içerik taşımamaktadır. Hatta tutarlı demokratlığı bile tartışmalıdır. Çünkü Kürdistan özgülünde birleşmeyi savunmamak ulusun ve sömürge ülkenin ayrılmasını savunmamak anlamına gelmektedir ve bu bile tek başına ezen ulus devrimcisinin tutarlı olmadığını göstermeye kafidir.

Filistin'in birleştirilmesi talebini savunmak doğrudur.

Parçalanmış Filistin ülkesinin birleşik bir ülke ve ayrı bir devlet olarak örgütlenmesi talebi devrimciler ve komünistlerce sahiplenilmelidir. Türkiye sol hareketi içinde birleşmiş Filistin talebini savunanlar kuşkusuz iyi bir iş yapmaktadırlar. Fakat bu iyi iş yapanların -bu bağintıda- gerçekten iyi işler yaptıklarını söyleyebilmek için Kürdistan

somutunda da aynı birleşme talebini savunmaları gerekir. "Uzakta" kine enternasyonalizm, "yakında" kine sosyalşovenizm tavrı takınıldığında esasında "dışarıdaki" bir doğru "içerideki" bir yanlış karşısında anlamını yitirmiş olmaktadır. İlginçtir, Türkiye devrimci hareketinin -neredeyse tamamı- uzaktaki halk hareketlerine, ulusal mücadelelere vs karşı "enternasyonalist damarı" çok çabuk bir şekilde kabarmasına, iş doğrudan «içteki» halk ve ulusal hareketlere geldiğinde (tersinden olmak üzere) yine aynı çabuklukla enternasyonalistlik rafa kaldırılmaktadır. Uzunca zamandan bu yana süren ve giderek artık alışkanlık haline gelmiş-getirilmiş bu çifte standartçı tutumlardan acilen uzaklaşmaları gerekiyor. Filistin-Kürdistan ülkelerinin somutundaki birleşme meselesine yaklaşımdaki olumsuz duruşlarını sorgulamakla işe başlamaları hiçte yanlış olmayacaktır.

Birleşik Filistin talebini haklı bulup savunmak ve fakat birleşik Kürdistan isteği karşısında hemen "Kürt milliyetçiliği" damgasını yapııştırıp karşı saldırıya geçmek ve hoşgörüsüz davranmak tutarlı devrimcilik olmasa gerek...

Gerçekten devrimci temelde tutarlı olunmak isteniyorsa, birleşme sorunu olan bu iki ülke gerçekliği karşısında savunulması gereken şey çok açıktır:

Bağımsız birleşik demokratik sosyalist Filistin!

Bağımsız birleşik demokratik sosyalist Kürdistan!

Ekim 2009

Kürtçe'nin Lehçeleri Üzerine Notlar...

Dillerin lehçeleriyle, lehçelerin ise şive ve jargonlarla-ağızlarla birlikte bir bütünlük oluşturduğu; dillerin varlıklarını sözkonusu zenginlik üzerinde sürdürdüğü tezi (mutlak surette her dil için öne sürülmemesi kaydıyla) ileri sürülebilir. Buna karşılık, lehçe, şive ve jargonlardan-ağızlardan uzak, ilgili farklılıklardan arınmış saf bir dilin varolduğu iddiasına sahiplerin yapacağı şey, iddialarını kanıtlamalarıdır.

Dil de lehçelerin bulunduğu konusu ve bununla bağ içerisinde şu ya da bu lehçenin kendi başına ayrı bir dil özelliğine sahip olduğu üzerine tartışmalar çok uzunca bir zamandır süregelmektedir. Devam eden tartışmalar ise, daha epey bir zaman sürecek gibi gözükmektedir.

Burjuva cephedeki kaleşörlerin dil-lehçe olgusunu, burjuva egemenliğin sürgütine hizmet maksadıyla ele aldıkları; mevcut sorunları daha da ağırlaştıracak şekilde hareket ettikleri biliniyor.

Komünistlerin dil-lehçe bağlamında perspektifleri yeterince açıktır. Lehçelerin ve jargonların varlığı ve gelişimi özgülünde net politikalar üreten komünistler, proletarya diktatörlüğü şartlarında genel teorik referanslarına uygun düşen bir pratik geliştirmişlerdir.

Burjuvazi ile komünistler arasında sıkışıp kalan revizyonistler ve milliyetçiler ise esasında burjuvazinin işini kolaylaştıran bir

rol oynamışlardır ve esas konuda, yani dil-lehçe üzerine objektif bir şey yazmaktansa, sırf sosyalizmi ve onun ilk deneyimini karalamak için pekçok yalan-yanlış tez ileri sürmekle yetinmişlerdir.

Bu konuda doğru bir karara varabilmek için, Stalin yoldaşın ölümünden kısa süre önce yazdıklarının referans alınması; Stalin'den öğrenilmesi, özellikle komünizm adına hareket eden güçlerin bu güçlü silaha yönelmesi doğru olanıdır.

...

Ayrı bir dil olarak Kürtçenin varlığının kabulü bağlamında birbirinden hayli farklı değerlendirme ve yaklaşımlar bulunmaktadır. Sömürgeci devletlerin yaklaşımı özünde aynı olsa da, pratikte ve söylemde birtakım farklılıklar göstermektedir. Kürtçe dilini, başlıbaşına ayrı bir dil olarak görmek istemeyen sömürgeci devletler bulunduğu gibi, Kürtçe dilinin varlığını kabullenen sömürgeci devletler de vardır. Zira Kürtçenin ayrı bir dil olduğunu resmi düzlemde kabul etmediği, Kürtçenin şu ya da bu lehçesini kendi başına başlıca bir dil kategorisinde ele alan-lanse eden sömürgeci devletlerin varlığı da bilinmektedir. Dil hususunda "uzman" olarak bilinen kimi dilbilimcilerin ise şu ya da bu sömürgeci devletin yaklaşımlarını kanıtlamak için didindikleri malum. Kendilerini "dil bilimcisi" sanan kimilerine kalırsa, Kürtçenin kimi lehçeleri ayrı bir dil

olarak görülmesi, hatta bazı şive ve ağızlar da ayrı dil kapsamında görülmelidir. Bu ve benzer yaklaşımların tamamı bilinen sömürgeci zihniyetin açık tezahüründen başka bir şey değildir. Çünkü böyleleri için öncelikle önemli olan Kürtçenin başlıbaşına ayrı bir dil olduğunu spekülasyon konusu haline getirmektir. Böyle olduğu içindir ki sömürgeciler açısından "Zazaca dili" vardır ve fakat Kürtçe dili problemlidir! Sömürgeci egemenler daha da ileri giderek, şu ya da bu bölgede konuşulan bazı şive ve ağızları da ayrı bir dil, özel olarak "Kürtçeden farklı bir dil" şeklinde lanse etmeyi ihmal etmemektedirler. Tarihimizi, kültürümüzü, coğrafyamızı, kısaca bize ait olan orijinalitemizi yok sayan, inkardan gelen ve bizi biz yapan değerlerden koparmaya çalışan sömürgeci devletler, dilimizi tahrip etmek, yapabilirlerse yok etmek (düne kadar ve hala yoksaydıkları gibi) ve ya da bizi dilden uzaklaştırmak amacıyla her şeyi yapmaktadırlar ki dil-lehçe özgülünde bu denli cömertçe yeni diller keşfi sadece ve sadece bunun içindir.

...

Pekçok dil de olduğu gibi, Kürtçe'de de değişik lehçeler bulunmaktadır. Lehçelerle birlikte, şive ve ağızlar da vardır. Kürtçenin lehçeleri üzerine, bugüne kadar çok şey yazıldı, söylendi. Kürtçenin lehçelerini (kendilerince) belirleyenlerin içinde yeterince dikkatli ve özenli davranmayanların sayısı hayli yükündür. Keyfi tutumlarla hareket edildiğinin örnekleri hiçte az değildir. Kimine göre "dört", bazılarına kalırsa "beş", "üç", "iki" lehçe iddiası ileri sürülmesinin bir nedeni de bu keyfiyetçilikten ileri gelmektedir.

Sözkonusu iddia sahiplerinin kendi mantıkları içerisinde belirledikleri sayıları izah ettikleri ve fakat bunu yaparken hayli gerçeğe aykırı tutumlar aldıkları görülecektir. Kürtçe dili üzerine yeterince çalışma yapmadan, 'gezi notları' ve benzer bazı gözlemlerle yola çıkarak Kürtçe'nin lehçeleri üzerine ahkam kesenlerin ve böylelerin vardıkları sonuçları

doğru kabul edenlerin yürüyen dil-lehçe tartışmalarına olumlu bir katkı sunmaları beklenmemeli.

Kürtçenin konuşulduğu coğrafyada yaşamayan, birtakım amaçlarla ama coğrafyamıza yolculuğa çıkan ve kaldığı süre zarfında edindiklerini yazıya dökenler içerisinde bazılarının dil alanını seçtikleri bilinmektedir. Bunlardan bazıları, işi Kürtçenin hangi lehçelere sahip olduğu noktasına kadar ilerletebilmişlerdir.

Kürtçenin "üç" lehçeden oluştuğunu iddia eden Oscar Mann'a kalırsa "Zazaca, Gorancanın bir lehçesidir ve Goranca da Kürtçenin dışında ayrı bir dildir". Ya da P. Lerch'e kalırsa "Kelhuri" ayrı bir lehçedir! Bir diğer iddiaya göre ise, Kürtçe iki lehçeden, "yukarı ve aşağı Kurmancî"den ibarettir; çünkü lehçe olarak bilinenler ayrı bir dil özelliğine sahiptir vb.!

Kürtçenin lehçeleri hakkında hatalı bir yöntem benimseyenlerin ve bunun doğal sonucu olarak yanlış sonuçlara varanların yalnızca 'uzaklarda' gelen (araştırmacı ve kimi meraklı) gezginciler olmadığı; bizzat Kürdistanlı ve hatta bazı Kürtlerinde benzer yanlışlara düştüğü teslim edilmelidir.

Sömürgeci cephedeki yaklaşımları ve başka ülkelerden kimi araştırmacıları filan bir kenara bırakacak olursak, konuyla ilgilenen bazı Kürt araştırmacılar Kürdistan'ın değişik parçalarındaki özgün durumla kendilerini sınırlayarak yanlış sonuçlara varmışlardır.

Kürtçenin lehçelerini "Kuzey Kürtçesi, Orta Kürtçe, Güney Kürtçesi ve Gorani" şeklinde tasnif eden Fuat H. Xurşid; ya da "Kirmanşahi" lehçesi iddiasına sahip E. Hesepûr; ve diğer tarafta "Badînî", "Şikakî", "Sobê", "Here vare", "Dêrsimkî", "Baba Kurdî" vb. pekçok hatalı ve yanlış değerlendirme, tanım ve söylemi tercih edenler bizzat Kürdistanlılar, Kürtlerdir!

Parçalanmışlığın, dilin orijinalitesinin ele alınması bağlamında ne denli olumsuz bir

rol oynadığı tartışma götürmez. Dil ve lehçe somutunda varolan hayli karmaşık durumun doğrudan sözkonusu parçalanmışlıkla bağlantılı olduğu kesindir. Kürtler, dilleri Kürtçeyi özgürce bir şekilde kullanma özgürlüğüne sahip bulunmadıkları için (Kürtçenin özgürce kullanılmasının hâlâ şartlara bağlı bulunduğu nun son örneği: Irak devletinin, Federe Kürdistan Bölgesinin içinde yeralan Xaneqin'de Kürtçe'nin eğitim dili olmasını yasaklanması gibi.), lehçeler bağintısında isabetli bir tutum geliştirmek zorlaşmaktadır. Parçalar arasına dikilen engellerin, sömürgeci duvarların Kürtçe dilinin sorunlarının her parçada insanlarımızın katılımıyla ele alınmasını sekteye uğrattığı; ancak sınırlı sayıda ilgi duyanların katılımıyla bir şeyler yapılmak istendiği koşullarda, Kürtçenin lehçeleri üzerine bir çözüm bulmak (en azından yakın zaman açısından) şimdilik olanaklı olmayacaktır.

Dört ayrı parçada bulunan Kürtler arasında, her bir parça özgülünde konuşma dilinin Kürtçenin değişik lehçeleri temel alınarak yapılması, görünürde doğal bir gelişme gibi gözükse de, aslında problemin devam ettiğinin açıkça ilanıdır. Çünkü bu durum sözkonusu lehçenin-lehçelerin, özellikle de ilgili lehçeyi konuşanlarca Kürtçe dilinin temsilinde kullanılması talep ve arzularını kamçılamaktadır. Bunun örnekleri fazladır ki, nitekim Güney parçasında yakın zamanda yaşanan Soranî lehçesinin dayatılması olayı bunun en açık kanıtıdır.

Şurası doğrudur ki Kürtçenin kaç lehçeye, kaç şive ve kaç ağıza sahip bulunduğunu belirlemek; dahası bu konuda toplumun ezici çoğunluğunun onayını almak ve tabi bütün bunları yaparken bilimsel verilerle ve nesnel zemin üzerinde hareket etmek ... sanıldığı kadar kolay ve hemencecik başarılabilecek bir iş değildir. Hele hele hâlâ sömürge koşulları -ağırlıklı olarak- süren bir ülkede bu iş çok daha zordur. Bu zorluğa rağmen ama, ulaşılan bilgi seviyesi çerçevesinde kalmak kaydıyla, şu ana kadar öne sürülenleri yanyana getirdiğimizde, Kürtçenin lehçeleri bağlamında ortaya şöyle bir tablo çıkmaktadır:

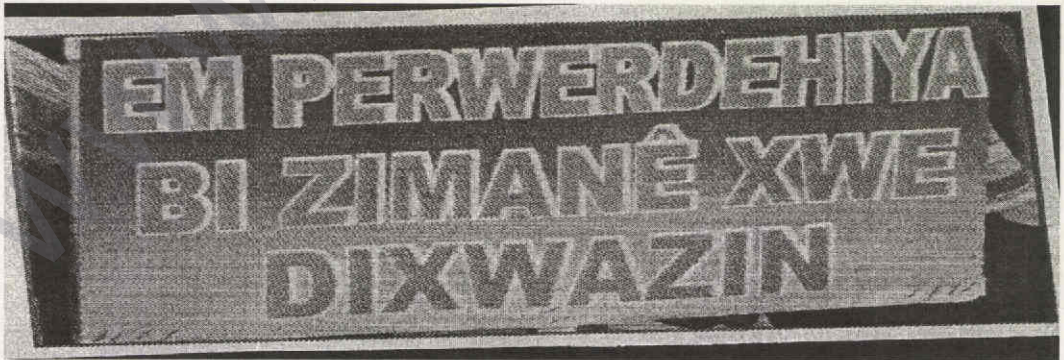
- aa) Kurmancî
- bb) Soranî
- cc) Kırmanckî
- dd) Goranî
- ee) Loranî

...

"Kurmancî, eşittir Kürtçe" beklentisi...

Ülkenin bütün parçalarında; ayrıca yerleşik bir yaşam sürdüren Kafkasya, Orta Asya, Ortadoğu ve Avrupa'daki Kürtlerin yaygın ve çoğunlukla kullandığı lehçe Kurmancî'dir. Bu lehçeyi ikinci sırada Soranîce lehçesi takip etmektedir. Kurmancî lehçesi; nüfus yoğunluğu, konuşma, eğitim ve başka aktivitelerde diğer tüm lehçelerin kapsamından daha fazla bir alana tekabül etmektedir.

Bu genel ve bilinen doğrudan hareketle, Kurmancî'yi esas alma temelinde, kimilerinin hemen bir tür resmi dilin yolunu düşeyen

"ortak dil" ısrarına yönelmeleri yanlış ve bir o kadar da tehlikelidir. Yanlıştır, çünkü bir lehçenin daha yaygın ve yoğun kullanışı hiç bir şekilde diğer lehçelerin yokluğu anlamına gelmez; zira tehlikelidir, çünkü yaygın ve yoğun kullanılan lehçenin ortak dil şeklinde kabulü, diğer lehçelerin yokoluşa terkedilmesi demektir. Kısacası Kurmancî'nin mevcut yoğunluğundan hareketle, Kurmancî'yi ortak dil ve ileride resmi dil yapma arayışında olanlar, daha iktidar erkini ele geçirmeden diğer lehçelere karşı asimilasyon düğmesine el uzatmış olacaklardır.

Kuzey'de yaygın kullanılan Kurmancî üzerinden hareket edilerek, Kirmanckî arka planda ve "ikincil" öneme haiz geriye itilirken, Güney'de de Soranî öne çıkartılmakta, Kurmancî ikincil dereceden önemli kategorisinde ele alınmakta ve Goranî ise arka plana itilmekte, pratikte buna denk düşen bir süreç yaşanmaktadır.

Parçalar özgülünde belki de en az sorunlu parça Güneybatı'dır. Kürdistan'ın bu parçasında yaşayan Kürtler en çok sömürgeci zulüm altında esaret şartlarında tutulurken ve dilleri yok sayılırken, iş kendi içerisinde dilin kullanımı ve sorunları olduğunda ciddi bir problemin varlığından bahsedilemez. Doğu parçasında farklı lehçelerin varlığı biliniyor. Güney'deki gibi, burada birden fazla lehçe konuşulmaktadır.

Dilin standartlaşması sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Farklı farklı lehçeleri olan ve üstelik hiçte küçümsenmeyecek ölçüde belli lehçeler nezdinde ayrı dil iddialarının bulunduğu bir durumda; dahası bir parça hariç (orada da sözkonusu lehçenin standart dil olması dayatması gündemde!) dilin eğitimde ve resmi kurumlarda kullanılmadığı vs. dikkate alındığında genel bazda olduğu kadar parça özgülünde de standart dil, ortak dil, temel lehçe vb. türünden belirlemelerden kaçınmak gerekir. Şu an için her lehçenin özgürce gelişimini savunmak doğru olanıdır. Somut

olarak Güney'de ise standart dil adı altında Soranî'nin dayatılmasına son verilmeli ve diğer lehçelerde aynı ağırlıkta ve önemde kabul görmelidir.

Güneybatı parçası hariç, diğer üç parçada birden fazla lehçe konuşulmaktadır. Hangi lehçenin temel alınması gerektiği sorusunu ortaya atma ihtiyacı duyanlar da içinde olmak üzere, bu konuda bir netlik kazanılabilmiş değildir. Kimine göre bu temel Kurmancî'dir, kimine göre Soranî, başka bazılarına göre ise konuştukları lehçedir. İş, bu kadar karışık; karışık olmak zorunda, çünkü bilimsel çalışmalar yapılmadan, bütün ön hazırlıklar bitirilmeden ve koşullar oluşmadan, elverişsiz bir zemin üzerinde durarak vardığımız sonucu ve ya da öngördüğümüzü çözüm sanıp hayata geçirmek isterseniz karşılaşılan manzara ancak karma-karışık bir tablo şeklinde olmak zorunda.

Bu şunu gösterir; demek ki dilin standartlaşması için yapılan çalışmalar çok yetersizdir. Öyleyse, sonuç koymaktansa, bu yetersizliği gidermek gerekiyor. Bu ise ancak zamanla olabilecek bilimsel çalışmalarla mümkündür. Bunun için ise ama öncelikle şu ya da bu lehçenin "resmi dil", "standart dil" vb. uygun olduğu önyargısı ve beklentisinden uzak hareket etmek gerekir.

Üç ayrı alfabe kullanılmaktadır (Latin, Arap ve Kiril).

Dilimizi üç ayrı alfabe üzerinden kullanmakta ciddi sorunlarımızdan bir diğeri. Ortak alfabemiz yok, nasıl oluşturulacağı ise yanıtlanmış değil. Kullandığı alfabeyi ve temel aldığı lehçeyi önerenler var.

Bir dönem (1934) Sovyetler Birliği Kürtlerinin konuştukları Kurmancî lehçesini ortak dil olarak önerdikleri biliniyor. Yetmişli yılların ilk yarısında Güney parçasında kurulan Otonomi yıllarında (1974) Soranî lehçesinin ortak dil olması kararının alınması da bir diğer örnek. Ya da Kurmancî'nin "çok yaygın" kullanılmasından hareketle bu lehçenin standart dil-temel alınması eğilimini taşıyan-

ların sayısı hiçte az değil. Sonuçta üç ayrı alfabe içerisinde bir tanesinin kabulü mümkün hale gelmezken, hangi lehçenin temel alınacağı da karara bağlanamamaktadır. Bu durum çok çarpıcı bir şekilde ve tahribatları oldukça ağır olacak yoğunlukta Kürtçe diline zarar vermektedir, verecektir. Kürtçenin gelişimine olumsuz yansıyan bu durumdan kurtuluşun yolu ama, hemen alfabe ve lehçe belirlemek olmamalıdır. Görev bellidir: Başta konunun uzmanları olmak üzere, Kürtçenin geleceği üzerine sorumluluk duyan herkes çözüm üzerine derinleşerek, yoğunlaşmalıdır...

Özetlemek gerekirse, bazı parçalarda çok yaygın konuşulan lehçe "resmi dil" derecesinde önem atfedilerek kullanılırken ve sahiplenilirken; bazı parçalarda ise sözkonusu yaygınlık olmasada (örnekse Güney'de Soranî nezdinde), bir lehçe öne çıkarılmakta ve ona "resmi dil" sıfatı kazandırılmak istenmektedir. Her ne gerekçe ile olursa olsun, şu ya da bu lehçeye "resmi dil" statüsü verilmesi ve buna karşılık diğer lehçelerin ikincil-tali lehçeler kategorisinde ele alınması kesinlikle reddedilmeli ve her lehçe mutlaka aynı ölçüde sahiplenilmelidir.

...

Ülkemizin Kuzey parçasında iki lehçe konuşuluyor: Kurmancî ve Kirmanckî-Zazakî. Bu iki lehçeden en fazla gelişme imkanı edinmesi nedeniyle, yaygın olarak kullanılan Kurmancî'dir.

Kurmancî ve Kirmanckî üzerine yapılan bütün çalışmalara ve ortaya çıkan ürünlere bakıldığında, hiçte bu iki lehçenin "ortak dile" doğru bir gelişme sağladığını göremiyoruz. Zazakî lehçesinde ciddi bir yoğunlaşma ve gelişmenin bulunmayışı, zaten çok fazla özen gösterilmeyen bu lehçenin kısmen arka plana itilerek, ancak ikincil derecede bir önem ölçüsünde standartlaşma kapsamına dahil edilmesi bu lehçeye karşı yapılmış büyük bir kötülük anlamına gelecektir.

İki lehçe birbirinden etkilense de, kelime

alış verişinde bulunsa da, gerçek durum iddia edildiğinin tersinedir, yani ortaklaşma doğrultusunda kayda değer bir gelişmenin ve değişikliğin olmadığıdır. Anda, her iki lehçe de kendi zemini üzerinde gelişmektedir ki bunda yanlış olan bir şey yoktur ve haliyle "müdahale" edilmesi gereken bir durum bulunmamaktadır.

Kurmancî ile Zazaca'nın aynı dil familyasından geldikleri biliniyor.

Zazaca'yı ayrı dil olarak gören dilbilimcileri de, Zazaca'yı Kürtçe'nin bir lehçesi olarak gören dilbilimcileri de bu konuda hemfikirlerdir. Anlaşamadıkları yan, tarihsel bakımdan kopuşun hangi dönemde gerçekleştiği noktasındadır. Dilbilimciler kelimelerin kökeni, dağılımı üzerinde; sözdizimi, cümlelerin çekimi vs. üzerinde tartışıyorlar ve farklı görüşler savunuyorlar.

Kürtçe'nin iki lehçesi Kurmancî ile Zazaca'nın arasındaki farklılık üzerine durulduğunda, Türkçe'deki durumun referans alınması yanlışına -sıklıkla- düşülmektedir. Türkiye'de Türkçe'nin çeşitli şivelerinin olduğu bir gerçek ki değişik bölgelerde farklı şivelerden konuşanlar rahatlıkla birbirlerini anlamakta, diğer bir deyişle Türkçe ile anlaşabilmektedirler.

Zazaca ile Kurmancî'nin durumu ise Türkçe örneği ile izah edilemez. Bu iki lehçe, Türkçe'nin tam tersine, bir hayli birbirinden farklıdır ve her iki lehçeyi konuşanlar birbirlerini anlamakta zorluk çekerler.

...

Kürtçe'nin kendi içerisinde çok lehçeli oluşu herkes tarafından Kürtlerin ve Kürtçenin hanesine yazılacak "bulunmaz" bir zenginlik şeklinde ele alınmıyor elbette; kimileri bu zenginliğimizi yeni diller keşfine varılarak(kullanarak) sözkonusu lehçeye iyilik yapmıyor, bilakis bir de bu vesile ile sömürgeci asimilasyon ve eritme politikasını güçlendiriyor; kimileri ise şu ya da bu lehçeyi ayrı bir dil kategorisinde görerek "içeriden" bir

duruşla sözkonusu zenginliğimizi ulusal ve sosyal kurtuluş devrimimize zarar verecek bir içerik ve yöntemle ele almayı uygun görüyor.

Dil-lehçe bağlamında bilimsel temellerde değil, kendi özgünlüklerini öne çıkartarak bütününü kendini yerelcilik kıskacına kaptırmış bir bencillikle hareket eden kimileri ise, neredeyse 'kendi köyü civarında' konuşulan jargon ve ya da ağızı ayrı bir dil boyutunda görebilecek kadar kendinden geçebiliyor.

Zazakî bağintısında ortaya atılan ayrı dil iddiasının sahiplerinden bazılarının tezlerini birkaç Dersim yaşlısı ile izaha kalkışmalarındaki komedi de görüldüğü gibi, bilimsel perspektif ve yöntem terkedildiğinde, geriye olumlu adlandırılabilir bir şey kalmıyor.

Israrla Zazakî'nin ayrı bir dil olduğunu iddia edenlerin içinde Kürdistan milli kurtuluş mücadelesine karşı tepkili ve önyargılı olanların sayısı hiçte az değildir. Böylelerinin

"Dillerin karışımının sözkonusu olduğu Stalin'in yazısındaki formül, sosyalizmin dünya çapındaki zaferinden önceki dönemi gözönüne almaktadır, bu dönemde sömürücü sınıflar, dünyadaki egemen güçtür, ulusal ve sömürgeci baskı yürürlükte bulunmaktadır, ulusal ayrılıklar ve ulusların karşılıklı olarak birbirinden kuşku duyması, devlet çapında farklar tarafından koşullandırılmıştır, ulusların arasında hak eşitliği daha kurulmamıştır, dillerin karışımı dillerin birinin egemen olması için verilen savaşım sırasında oluşmaktadır, ulusların ve dillerin barış içinde beraberce işbirliği için gerekli koşullar henüz bulunmamaktadır; gündemde olan, dillerin karşılıklı işbirliği ve zenginlenmesi değil, bazı dillerin özümlesi ve ötekilerin zaferidir. Anlaşılmaktadır ki, bu koşullar altında, ancak zafere ulaşan diller ile yenik diller bulunabilir. Stalin, örneğin iki dilin karışımının yeni bir dilin oluşması ile son bulmadığını, ama bir dilin zaferi ve ötekinin yenilgisi ile sonuçlandığını formülünde belirttiğinde, özellikle bu koşulları gözönünde bulundurmaktadır.

Stalin'in XVI. Parti Kongresindeki konuşmasından aktarılan öteki formülüne gelince, dillerin birtek ortak dil halinde birleşmesinin sözkonusu edildiği bu formül, başka bir dönemi gözönüne getirmektedir, bu dönem sosyalizmin dünya çapında zaferinden sonraki dönemdir, artık dünya emperyalizmi var olmayacaktır, ulusal ve sömürgeci baskı tasfiye edilmiş olacaktır, ulusal ayrılık ve ulusların karşılıklı olarak birbirinden kuşku duyması yerine, ulusların yakınlaşması ve karşılıklı olarak birbirlerine güvenmesi yer alacaktır, ulusların hak eşitliği gelişmenin içinde gerçekleşecektir; o zaman uluslar arasındaki işbirliği, örgütlü bir biçimde gerçekleşecek ve ulusal diller kendi işbirlikleri sırasında tam bir özgürlük içinde karşılıklı olarak birbirini zenginleştirmek olanaklarına sahip olacaklardır. Anlaşılır ki, bu koşullar altındabazı dillere baskı yapılması ve onların yenilgisi, ötekilerin de zaferi sözkonusu olamayacaktır. Artık karışımızda birinin yenik çıkacağı ve ötekinin savaşında zafere ulaşacağı iki dil bulunmayacaktır; ama ulusların uzun bir iktisadi, siyasal ve kültürel işbirliği sonucunda, karşı karşıya bulunan yüzlerce ulusal dil arasından önce en zenginleşmiş tek bölgesel diller ayrılacaktır, sonra da bölgesel diller birtek ortak enternasyonal dil halinde birleşecektir, kurkusuz, bu dil, elbette ne Almanca, ne Rusça, ne İngilizce olacak, ama bölgesel ve ulusal dillerin en iyi öğelerini içeren yeni bir dil olacaktır." (Stalin, Son Yazılar, 1950)

derdinin başka olduğu, gerçeğe dayanmadığı halde birtakım zorlamalarla yeni teoriler icat ettikleri ve bu teorilerini bir biçimde Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine karşı zemini güçlendirmek maksadıyla oluşturdıkları bilinmektedir. Böylelerin, dün ne söyledikleri vs. o kadar önemli değil; bugün yaşadıkları savrulmanın ne anlama geldiğidir önemli olan.

Zazakî konuşanları Kürt görmemek ve bunu ayrı bir coğrafyaya denk bir tarzda ele almak anlayışında olanlar şu ana kadar bilimsel bir değerlendirme yapmadıkları gibi, olgulara tekabül eden verilerde sunmamışlardır. Sözkonusu anlayışı savunanlara kalırsa, her lehçeyi konuşanlar aynı zamanda farklı bir halk (ya da ulus-ulusal) niteliğinde değerlendirilmelidir. Bunların mantığına göre Zazakî konuşanlar Zaza ulusu; Soranî konuşanlar Soran ulusu; ve diğer lehçeleri konuşanlarda yine farklı ulus, halk (lar) olarak görülmelidirler.

Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine karşı aşırı reaksiyoner bir haletiruhiye esiri çevrelerin her lehçeyi konuşanları objektif olarak farklı bir halk şeklinde lanse etmeleri neticesinde işi Kürtçe dilinin bulunmadığı noktasına kadar vardırımları hiçte şaşırtıcı olmayacaktır. Zira böylelerinin amacı sorunları, varolan problemlerimizi çözmek değil, bilakis daha da çoğaltmaktır.

Hatalar, yanlışlıklar ve eksiklikler tek taraflı değildir.

Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi yürüten güçlerin de her şeyi doğru yaptıkları iddia edilemez. Kimin hangi yanlışı yaptığı vs. yeri burası değil elbette; ancak dil-lehçe özgülünde genel teorik perspektifin marksist leninist teorik zemine dayanmadığı ve somuta dair pekçok hatanın yapıldığı çok açık. Örnekte, Kuzey'de Kürtçenin Zazakî lehçesi karşısında uzun yıllara dayanan ve hâlâ bir biçimde devam eden bir tür ilgisizliğin, „üvey evlat“ yaklaşımının başka tür izahı olabilir mi?

Kürt burjuva ve küçük burjuva milliyetçiliğinin Kürtçe'nin çok lehçeli oluşunu, tek

lehçe üzerinde 'standartlaştırıp' resmi ulusal dil yaratma istek ve çabasına karşı sessiz kalamaz.

Kürdistan komünistleri; Kürtçe'nin çok lehçeli oluşunu, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin, bağımsız, birleşik, demokratik Kürdistan'ın önünde engel olarak görmez. Bilakis Kürtçe'nin çok dialektli oluşunu, ulusal ve sosyal kurtuluş devriminin çok renkli bir zenginliği olarak kabul eder. Ayrıca Kürdistan'da Kürt olmayan diğer ulusal/halk topluluklarının dillerine karşı da aynı yaklaşımı gösterir.

Lehçeler arasındaki farklılığı bazı boyutlarıyla ele aldığımız bu notlarda doğal olarak çıkış noktamız bugündür; gelecekte, ileride olabilecekler üzerine faraziyeler üretmek, ve ya da kimi gelişmelerden hareketle teoriler üretmekten kaçınmak gerektiğini düşünüyoruz. Bu bağlamda, Kürtçe'nin gelecekte tüm lehçelerinin kaynaşması ve ya da tek bir lehçenin içinde erimesi ve bu anlamıyla tek lehçenin ulusal dilin yerini alması vb. teorik olarak mümkündür. Ve fakat geleceğe dair bu teorik tespit hiçbir şekilde andaki durumda varolan lehçelere yönelik, lehçelerden herhangi birine karşı teorik olasılığın bina edilmesi gerektiği anlamına gelmez, gelmemelidir. Bugün açısından geçerli olan ve doğru olan da Kürtçe'nin tüm lehçelerine karşı aynı mesafede durmasını bilmek, bunu başarabilmektir. Kürtçe'nin tüm lehçeleri için tam hak eşitliğini savunmak (Kürdistan'da Kürt olmayan ulusal/halk topluluklarının dilleri için de mutlaka aynı anlayış ve pratik tutum gösterilmelidir.) ve „resmi ulusal dil“ teranesi altında, ya da “dilnin standartlaştırılması” adına şu veya bu lehçenin esas alınması ve diğerlerinin tali duruma düşürülmesi türünden anlayışlara karşı koymak gerekir.

Resmi dil politikasına hayır!

Tüm dillere ve lehçelere tam hak eşitliği!

Ekim 2009

Kürtçe korunmalıdır!

Dillerin korunması politikası savunulabilir mi?

Evet, belli koşullara bağlı olmak kaydıyla savunulabilir.

Bir ulusun, halkın, topluluğun vs. konuştuğu bir dili, o ulusu, halkı ve ya da topluluğu zorla ortadan kaldırarak, yoketmek isteyen; herhangi bir dile karşı bu yönlü, benzer politika ve pratik içerisinde bulunan her türden anlayışa karşı, sözkonusu dilin (dillerin) tehlike altında bulunduğundan hareketle korunması doğrudur.

Tarihsel gelişme içerisinde, değişik yollardan varlıkları sona eren pekçok dil bilinmektedir. Dünya üzerinde onbinlerce dilin konuşulduğu dönemler artık geride kaldı. Özellikle de son iki yüzyıllık süreç içinde binlerce dil yok oldu, yok edildi. Kapitalist, emperyalist egemenlerin politikaları sonucunda, belirtilen zaman diliminde beş bin (5000) civarında dil tarihten silindi. Elbetteki doğal yollardan da ortadan kaybolan diller var; ancak bu doğallığın da (kimi istisnalar ve özgünlükler hariç) yine doğrudan kapitalist-emperyalist ülkelerin politikalarıyla ilintili olduğu tartışma götürmez.

Şu anda yaklaşık olarak yedi bin (7000) dolaylarında dilin varolduğu ileri sürülmektedir. Ne var ki bu dillerin beş bin (5000) kadarı sadece ve sadece her biri birkaç on bin kişilik bir kitle tarafından konuşulmaktadır; hatta bazı dilleri ancak birkaç kişi konuşabilmektedir. Neticede geriye sadece beş yüz (500) civarında dilin varlığını bir süre daha koruyabileceği ileri sürülmektedir. Demek oluyor ki dillerin çok büyük bir çoğunluğu apaçık yokolma tehlikesi ile yüzyüze varlıklarını sürdürmektedirler. Ne kadar süre dayanacakları üzerine ise konunun 'uzmanları' tarafından kesin bir şey söylenmemekle birlikte, kapitalist, emperyalist barbarlığın

niteliği ve gidişatı üzerine az biraz tutarlı düşüncelere sahip herkes tarafından görülmekte ve bilinmektedir ki burjuvazinin küreselleşme siyaseti (ayrıcılıklarını gözetmek kaydıyla) binlerce dili tarih sahnesinden silecektir.

Birkaç on bin kişinin konuştuğu dillerle kıyaslandığında, Kürtçenin çok yakın bir zaman diliminde kaybolma riski taşımadığı ileri sürülebilir. Kürtçenin bugünlere kadar taşınması, üstelik egemenlerin ve sömürgecilerin bu dili ve dili konuşan Kürtleri yoketme politikalarına karşı varlığını sürdürmesi; devlet örgütlenmesine sahip olmadan, eğitim dili olarak kullanılmadan ve üstelik parçalanmalarına rağmen dillerini korumaları açıkki büyük bir başarıdır.

Bugünlere kadar korunabilmiş Kürtçenin „artık bundan sonra bir şey olmaz“ anlayışıyla korunamayacağı kesindir. Güney'de varolan özerk ortamda Kürtçenin görece özgür gelişme imkanlarını yakalaması ve kimi sorunlara rağmen dilsel alanda gelişmenin devam etmesi; Kuzey'de giderek dilin öneminin bilince çıkarıldığı bir sürecin yaşanması ve anda değişik parçalarda bir dizi Kürtçe yayın yapan televizyon kanalının varoloşı ve yüzlerce gazete, dergi ve yayının çıkması tehlikenin yakın olmadığına işaret ediyor yoksa bulunmadığına değil.

Her şeye karşın, günümüzde Kürtçenin korunması politikası doğrudur. Ama korunması için de bir şeylerin, çok ciddi bir şeylerin yapılması şarttır. Belki bazıları „Kürtçenin yokedilmesi için, elli milyon insanın yokedilmesi gerekir“ şeklinde bir gerekçe ile kendini ikna edebilir, ancak durum hiçte nüfusun karabalığıyla izah edilir cinsten değildir; çünkü nüfusu da, nüfuzu da bizden çok daha güçlü olan pekçok dil yok oldu gitti; nüfus yoğunluğu ve güç, yokoluşu engelleyemedi.

KÜRT ULUSAL HAREKETİNDE YENİLGİNİN NEDENLERİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER...

I. BÖLÜM

Yazının ilk bölümünde, Kürt ulusal hareketinin 1950'li yıllara kadar olan durumunu ele aldık. Yüzyılın ikinci yarısında cereyan eden gelişmelere ise yazının II. Bölümünde yer vereceğiz. Bu çalışmayı yaparken, Kürdistan'ın Kuzey parçasını esas aldık.

...

1900'lerin başından başlayıp ortalarına kadar geçen zaman dilimi içerisinde Kürdistan'da süren ulusal kurtuluş mücadelesinin esas olarak yenilgiyle sonuçlanması; bizzat mücadeleye önderlik edenlerin hedef ve istekleri doğrultusunda bir başarıya ulaşamaması; her defasında yenilginin kaçınılmaz bir "kader" olarak kendini dayatması ve bunun giderek sürekli bir hal alması karşısında bugüne kadar çok şey söylendi; farklı pekçok değerlendirme yapıldı, yapılıyor. Kazanımların, başarıların ve zaferlerin değil; yenilgi ve hatta trajedilerin damgasını vurduğu mücadelenin sözkonusu kesitinde yaşananlar; yani 1950'li yıllara dek geçen zaman aralığında Kürt hareketinde alınan yenilgiler, etkisini bugünlere kadar sirayet ettirmesi nedeniyledir ki, bu dönem çok ayrıntılı bir çalışma ile aydınlatılmalı ve gerekli sonuçlar çıkarılmalıdır. Bir bakıma, bugünü açıklamak için geride kalan yüzyıldaki Kürt hareketinin bütünlüklü olarak değerlendirilmesi şarttır.

Görece kimi başarılar ve kazanımlar yakalanabilmiş ve hatta Güney'deki Berzenci hareketi ve Doğu'daki Mehabad örneklerinde görüldüğü gibi geçici iktidarlaşıma adımları atılabilmişse de, bu örneklerde dahil olmak üzere adına yeni denebilecek-hedefine ulaşabilmiş bir hareket yoktur.

Geçmişteki ulusal hareketler ve mücadele

üzerine yapılan değerlendirmeler (ağırlıklı bir şekilde) içerik bakımından küçük burjuva milliyetçi bir zemin üzerinden yükselmekteydi. Milliyetçi bir çerçeveyi aşamayan yaklaşımlar, esasında bir biçimde geçmiş aklamaya çalışıyordu. Geçmişte yaşananları "geçmiş, geçmişte kaldı!" espirisiyle karşılayanların ve konuyu görmezden gelerek hareket edenlerin vb. asıl amacı da bir bakıma geçmişte yaşananlardan ders çıkarmaktan kaçınmaktır. Küçük burjuva milliyetçi çevrelerin geçmişle ilgili derinlemesine bir yoğunlaşmayı tercih etmemelerinin pekçok nedeni arasında belki de en çok dikkati çeken ve üzerinde durulması gereken nokta, geçmişle bugünün-yakın zaman öncesinin bağını kurmak istemeyişleridir. Bu tür çevrelerin geçmişin doğru bir değerlendirmesini yapmadıklarını biliyoruz. Zira pekçoğunun günümüzde bile benzer hata ve zaafların esiri olduğu bilinmektedir.

Bir yüzyıldan fazla zamandır devam edegelen ulusal kurtuluş mücadelesinin (kuşkusuz ki daha öncelerde değişik zaman dilimlerinde ve anlarında tarih Kürt halkının mücadelesine tanıklık etmiştir), bağımsız ve özgür bir ülke yaratamamış oluşu, başlıbaşına üzerinde ciddiyetle düşünülmesi gereken bir konudur. Bugün yeryüzünde bağımsız bir Kürdistan devletinin bulunmuyor oluşunu katı bir duruşla dış etkenlerle izah etmeye çalışan ve asıl müsebbibinin içeride, yani ulusal kurtuluş mücadelesi saflarında aranmaması gerektiğini telkin edenlerin ağırlıkta bulunuyor olması belki asıl konu-temel problemin öne çıkartılarak tartışılmasını bir nebze arka plana düşürebilir; ancak bu durum neden bağımsız bir Kürdistan devletinin kurulamadığı sorusunu tartışmanın ana konusu olmaktan çıkartmamalı-

dır. Her Kürdistan devrimcisinin, yurtseverinin; ilerici, demokrat, yurtsever ve devrimci Kürdistan siyasal çevrelerinin; bağımsız ve özgür bir Kürdistan kurulması mücadelesini destekleyen enternasyonalist güçlerin dikkat çektiğimiz konuya yönelmeleri, düşünce ve değerlendirmelerini ortaya koymaları ve bu tartışmadan güçlenerek çıkmaları doğru olacaktır.

Bazı istem ve talepleri bakımından birbirlerine benzemeyen kimi yanları bilinçte tutmak kaydıyla, daha sonraki, günümüzdeki hareketlerin de öncellerinden farklı bir sonuca gide-medikleri dikkate alındığında; yapılan bütün tahlillere ve eleştirilere rağmen bilinenin tekrar etmesindeki temel nedenlerin neler olduğu üzerine farklı bir perspektiften bakan komünistlerin değerlendirmelerine de ihtiyaç var ki bu çalışma sözkonusu beklentiye bir nebze yanıt olmayı amaçlamaktadır.

Yazının bu bölümünü iki ana eksen etrafında ele almayı doğru ve gerekli buluyoruz:

A) Yenilginin iç nedenleri

B) Yenilgilerde dış faktör

Bu ana başlıklar altında oluşturduğumuz ara konu başlıklarıyla notları özet halinde okura vermenin daha anlaşılır olacağını düşünüyoruz.

YENİLGİNİN İÇ NEDENLERİ

aa) Kurumsal Önderlik ve Örgütlülük Düzeyi:

*Kürt ulusal hareketine önderlik edenler devrimci, komünist, marksist-leninist gibi iddialardan uzak durmayı marifet saymışlardır. Ulusal kurtuluş mücadelesi sürecinde, çok uzunca bir zaman boyunca belirttiğimiz iddialarla siyaset sahnesine kimsenin çıkmayışında atılan bu temelin çok büyük bir payı vardır.

*İlginç ve belki de enteresan olan bir diğer durum ise, komünist iddiasında bulunan bir örgüt-parti vb. bulunmadığı gibi, komünist iddiasında olan şahsiyetlere de rastlanmamıştır. Sözkonusu dönemde -neredeyse- dünyanın her köşesinde komünist, marksist, sosyalist vs. iddialarla siyaset sahnesine çıkanların revaçta bulunduğu bir momentte, Kürdistan'da, üstelik

parçaların tamamında işaret ettiğimiz iddiaları sahiplenen politik bir odak ortaya çıkmamıştır. Bu orijinalliğin yenilgilerde ve yenilgilerden dersler çıkarmama bağintısında rol oynadığı kesindir.

*Gerçekten komünist kimliğine sahip bir partinin kurulmaması olgu iken, ideolojik-politik bakımdan revizyonizmi, reformizmi vb. temsil eden bir hareket de ortaya çıkmamıştır.

*Ele aldığımız dönemin birinci çeyreğinde yaşayan Kürt aydınları, siyasetçileri ve önderlik kurumunun doğal liderliğini oluşturan çevreler; toplumun lider gözüyle gördüğü kadrolar ve Kürtler için örgütlenme adımları atanlar dernekçilik ufkunu aşmayı başaramamışlardır. Dernekçilik tarzındaki bir örgütlenmenin ulusal direnişleri sürdüremeyeceği görüldüğünde ise, sosyal etkisi ve kitle gücü bulunan çevrelerle birşeyler yapılmak istenmiş ve fakat bunun da sonuç vermeyeceği görülünce en sonunda her şeyin bir merkez altında toplanması düşüncesine yönelme gündeme gelmiştir.

*Ülke düzleminde Kürt ulusal hareketine önderlik etme iddiasında bir parti-örgüt inşa edilememiştir.

*Parça özgülünde, parçanın tümünü kurtarmayı önüne hedef olarak koyan ve buna uygun bir programa sahip bir parti-örgüt kurulmamıştır.

*Kürt ulusal hareketine liderlik yapan kolektif bir önderlik kurumu yaratılamamıştır. Kişisel yetenek ve becerileriyle hareket eden kadroların oluşturduğu gevşek örgütlülük haliyle yetinilmiştir. Böyle bir örgütlülüğün olası tehlikelerin üstesinden gelmesi mümkün olamamıştır. Direnişlerin çok ağır sonuçları dikkate alındığında, bu faktörün rolü görülecektir.

*Politik isteklerin kurulan örgütlerle ve özellikle partilerle yürütülmesinin öne çıktığı bir süreçte Kürt ulusal hareketinin modern bir anlayışla hareket ederek parti(ler) kurma ve ulusal-siyasal mücadelelerini bu partiler aracılığıyla yürütmeye anlayışında uzak durmaları kendilerine zarar vermiştir.

*Parça bazında da olsa, ulusal hareket içinde yeralanlar aralarında belli bir programa, ilkelere

ve amaca dayanan bir birlik oluşturmamışlardır. Kimi gevşek oluşumlar yaratılmışsa da, aslolan dağınıklıktır.

*Mücadeleye önderlik edenlerin kurumsal hareket yaratma yerine, kendi kişiliklerini kurumsallaştırma girdabına düşmeleri doğal bir sonuçtur. Bireyin otoritesini ulusal motiflerle süslediği ve bir biçimde etkisini ve sultasını sürdürmek için varlıklı halini önde tuttuğu bir durumda mücadelenin başında bulunması; böylelerinin hareketin içerisinde hatırı sayılır bir rol sahibi olmaları vb. partisi ve örgütü bulunmayan direnişlerde kaosu yaşanmasını kaçınılmaz kılmıştır.

*Birtakım zorunlulukların neticesinde gündeme gelen direnişlerin başına geçenler, bir bakıma "zorunlu görev"e çıkmışlardır. Hazır olmadıkları halde artık kaçınamayacakları mecburi harekete geçme anında geriye düşmenin vereceği zararlarsa, kendi konumlarını koruma kaygısıyla başa geçme dürtüsü hem harekete -bu kaygularla- önderlik eden lider-liderlere ve hem de kalkışmaya iştirak edenlere ve ulusal kurtuluş sürecine büyük bir olumsuzluk olarak yansımıştır.

*Ulusal hareketin gündeme geldiği ve bunun kaçınılmaz savaş boyutuna vardığı anlarda, hareketin başında bulunanlar savaş için gerekli hazırlıkları yapmadıklarından, düşman saldırıları karşısında direnişlerini başarıya götürme şanslarını daha en başından kaybetmişlerdir.

*Liderliği elinde bulunduranların politik açıdan net olmayışları kararsız kalışlarını beraberinde getirmiştir, bu kararsızlık ise yenilgilerini hazırlayan önemli bir faktör olmuştur.

*Hareketin önderliğini elinde bulunduranlar; veya kendini liderlik aparatında bulanlar ülke ve parça bazında stratejik düzlemde bir programa sahip bulunmadıkları gibi, başında bulundukları anı planlama ve böylece adına hareket ettikleri ve mücadele alanı olarak kullandıkları bölgeleri içeren kapsamlı bir siyasal yoğunlaşma becerisini-başarısını da gösterememişlerdir.

*Gündeme gelen direnişler yenilgiyle sonuçlansa da, bundan gerekli dersleri çıkartacak bir anlayış ve önderlik yaratılamamıştır. Kendi yan-

lışını, hatasını görme becerisini gösteremeyen; başkalarının hata ve zaafalarını göstermesine olanak sunmayan ve ya da bunun bilincinde hareket etmeyenlerin, yanlışlarından dersler çıkartma fırsatını edinemeyeceklerini en bariz örneklerinden biri Kürt direnişlerinde ortaya çıkmıştır.

*Harekete önderlik eden bir partinin yokluğu ve önderliği elinde bulunduranların "yarın için" ciddi bir plana sahip bulunmayışı, bir bakıma kendiliğindenciliğin ağırlıkta rol oynadığı bir bileşimde olası bir zafer anında nasıl hareket edileceği ve yenilgi anında nelerin yapılması gerektiği gibi konularda varolan yetmezlik hareketin ağır kayıplar yaşamasını kaçınılmaz kılmıştır.

*Kendi çözüm planlarında ısrarcı olmayan, dışarıdan, herhangi bir emperyalist devlet ve ittifak gücünden; uluslararası ve ya da bölgesel bir anlaşma ve girişim sonucunda isteklerine ulaşabilecekleri eğilimini terketmeyen hareketin önderliğinin başarıya gitme şansı yoktu.

*Ulusal ve etnik problemlerin diplomasi masasına yatırıldığı bir dönemde, Kürt ulusal hareketi içerisinde gücü olanların diplomasiden yana büyük beklentiler içine girmeleri ve fakat somut hiçbir başarı elde edememeleri yenilginin önemli nedenlerinden biri olarak değerlendirilmelidir.

bb) Dinsel-pederşahi etkiler ve ulusal bilinç :

*Harekete önderlik edenler arasında pederşahi egemenlikten beslenen çevrelerin varlığı en büyük handikaplardan biridir. Toplumun sosyal bileşimini iyi tahlil eden bu güçler, statülerini iyi bir avantaj olarak kullanmasını bilmiş ve yerine göre bölgesini, aşiretini, mezhebini, kabilesini, cemaatini; olmadıysa ulusalcılığın şampiyonluğunu yaparak kendisini topluma kabul ettirmesini ve ciddi bir gücü ardına takmasını başarmıştır. Bireyin gücünün ardına düşenlerin karşılaştığı son ise bilinen malum trajediler olmuştur.

*Şeyhler, Seyyidler, aşiret reisleri, ağalar hareketin içeriğine, istemlerine, kayıp ve kazanımlarına damgasını vurmuştur. Bu sınıfsal karakterin kendi çevresiyle yetinmesi, bazı durumlarda parçaya uzanması ve seyrek olmak kaydıyla ül-

keye atıfta bulunması, bunların ulusalcı düşüncüklerini ve ülkeyi esas aldıklarını göstermez. Böyle olsa da, liderliği ve hareketin geleceğini belirleyen sözkonusu bileşimli sınıfsal konum esas itibarıyla başında bulunduğu hareketle kendini sınırlamıştır.

*Hareketin başında bulunan dinsel kimlikli ve feodalitenin kalıntılarından beslenen çevreler devlet kurma ve bunun gereklerini yerine getirme anlayışında değildir. Etkisiyle sınırlı "gözünün kestirebildiği" alan-bölgeyi hedeflemiş, parçanın kurtarılması ve ülkenin özgürlüğü gibi 'büyük' düşünme ve hareket etme düzeyini yakalayamamıştır.

*Burjuvazinin direnişlerdeki rolü çok cılızdır. Kapitalizmin gelişmesine paralel olarak uluslaşmanın ve ayrışmanın yaşanması gibi doğal süreçlerin bir biçimde 'geç' başlaması nedeniyledir ki belirgin olarak Kürt burjuvazisinin feodal kalıntılardan beslenen Kürt güçleriyle ayrışması ve 'pazarın kontrolünü ele geçirme' kavgası çok cılız kalmıştır.

*Dinsel rolün bilincinde olan sömürgeci devletler bu unsuru ulusal harekete karşı çok başarılı bir şekilde kullanmışlardır. Dinsel faktörün ulusal kurtuluş mücadelesine verdiği zararlar üzerine durulmamış, bilakis din unsuru başat yerini korumuştur.

*Ulusal harekete önderlik edenler dinsel gücü temsil etmiş ve ya da bu tür çevrelerin etkisinde kalmışlardır. Dini etkilere karşı mücadele içerisinde ortaya çıkmış bir hareketten, önderlikten ve kitle gücünden bahsedilemez.

*Ulus bilinci, ülkenin özgürlüğü, bağımsız bir devletin kurulması, parçalanmış ülkenin birleştirilmesi, kısacası Kürdistan ulusal kurtuluş devriminin zaferi gibi istemlerin etrafında birleşmiş ve harekete geçmeye hazır bir önderlik ve kitle gücü yaratılamamıştır.

*Direnişlere önderlik edenler-etmek zorunda kalanlar, Kürt ulusunun ulusal özgürlüğünü ve Kürdistan'ın bağımsızlığını kazanma düşüncesi-ni bilince çıkartmamışlardır.

*Ulus adına hareket edenler, bu iddiayı taşıyanlar ulus ve ülke bağlamında herhangi bir programa sahip bulunmadıkları gibi, bu yönde

bir çabaları da olmamıştır.

*Aşiret, mezhep, bölge ve konumlandığı alanı aşırıp ülke ve ulus bazında 'büyük' düşünen bir liderlik ortaya çıkmamıştır. Liderlerin sözünün geçerli olduğu bir toplumda (!), böylesi geri bir sosyal yapıda önderliği büyük düşünmeyen kitleler kendi aşiretlerini muhafaza ve ya da inanç birliği içindeki mümin kardeşlerini korumanın ötesinde bir şey yapamazdı.

*Harekete katılımda yoğun kitlesellik yaşanmış ve fakat bilinç unsuru gayet zayıf kalmıştır. Dinsel etkiler, kabilesel ve aşiretsel faktörler, alanın özgünlükleri vb. gibi etkenler kitlesel katılımı arttırsada, kitlelerin hareketin gidişatı üzerinde esasında belirleyici bir rolleri olmamıştır.

cc) Güçler Sorunu:

*Kendi öz gücüne güven unsuru çok zayıf kalmıştır. Harekete önderlik eden güçlerin sınıfsal konumu kendi öz iradelerini temsilde başarısız kaldıklarını göstermektedir. Nitekim düşmandan kopma ve yeni bir devlet inşa etme adımı atılmalarının sebeplerinden biri de kendilerine olmayan güvenden ileri gelmektedir.

*Kürt direnişleri, Kürdistan işçi sınıfından kopuk olarak ortaya çıkmasının yanında, kendi ulusuna mensup işçi gücünden (sözkonusu dönemde sınırlı sayıda da olsa Kürt/Kürdistan işçi sınıfından bahsedilebilir) destek görmemiştir.

*Hareket köylülükle sınırlı kalmış; ülke ve parça bazında köylülük örgütlenme içine çekilmemiş, yalnızca mücadele yürütülen alanda-bölgedeki köylülük direniş içine çekilmiştir.

Ulusal hareketin zaferinden çıkarları olacakların birlikteliği sağlanamamıştır.

*Hareketin başladığı alan başta olmak üzere, yakın bölgedeki güçler ve parça kapsamında diğer ulusal güçlerle ilişkilendirme, ittifak kurma ve birlikte mücadele yürütülemediği.

*Sömürgeci merkezlerle ilişki kurma yanlısı olmak, sürekli görüşme ve bu yolla problemleri giderme yanlısı olmak, talep ve istekleri alt düzeyde tutarak karşı tarafa manevra imkanı sunmanın faturası ağır olmuştur.

*Direnişin başını çekenler, düşmanlarını kapsamlı tanıma ve buna uygun hareket etme

kabiliyetini gösterememişlerdir. Denebilir ki ne zaman politik hazırlık yapacakları, ne zaman savası başlatacakları ve hangi şartlarda diploma-siyi öne çıkartacakları vb. planlı ve bir bakıma akıllıca hareket etme kabiliyetini gösterememişlerdir.

*Kürt ulusal hareketinin şu ya da bu direnişine önderlik eden güçler genellikle dış destek arayışına girmişlerdir. Bir biçimde bir büyük devletten destek almaya ciddi değer biçmişlerdir. Ne var ki kayda değer bir destek bulamamışlardır. Bunu bilen sömürgeci devletler direnişleri en zalimane yöntemlerle bitirmeyi planlamakta bir sakınca görmemişlerdir. İlginç olanı ise, birkaç on yıl boyunca tekrarlanan bu durumdan direnişin önderliğini elinde tutanların ders çıkarabilecek bir yeteneği gösterememeleridir.

*Bir yandan her tür imkana sahip sömürgeci devletler, diğer taraftan derme-çatma birkaç silahlı birlik oluşturabilen Kürt ulusal hareketi karşı karşıya gelince, kazanan taraf haliyle sömürgeciler olmuştur. Direnişi başarıya götürebilecek bir politik-askeri önderlik bulunmayınca, yenilginin ardından yeniden (istisnaları vardır elbette) bir ulusal hareket başlatma olayı yaşanmamıştır. Devlete teslim olmamak anlamında dağlara sığınmak ile yenilgiye uğramış bir hareketten dersler çıkartarak yeniden direnişe geçmek birbirine karıştırılmamalıdır.

*Sömürgeci devletlerin askeri ateş gücü ile ulusal hareketin gücü arasında bir kıyaslama yapmak bile gereksizdir. Son derece sınırlı imkanlarla direnmek zorunda kalan Kürt direnişçileri bu dezavantaja rağmen gerçekten çok başarılı bir askeri mücadele yürütmüştür.

*Yaşanan pekçok yenilgiye rağmen, askeri bakımdan modern bir örgütlülük yaratma bilinç ve öngörüsünü oluşturabilecek bir önderlik tesis edilememiştir.

*Silahlı güçlerin ülke sathında örgütlenmesi hiç bir zaman başaramamıştır. Hatta bir parçanın genelini kapsayan bir silahlı hareket oluşturma perspektifine sahip olunmamıştır. Parçanın da bulunulan bölgesi esas alınmış; yoğunluklu olarak aile, aşiret, mezhep ilişkileri temelinde bir silahlı güç kurma yoluna gidilmiştir. Bu durum-

da karşıdaki devlet gücünü durdurmak mümkün olamamıştır.

*Düşmanla karşı karşıya gelindiğinde yaşanan kahramanlıklar elbetteki büyük bir onurdur; ancak büyük ve sonucu belirleyen çarpışmalardan sonra yenilginin belirmesiyle ortaya çıkan belirsizlik, teslimiyet ve saf değiştirme gibi yaygın gelişmelerin hareketin iç bileşiminin zayıflığını göstermektedir.

*Ulusal hareketin önemli bir zaafıda düşmanın gücünü doğru değerlendirmemek olmuştur. Bir biçimde düşmanla orta yolu bulma siyasetinin ciddi rol oynaması nedeniyle, harekete önderlik edenler ve silahlı kitleler devletin gücü karşısında fazla beklemeden ricata koyulmuşlardır.

*Sömürgeci güçler, Kürt toplumunun geri bileşimini çıkarları doğrultusunda çok başarılı şekilde kullanmışlardır. Kürtlerin kendi aralarındaki çelişkileri kullanmakta geri durmayan sömürgeciler, onları birbirine kırdırtmadan, bölüp, dağıtmaya kadar her tür taktiği denemiş ve esasında başarılı olmuştur.

*Kürdistan'da bir bakıma herkes silahlı olmasına rağmen ve pekçok yerde sömürgeci düşmanlara karşı şu ya da bu nedenle çarpışmalar yaşanmasına rağmen, çatışanlardan Kürt tarafını temsil edenler birbirleriyle dayanışma ve güçlerini birbirlerinin yardımına gönderme vb. bağlamında neredeyse hiçbir şey yapamamışlardır.

*Sıklıkla gündeme gelen direnişlere rağmen, biri ötekinden gerekli dersleri çıkartmayı başarma yeteneğini gösterememiştir. Neredeyse hepsinde benzer başlangıç ve akibetin yaşanması bunu fazlasıyla kanıtlamaktadır.

dd) Parçacılık-merkezden kopmama ve dayanışma:

*Ulusal kurtuluşun bir devrim sorunu olduğunu idrak eden ve bu temelde hareket eden bir önderlik yoktur. Bu fikri öneren, savunan kadro gücü de çıkmamıştır ortaya.

*Uzunca bir süre, devrimci ve komünist söylemin Kürt hareketinde uzak kalışının en önemli nedenlerinden biri Kürtler arasında devrim ve sosyalizm anlayışını temsil eden bir hareketin

bulunmayışıdır.

*Uluslararası alanda Ekim Devrimi'nin muazzam etkileri dalga dalga yayılırken Kürdistan'da bu rüzgarın çok cılız esmesinin ilginçliği dikkate değer.

*Bağımsızlık düşüncesinden uzak duran Kürt hareketi, ulusal özgürlüğü sağlayamayacağını ve parçalanmış ülkenin birleştirilmesi gibi büyük sorumlulukların altına giremeyeceğini baştan kabul etmiş demektir. Haliyle bırakalım parçanın özgürleştirilmesini, kendilerine seçtikleri mücadele bölgesini-alanını dahi özgürleştirme iradesini gösterememişlerdir.

*Direnişlerin önderliğini yapanlar arada bir bağımsız devlet lafını teleffuz etmişlerse de, programatik düzeyde, tutarlı ve sistematik olarak bağımsız bir devlet kurma politikasına sahip olmamışlardır.

*Bağımsızlığı savunmadıkları gibi ama, büyük devletlerden birinin mandası olmaya aday bir biçimde kendi liderlikleri altında bir Kürdistan kurmak isteyenlerin varlığı, esasında Kürt tarafının güçlü oluşunu değil, hangi tür zaafının ağma düşüğünü gösterir.

*Direnişler lokal kalmıştır. Ne ülkenin tamamını, ne parçanın tamamını, ne mezhebin tamamını ve ne de bölgenin tamamını kapsayan bir direnişten bahsedilemez. Ulusal hareketin başında bulunan bir gücün önderliğinde şu ya da bu bölgede, alanda, parçada ulusal mücadelenin yürütülmesi ayrı bir şeydir; her bir bölgede doğrudan kendi başına hareket eden ve bütünüyle yerel kalan bir hareket farklı bir şeydir.

*Yerellik, ulusallaşma faktörü ile de bağ içerisinde ele alındığında, ulusallığın tam bir temsiliyetinin var olduğunu iddia etmek sorundur; ülkeyi esas almayan, parçayıda temsilde zikzaklar çizen ve ayak bastığı alan temelinde bir şeyler isteyen bir hareketin ulusalcılığı tartışmalıdır.

*Kürdün direnen Kürde destek vermediği bir süreç yaşanmıştır. Tamam, bazen diğer parçalardan yola çıkan Kürt güçlerinin varlığı inkar edilemez, ancak çok nadiren ve cılız şekilde kalan bu örneklerden hareketle birbirinin yardımına koştukları falan söylenemez.

*Proleter enternasyonalist düşünce ve pratikten yoksun olduğu gibi, devrimci ve sol bilinçten habersiz varolan bir harekette, ulusal bilinç unsurunda en alt düzeyde seyredince böyle bir hareketin liderliğini elinde tutanların birlikte yaşadıkları halklarla ve bölge-dünya halkları ile sağlıklı ilişkiler kurması beklenemez. Kürt direnişleri neredeyse hiçbir halktan destek görmemiş ve hatta sempati ile bile karşılanmamıştır.

*Kürt direnişlerine uluslararası alanda proleter enternasyonalisti bir yaklaşım gösterilmemiştir.

*Sömürgecilerin etkisi, örgütlenmenin zayıflığı, teknik imkansızlıklar vb. nedenlerle izah edilemeyecek olan halklarla kopukluk ögesinin Kürt direnişlerinin zayıf yanını oluşturduğu açıktır.

*Birlikte yaşadığı halklarla ortak çıkarlar doğrultusunda hareket etme becerisi yakalanamamıştır. Ermeni, Asur halklarıyla yanyana gelip ciddi bir şeyler yapılmadığı gibi, varolan önyargıların kırılması bağintısında da önemli bir mesafe katedilememiştir.

*Bazı direnişlerde, yer yer bazı sınırlı desteklerin alınması Kürt direnişlerine diğer halklardan destek geldiği şeklinde anlaşılmamalıdır.

*Yakınlaşma ve dostluğun tesis edilmemesinde Kürt tarafının diğer halklara karşı tavrı önemlidir (Ermeni kırımı karşısındaki tutum gibi).

YENİLGİLERDE DIŞ FAKTÖR

aa) Emperyalist devletlerin tutumu:

*Kürt direnişlerini örgütleyenlerin antikapitalist ve antiemperyalist sözler sarfettikleri neredeyse duyulmamıştır. Antiemperyalist içerikte bir siyasete sahip bir Kürt ulusal hareketi yoktur.

*Bilinçli bir Batı hayranlığı, açık ve net bir şekilde ifade edilir anlamda emperyalist devletlere bağlanma siyaseti formüle edilmese de, bu güçlerin her şeye kadir olduğu yönünde bir düşünce ve tutumun etkisinde kalmıştır.

*Mücadelenin içinde bulunanlar, kendilerine karşı savaşı sürdüren devletlerin bizzat emperyalistler tarafından kurulduğu-desteklendiği

gerçeğini bilince çıkartamadılar.

*Genelde emperyalizme karşı bir mücadele siyasetine sahip olunmadığı gibi şu ya da bu emperyalist devlete karşı mücadele programına sahip bulunduğu da söylenemez. İngiliz emperyalizmine karşı verilen mücadele döneminde de esasında hakim unsur bütünüyle o an için ortaya çıkmış antiİngiliz tutumdan öteye bir şey yoktur.

*Emperyalist rekabetin faturasının Kürtlere, Kürt direnişine nasıl-ne şekilde fatura edileceği bağlamında yetersiz kalındı. Kürt sorununun bölgesel ve hatta uluslararası bir karakterinin bulunduğu idrak edilemedi.

*Emperyalist devletler kendi çıkarları doğrultusunda Kürtleri diplomasi masalarında bir araç derekesinde ele aldılar ve sömürgeci devletlerin tahkimini tercih ettiler. Uluslararası diplomasinin Kürtlerin aleyhine işlediğini göremeyen bir öngörüsüzlük yaşanmıştır.

*Emperyalistler, Kürt direnişlerinin bastırılmasına tam destek vermişlerdir. Kürtlerin çok kapsamlı ve sistematik katliamlardan geçirilmesi ve sömürgeci boyunduruk altında tutulmasının sorumluluğu emperyalist devletlere aittir.

*Emperyalist devletlerin her yola başvurarak sömürgeci merkezleri ayakta tutma siyasetinde ısrarı karşısında Kürtlerin kazanma şansı yoktur.

*Emperyalizme karşı genel mücadele çerçevesinde, emperyalistlerin Kürt sorunundaki rollerini bilince çıkartan; görev ve sorumluluk alan devrimci, komünist bir oluşumun ortaya çıkması çok düşündürücüdür.

bb) Sosyalist Sovyetler Birliği devletinin yaklaşımı:

*Sovyetler Birliği'nin (SB), bölgedeki Kürt ulusal sorunu karşısında bilinen bir resmi politikası yoktur. Şu ya da bu gelişme vesilesiyle takınılan tavırlar vardır. Değişik olaylar ve sorunlar yaşandığında kimi zaman yapılan değerlendirmeler olmuştur. Bu, SB'nin konuyu yeterince önemsemediğinin göstergelerinden biri olarak algılanmalıdır.

*Geçen yüzyılın ilk yarısında yaşanan Kürt

direnişleri karşısındaki SB devletinin tavrı direnişlerden yana tavır alan bir içerikten yoksundur.

*SB'nin tavrından da cesaret alan emperyalist devletler Kürtlerin herhangi bir resmi statüye kavuşarak yaşamalarını sürdürmelerine karşı katı bir tutum içerisine girmiştir.

*Kürt ulusal sorununun uluslararası arenaya taşınmamasında SB'nin ciddi bir sorumluluğu vardır. Bütünüyle bölgesel bir sorun olan Kürt ulusal meselesi tartışmalara çekilmeli, yaşananlar ele alınmalı ve en azından sömürgeci mezalime dikkat çekilebilmeliydi.

*Sovyetlerde kurulan Kızıl Kürdistan Cumhuriyeti'nin Kürtler arasında propaganda edilmemesi; Sovyet Kürtlerinin özgürlüklerini elde ettikleri gerçeğinin Kürtlere taşınmaması ve Sovyetlerdeki Kürt aydınları aracılığıyla Kürtler arasında komünist bir oluşumun-alternatifin yaratılması için aktif davranılmaması yanlısına düşülmüştür.

*Sömürgeci devletlerle kurulan ilişkiler, özellikle TC'nin desteklenmesi olgusu neticesinde Kürtlere yapılanlara karşı sessiz kalmıştır. Ulusal kurtuluş mücadelesi yürüten bir halkın-ulusun desteklenmesi değil, sömürgeci TC'nin dost olarak ilan edilmesi ve bunun gereklerine uygun hareket edilmesinin bedelini Kürtler ödemiştir.

*İkinci Dünya Savaşı sonlarında Doğu parçasındaki Mehabad kentinde kurulan Kürt Cumhuriyeti'nin kurulmasına çok büyük ve ciddi katkılar sunan SB'nin bu tutumu ve daha sonra SB'ne giden Barzanilerin de yardımıyla Sovyetlerin Kürt dostu imajı gelişmişse de, ele aldığımız dönem çerçevesinde Kürt direnişleriyle Sovyetler arasında bir yakınlaşmadan bahsedemeyiz. Eğer karşılıklı ilişkiler kurulabilseydi, muhtemelen farklı gelişmeler yaşanabilirdi.

*Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin dönemin konjonktürel dengelerinin bir sonucu olduğu; ömrünün kısalığında tamamıyla bu unsurun rol oynadığı ve böyle olmasında SB'nin rolünün belirleyici olduğu dikkate alındığında, neden yıkılmasına karşı direnilmediği sorusunun yanıtı verilmek zorundadır.

*Direnişlere önderlik edenler, SB ile ittifak geliştirme bağlamında net bir politikaya sahip değildirler. Öyle ki herhangi bir devlet ile kurulan ilişki ölçeğinde bağ kurulması gündeme gelmiş ve fakat başarılı olunamamıştır. Varolan bir iki iyi niyetli mektup ve ilişki kurma arzusu Kürt önderliğinin bu konuda görevlerini yerine getirdiği anlamına gelmez.

cc) Komünist Enternasyonalin tavrı:

*Komünist Enternasyonal'in Kürt-Kürdistan politikası yoktur. Ülke bazında Kürtlerin ve ülkelerinin durumu üst düzeyde ele alınmamış, bazı hallerde diğer sorunlarla bağ içerisinde değerlendirilmiştir.

*Kürdistan'da marksist leninist-komünist bir parti inşa etme ve mücadelenin proleterya önderliğinde yürütülmesi gibi bir perspektif sunulmamış; ezen ülkenin komünist iddiasındaki çevreleri muhatap alınmıştır.

*Komünist Enternasyonal içinde yer alacak komünist bir çevre; proleter bir örgütlülük, ya da bireysel bir başvuru yapılmamış; KE içerisinde Kürt ulusunun haklı mücadelesini savunabilecek bir imkan yakalanamamıştır.

*Uluslararası alanda temsil bağintısında imkanlar sınırlıydı ve fakat buna rağmen bir şeyler yapılabilirdi. Önceden planlanmış bir ilişki geliştirme-kurmadan çok, fırsatlar ölçüsünde bir yaklaşım gösterilmiş ve haliyle ne komünist ve ne de öteki örgütlenmeler içerisinde yer almak mümkün olmamıştır.

*Bazı toplantılara iştirak eden Kürtlerin, ya da dışarıdan görüş belirten Kürt yazar-aydın çevresinin enternasyonale dahil olma yönünde bir çabaları olmamıştır.

*Sovyetlerdeki aydın komünist Kürtler Kürdistan'daki aydınlar arasında ve proleterya saflarından enternasyonale doğru adım atmaları yönünde bir faaliyeti yoktur.

*Kömünist Enternasyonal'e katılan egemen-ezen ulusa mensup komünist iddiasındaki güçler Kürt direnişlerini karalayan bir tavır takınmış bu tavır genelde KE tarafından kabul görmüştür.

*Kürdistan'daki direnişler karşısında KE takındığı tavır savunulamaz.

dd) Ezen ulus devrimcilerinin rolü:

*Sömürgeci, egemen ülkelerde ismi komünist olsa da gerçekten marksist leninist niteliklere sahip bir partiden bahsedilemez. Hal böyle olunca da Kürt direnişine destek veren, ya da en azından Kürt ulusuna karşı sürdürülen barbarlığa karşı sesini yükselten bir güç ortaya çıkmamıştır.

*Karşı karşıya kaldığı kırıma direnen, varlığını ayakta tutma mücadelesi veren ve esasında kendini koruyan mazlum bir hareket olarak Kürt ulusal hareketinin ezen ulus solcuları ve ilerici çevreleri tarafından desteklenmemesi tarihin en kara sayfalarından biri şeklinde anılmayı hak etmektedir.

*Kürt ulusu kırılırken, TC egemenlerine akıl veren Türk sol çevrelerinin, hatta isminin bir yerinde "komünist" sözcüğü de bulunanların tavrı Kürtlerin yenilmelerinde önemli bir rol oynamıştır.

*Ezen ulus ilerici kesimleri Kürtlerin meşru ulusal taleplerini desteklememiş, böylece şovenizme karşı mücadele görevinden kaçmış ve bu da sömürgeci devletlerin ulusal kurtuluş hareketine yönelik azgınca saldırılarına cesaret vermiştir.

*Direnişlerin yaşandığı dönemde, ezen ülkelerde gerçekten devrimci karakterde bir partinin bulunmayışı direnişçilerin işlerini zorlaştırmıştır; zira ulusal hareketin saflarında adına layık devrimci bir partinin yokluğu da yenilginin derinleşmesine yaramıştır.

*Ezilen-sömürge ülkenin halkları ile ezen-egemen ülkenin halkları arasında güven unsurunun tesis edilmemesinin esas sorumluluğu ezen-egemen ülkenin proleteryası ve devrimcilerinin omuzundadır. Her yeşe karşın, yani önderliğin bileşimindeki pederşahi ağırlık ve politik gerilik ve yerellik gibi bir takım yetmezliklere rağmen, ezen ulus devrimcilerinin ve proleteryasının bu harekete elini uzatması, dayanışmada bulunması gerekirdi.

Ekim 2009

EKİM DEVRİMİNİN KAZANIMLARINDAN; GILAN SOVYET CUMHURİYETİ ÜZERİNE BİRKAÇ NOT...

İran devletinin sınırları içerisinde bulunan tüm uluslardan, halklardan işçilerin ve emekçilerin tarihi zengin devrimci deneyimlerle doludur. Egemen sınıflar, bu zengin devrimci deneyleri ve direnişleri unutturmaya çalışıyorlar. Bu devrimci direniş, kazanım ve deneylerden biri de; hiç kuşkusuz ki unutulmayı hak etmeyen Gilan Sovyet Cumhuriyeti'dir. Cumhuriyet'in kazanımlarından ve yenilgisinden öğrenmek, gerekli dersleri çıkartmak gerekiyor.

Bu makale çerçevesinde konuyu bazı yönleriyle ele almaya çalıştık. Son derece sınırlı materyal üzerinde yaptığımız çalışmayı okurlarımızla, devrimci-demokratik kamuoyuyla paylaşıyoruz.

Gilan Tarihi:

"Daylemi" ya da "Dayleme" olarak bilinen Buveyhiler, 933 yılında ilk devletlerini kurarlar. Bu devlet, 945'de Bağdat'ı fethedip Arap Abbasi hilafetini kendisine bağladığı gibi, tüm İran üzerindeki Arap egemenliğine son vermiştir. Bağdat'ın 1055'de Selçuklular tarafından istila edilmesinden sonra Buveyhiler devletinin varlığına son verilir. Bu dönemlerde, Hasan Sabah'ın önderliğinde Selçuklu istilasına karşı halk direniş hareketi başlar. Bu direniş Alamut Kalesi ismiyle anılır. Alamut Kalesi ise Gilan'dadır.

Gileklerin kurmuş oldukları bu en büyük devletin varlığına son verilmesine rağmen, Gilekler, Gilan'ın bağımsızlığını (ayrı ayrı prensliklerce) 10. ve 14. yüzyıllar arası koruyabilmişlerdir.

1307 ve 1370 arası dönemde Gilan, Mo-

ğolların istilasına uğrar.

1370'den 16. yüzyıla dek Gilan'da Seyyidiler hanedanlığı iktidarda kalarak egemenliğini sürdürür.

14. yüzyıldan 17. yüzyıla kadar Gilan'da hüküm süren devletlerden biri de Al-i Kiya devletidir. Bu devlet (ve/ya da hanedanlık), Şiiliğin Zeydi kolunu temsil etmiş; Safevilerin güçlü imparatorluğa dönüşmesiyle birlikte Al-i Kiya devleti, 12 İmamlığı benimseyen Şii mezhebini kabul etmiştir.

1591'de Safevi kralı Şah Abbas, Gilan'daki yarı-bağımsız prensliklere son vererek, Gilan'ı tamamen İran'ın bir parçası durumuna dönüştürmüştür.

16. ve 17. yüzyıllarda Gilan'da Safevi İmparatorluğuna karşı uzun bir süreye yayılan direnişler patlak vermiştir.

1628'de Safevi İmparatorluğu, kral Şah Sefi'nin istemleri doğrultusunda Gilek aşiretlerini silahsızlandırmayı başaramamıştır.

1813'ten sonra Rusya'ya terk edilmiştir...

Coğrafya:

İran devletinin yüzölçümü 1,65 milyon km²'dir. İran devletinin resmi sınırları içerisinde bulunan 30 Ostan'dan (Farsça'da Eyalet demektir) biri de Gilan'dır. Bu Ostan'lar, yazı içerisine aldığımız yandaki grafikte tam olarak verilmektedir.

Gilan, Hazar Denizi'nin güneyinde küçük bir ülkedir.

Yüzölçümü 14.709 Km²'dir.

Gilan, sadece Hazar Denizi ile olan bağlantısı bakımından değil, bu ülke adeta akarsu denizidir. Başta Sefidrud ırmağı olmak üzere,

onlarca akarsu Enzeli Ovası'nı yarıp geçerek Hazar Denizi'ne dökülmektedir.

Gilan'da iklim yazın nemli ve sıcaktır. En yüksek sıcaklık 32 c°'dir.

Gilan'ın en büyük dağları Elbruz sıradağlarıdır.*[*Elbruz sıradağları, Zerdüş dininin kutsal metni (kitabı) olan Avesta'da "Hara berezaiti" olarak isimlendirilmektedir. Bunun anlamı ise "en yüksek" demektir. Kürtçe'nin Kurmanci lehçesinde ise aşağı-yukarı aynı anlama gelmektedir.] Elbruz sıradağlarının dışında en ünlü dağlardan biri de; Bayraküh dağlarıdır. Elbruz sıradağları tıpkı Himalaya, Ararat ve Alp dağları gibi dünyadaki büyük ve namılı dağlar arasındadırlar. Elbruz sıradağlarının bazı zirveleri buzullarla

kaplıdır. Elbruz dağları sarp olduğu gibi, değişik ağaç türlerinden ormanlarla, yabani ve aşılanmış meyvalarla ve ayrıca zengin otsu bitkilerle kaplıdır. Bir bakıma, ormanlar ve dut ağacı koruluklarıyla kaplıdır. Elbruz dağlarının bazı bölgeleri sislidir, kışın yüksek bölgelerinde çok kar yağar.

Sosyo-Ekonomik Yapı:

Cumhuriyetin kurulduğu dönemde; Gilan'ın nüfusu, takriben 250.000 civarındadır.

Gilan'da ekonomi esas olarak tarıma dayalıdır. İran devletinin resmi sınırları içerisinde zengin tarım bölgelerinden biri olarak kabul edilir. Tarımda tütün, çay, narenciye, pamuk gibi ürünler vardır. Bunların dışında tahıl ürünleri ve yağ ürünleri ekilip biçilmektedir.

Ekonomi; hayvancılığa, deniz ürünlerine de dayanmaktadır. Orman ürünlerine bağlı olarak kereste fabrikaları vardır. Gilan'ın ipeği meşhur olduğu için dokuma atölyeleri de vardır.

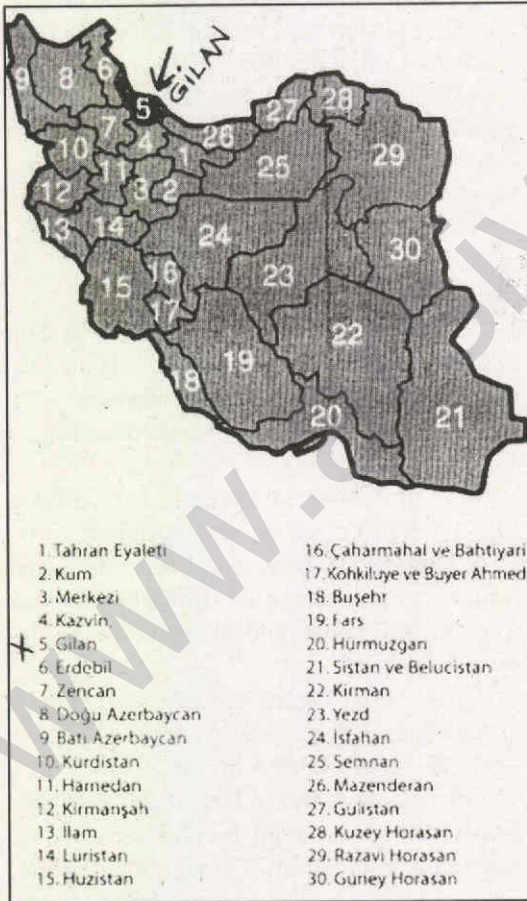
Madencilik açısından da Gilan zengin bir ülkedir. Taş kömürü, demir ve bakır gibi madenlerin yanı sıra, feldspat, granit, gnis, kuarst gibi madenler de vardır.

İran'ın resmi devlet sınırları içerisinde Gilan, turizmin en fazla geliştiği bölgelerden biri olarak kabul edilir.

Gilan'da yukarıda ifade ettiğimiz zenginliğe bağlı olarak bir endüstrileşme vardır ve üretimde bulunan hatırı sayılır sayıda proletaryası da vardır.

Gilan'da gelişmekte olan bir kentleşme de sözkonusudur.

Başkenti olarak kabul gören Reşt kentinin yanı sıra şu kentleri vardır: Astaneye, Eşrefiye, Bender Enzeli, Fumen, Lahican, Lengrud, Rudser, Ramser, Sovmeesara, Tenkabon. Gileklerin esas olarak yoğunluklu yaşamış olduğu kentler, isimlerini sıralamış olduğumuz kentlerdir. Bu kentlerin dışında Gilekler, diğer uluslardan, halklardan insanlarla

birlikte şu yerleşim birimlerinde de karma olarak yaşamlarını sürdürüyorlar: Abbasahad, Çabokser, Ecaregah, Emleş, Hamam, Heseni-Kiyade, Heştard, Hoşkbicür, Kelaçay, Katalam, Komle, Leşteneşa, Rehim Abad, Rezvande, Şeft ve Saadetmahal.

Gilan, İran'ın resmi devlet sınırları içerisinde en fazla nüfusun yoğunlaştığı bölgedir. Şu an itibarıyla 2.4 milyon civarında bir nüfusa sahiptir.

Mevcut İran'ın devlet sınırları içerisinde eğitim düzeyi (okuma-yazma vs.) bakımından Gilan, en fazla gelişmiş bölgelerden biridir. Mollaların iktidarı ele geçirmeden önce bölge, dinsel doğmatizmi en fazla kıran, devrimci-demokratik fikirlerin yaygınlaştığı bir bölgedir.

Dil:

Gilan, tıpkı Kürdistan'ın Doğusu gibi, Azerbaycan'ın Güneyi gibi, Kuzistan gibi, Belucistan'ın bir bölümü gibi vb. Fars ulusunun egemen ezen ulus olduğu İran devletinin ilhak sınırlarının içerisinde. Gilan'da yaşayan Gilek ulusunun yanı sıra İran devletinin sınırları içerisinde şu uluslar ve ulusal topluluklar yaşamaktadırlar: Azeriler, Kürtler, Beluçler, Araplar, Türkmenler, Mazenderaniler, Tatiler, Paştular, Talişler, Tacikler, Özbekler, Sistaniler, Semnaniler, Ermeniler, Suryaniler, Halaçlar, Gürcüler, Çerkezler, Urdular, Hintliler, Çatlar, Romlar, Brahoiler, vd.

Gilek dili, dilbilimcilerine göre, İranî dillerin kuzeybatı grubuna dahildir. Gilekçe, Mazenderanice, Talişça, Semnanice ile birlikte İranî dillerin kuzeybatı grubunun Hazar çevresinin alt grubuna girmektedir. Gilekçe bir çok lehçeden oluşmaktadır. En yaygın lehçeleri şunlardır: Biyapes, Biyapiş, Galeşi, Sefidrud, Tenkaboni.

Biyapes lehçesinin konuşulduğu bölge; Sefidrud ırmağının batısında konuşulur. Bu lehçe, "Lehican lehçesi", ya da "Batı lehçesi" olarak tanımlanır.

Biyapiş lehçesi ise, Sefidrud ırmağının doğusunda konuşulmaktadır. Bu lehçe, "Reşt lehçesi" veya "Doğu lehçesi" olarak tanımlanır.

Galeşi lehçesinin konuşulduğu bölge; Gilan'ın dağlık bölgesinde, Lengrud ve Mencil arasında konuşulmaktadır. "Lehican lehçesi" veya "Batı lehçesi" olarak tanımlanan lehçeye yakın olmakla birlikte Gilekçe'nin diğer lehçelerini konuşan insanlar tarafından rahat anlaşılmamaktadır.

Sefidrud lehçesinin durumu ise şöyledir: Gilekçe'nin "Doğu" ve "Batı" lehçeleri arasında geçit bir lehçedir.

Tenkaboni lehçesi de, Gilekçe'nin "Batı lehçesi" ve Mazenderanice arasında geçit bir lehçedir.

Yukarıda sıralamış olduğumuz beş Gilekçe lehçe dışında, şu lehçelerde vardır: Deylamanî, İşkuri, Siyahkali, Rahimabadi.

Bu lehçeler, çok yaygın bir alanda konuşulmamaktadır. Taberistan (Mazenderan)'da yerleşik olan ve kendilerini Gilek olarak kabul edenler tarafından konuşulan lehçe, Gilan'da konuşulan diğer lehçelerden farklıdır.

Gilan'da Direniş: Cengali Hareketi:

Gilek halkı, 1899'da bölgeyi işgal altında tutan Çarlık Rusyası'na karşı direniş gösterir. Gilek halkına mensup binlerce emekçi, 1905 - 1911'de Sattar Han'ın önderliğindeki anti-feodal ve antiemperyalist devrimci harekete destek sunar. Sözkonusu dönemde, Gilekli devrimci-demokratlar silahlı birlikler örgütler. Sattar Han'ın önderliğinde Tebriz'de İran devletine (Kaçar hanedanlığı) ve Azerbaycan toprak ağalarına karşı gelişen halk hareketine aktif olarak katılırlar.

1909 yılında İran'ın kuzeyden Rusya'nın işgaline uğraması ile Gilan'da işgal bölgesi içinde kalır.

1914 yılında Çarlık Rusyası'nın işgaline karşı gerilla savaşı başlar. Bu hareket, "Cengali Hareketi" olarak tanımlanır. Cengal,

Gilekçe'de "orman" demektir. Bölge, ormanlık bir bölge olduğu için hareket böyle adlandırılır.

Cengali Hareketi'ne önderlik eden Mirza Kuçek Han'dır.

1917 Ekim Devrimi İran'daki bir çok uluslardan işçiler ve emekçiler üzerinde olumlu etkiler bırakır. İran'da bir çok uluslardan devrimci-demokratlar, işçiler ve emekçiler Ekim Devrimi'nin derin etkisinin altına girerek kurtuluşları için sovyet tipi örgütlenme modellerine girerler. Ekim Devrimi, Cengali Hareketi için de ilham ve umut kaynağı olur. Cengali Hareketi içerisinde yer alan bir çok insan bolşevizme, komünizme sempati ve eğitim duyar; Ekim Devrimi ile yakınlaşma, kaynaşma çabası içerisinde girerler...

Mirza Kuçek Han:

Cengali Hareketi içerisinde bolşevik-komünist fikirler gittikçe gelişip yaygınlaşıyordu. Cengali Hareketi'nin önderi Mirza Kuçek Han bu gelişme sürecinde öne çıktı ve fakat asla bolşevik olmadı. O, inançlı bir müslüman ve sosyal-demokrat olmayı yeğledi ve öyle kaldı.

Mirza Kuçek Han; Gilan bölgesinde "zenginlerden aldığını yoksullara dağıtıyor"du.

Mirza Kuçek Han bolşevik değildi, ancak Sovyet Rusya ile iyi dostluk ilişkilerinden yanaydı ve işbirliği yapma taraftarıydı. O, Sovyet devleti ile ilişkilerini canlı tutmaya çalıştı. Hem kendisi ve hem de göndermiş olduğu temsilcileri aracılığıyla Sovyet devletinin ve

Bolşevik Partinin yetkilileriyle birebir ilişkiler içerisine girdi. Bu bakımdan, o, hem İngiliz emperyalizmine karşı ve onların İran'daki uşaklarına karşı tavır aldığı için; ve hem de Sovyet devleti ile dostluk ve işbirliğinden yana olduğu için devrimci-demokrat bir kimliğe sahipti...

Cengali Hareketi'nin ileri gelen isimlerinden biri olan Hesenuallah, açıktan-açığa bolşevik-komünist düşünceleri savunuyordu. Sadece Hesenuallah değil, hareketin bir çok kadro ve savaşçısı da bu görüşleri savunuyorlardı. Onlar, Rus ve İran'ın ortak çözümlerine ancak ve yalnız bolşevizmin çözüm olabileceğinin propagandasını yapıyorlardı...

Sovyet Cumhuriyeti'ne Doğru:

1917 Ekim Devrimi'nin başka uluslar ve halklardan işçiler, emekçiler üzerindeki olumlu etkisini ve bu uluslardan, halklardan işçilerin ve emekçilerin devrimci mücadelelerine katkısını Stalin şöyle dile getirir:

"Rusya'nın merkezinde başarı kazanan ve çevre-bölgeler topraklarının bir kısmını da ele geçiren Ekim Devrimi, Rusya toprakları içinde hapsedilemezdi. Dünya emperyalist savaşı ve halkların aşağı tabakalarının genel hoşnutsuzluğu atmosferi içinde bu devrim, komşu ülkelere sıçramadan yapamazdı. (...)

Gerçekten Doğunun ezilen halklarının, emekçi yığınlarının yüzyıllar boyu süren uyuşukluğuna son veren ve onları dünya emperyalizmine karşı savaşa sürükleyen, dünyada ilk devrim, Ekim Devrimi olmuştur. İran'da, Çin'de, Hindistan'da Rus sovyetleri örneğine uygun işçi ve köylü sovyetlerinin kuruluşu bunun inandırıcı kanıtıdır." (Stalin, Marksizm, Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu, sayfa 96, Sol Yayınları)

1917'nin Aralık ayında Sovyet hükümeti İran hükümetine, İran'dan Rus birliklerinin çekilmesi için ortak bir plan hazırlamasını önerdi. Sovyet hükümeti 1918'in başlarından itibaren Rus birliklerini İran'dan çekmeye başladı. Sovyet hükümeti, Çarlığın ve Şubat 1917'de onun yerine geçen burjuva cumhuriyeti hükümetinin diğer emperyalist ortakları ile yapmış oldukları gizli anlaşmaları geçersiz ilan ederek, bu anlaşmaları yayımlayarak teşhir etti. Sovyet iktidarının bu devrimci-enternasyonalist tutumu İran'daki tüm ezilen halklardan işçilerin, köylülerin sempatisini kazandı.

Ekim Devrimi, Rusya'nın İran'ın kuzeyindeki işgaline son veriyordu. Aynı dönemde, İran'da, İngiliz emperyalizminin işgali ise devam ediyordu. Bolşevik Parti ve Sovyet Hükümetinin devrimci-enternasyonalist tutumu İran'daki ezilen halkların sempatisini ve sevincini kazandı. İran'daki ezilen halklar, İngiliz emperyalizmine ve onun Tahran'daki işbirlikçilerine karşı her geçen gün daha fazla nefret eder duruma gelerek mücadele bayrağını dalgalandırdılar.

Rus işgalinin kalktığı bölgelerin bir çoğunda (Gilan'da, Azerbaycan'da, Taberistan'da, Kürdistan'da., vs.) 1918'lerden itibaren sovyet örgütlenmeleri geliyordu. Gilan'da daha fazla güçlü kitlesel bir katılımı örgütlenen sovyet tipi iktidar organları merkezi bir yönetimin kurulmasına zemin hazırlıyorlardı.

1920 yılına gelindiğinde Gilan'da iktidar, sovyet tipinde örgütlenmiş olan antiemperyalist devrimci-demokratik ve komünistlerin elindeydi. Sovyet devleti Gilan'daki sovyet tipi örgütlenmeye büyük önem gösteriyordu. 18 Mayıs 1920'de Sovyet Kızıl Ordusu'nun birlikleri Gilan'daki sovyet hareketini desteklemek için Hazar Denizi'nin Gilan tarafına düşen Enzeli limanına bir çıkarma yaptılar. Sovyet Kızıl Ordusu'nun bu enternasyonalist desteği Gilan'da bağımsız bir sovyet cumhu-

riyetinin resmen ilanına yolaçtı.

Sovyet Kızıl Ordusu'nun generali Raskolnikov'un komutası altındaki kızıl birliklerin Enzeli limanına çıkarma yapmaları, İngiliz emperyalizminin tüm İran'daki ve Gilan'daki işgal kuvvetlerine korku salıyordu. Sovyet Kızıl Ordusu'nun birliklerinin Enzeli'ye gelişiyle İngiliz işgal kuvvetleri Mancil'e çekildiler. Bu ortamda Gilan'da bağımsız bir sovyet cumhuriyetinin kurulması kaçınılmaz bir fırsattı ve bu fırsat değerlendirildi.

Sovyet Kızıl Ordusu'nun Gilan'a gelişiyle aradan 1 aylık bir zaman geçmeden (3 hafta sonra) 4 Haziran 1920'de Gilan Sovyet Cumhuriyeti kuruldu. Bu cumhuriyet, Gilan'da kurulmasına rağmen kendisini "İran Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti" olarak isimlendiriyordu. Bu isimlendirme, İngiliz emperyalizminin işgal yönetimine karşı ve bu yönetim içerisinde yer alan onların işbirlikçilerine karşı doğru bir tercihti. 4 Haziran 1920'de kurulan Gilan Sovyet Cumhuriyeti'nin kendisini "İran Sovyet Cumhuriyeti" olarak tanımlaması, İngiliz işgal yönetiminin İran üzerindeki egemenlik meşruiyetini tanımaması ve onların işbirlikçilerinin politik meşruiyetini kabul etmemesi anlamına da geliyordu.

İran Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Başkanı Mirza Kuçek Han'dır.

28 Haziran 1920'de İKP ile Hesenuallah ve Xalo Qurban önderliğindeki Cengali hareketi içerisinde bolşevizmi benimsediklerini iddia edenler tarafından Mirza Kuçek Han başkanlıktan uzaklaştırılır. Kuçek Han yandaşları ile birlikte dağlara çekilir. Onun yerine başkanlığa Xalo Qurban getirilir. Bu cumhuriyetin kuruluşunda komünistler de önder ve aktif bir rol oynadılar. Komünistlerden; Hesenuallah cumhurbaşkanı yardımcılığına, İbrahim Fakh-yari kültür bakanlığına, Cafer Peşvari dışişleri komiserliğine seçilirler.

Bu dönemde, cumhuriyetin yayın organı Cengal, yayın faaliyetine başlar.

Cengal'in Genel Yayın Müdürlüğü'nü kendisi Gilek olan ve İran Komünist Partisi'nin önde gelen kadrolarından Mirza Hüseyin Han Kesmayi yapar.

Bu cumhuriyetin bayrağı kızıl bayraklı. Kızıl bayrağın üzerinde Arap alfabesi ile siyah olarak "Kave" yazılıyordu. Kave, Kürtçe telaffuzuyla "Kawa" sadece bir tek ulusu çağrıştırmıyordu. Bu, İranî tüm ulus ve halkları çağrıştıran bir semboldü. Zaten bu dönemde İran adı tek bir ülkenin adı olarak kullanılmıyordu. Kaçar devleti de dahil, devletin bütün resmi birimleri ve İran halkları İran adını şöyle isimlendiriyorlardı: "Mamâleke Mahruseye İran". Bunun Türkçe anlamı; "İran Ülkeleri" demektir. Fars-Pehlevî monarşist sömürgeciliği döneminde bu tanıma son verildi.

Gilan (İran) Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ile Sovyet Rusya arasında yapılan anlaşmaya göre Gilan, bağımsız bir sovyet cumhuriyeti olarak kalmayı kararlaştırır. Ayrıca, Sovyet Rusya asker ve silah yardımı yapmayı kararlaştırır ve bunun gereklerini yerine getirir. Buna karşılık, Mirza Kuçek Han para teklifinde bulunur ve fakat Sovyet Rusya bu teklifi şiddetle reddederek, kabul etmez.

İran Komünist Partisi:

İran Komünist Partisi (İKP), 22 Haziran 1920'de Gilan Sovyet Cumhuriyeti'nin sınırları içerisinde olan Bendere Enzeli kentinde yapılan bir kongre ile kurulur. İKP'nin kurucuları daha önceleri İran Sosyal-Demokrat Partisi'nin (İSDP) ve bu partiden kopan Azeri Adalet Partisi içerisinde faaliyet yürüten kadrolardan oluşur.

Mirza Kuçek Han, İran Sosyal-Demokrat Partisi'nin aktif elemanlarından biri olmasına rağmen eski çizgisini korur ve İKP'ne katılmaz.

İSDP esas olarak ulusalcı devrimci-demokratik bir çizgideydi. Bu partinin durumu böyle olmakla birlikte İran'daki devrimci-demokrasi mücadelesinde önemli bir yere sa-

hiptir. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin 6. Tüm-Rusya Konferansında İran üzerine durum değerlendirmesi yapılır ve İSDP'nin "mücadelesine olan tam sempatisini ifade eder" şeklinde bir belirleme yapılır. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin 6. Tüm-Rusya Konferansı'nda (1912 Prag'da yapılan Konferans) İran'daki durum değerlendirmesi ve İran Sosyal-Demokrat Partisi hakkında şu belirlemeleri yapar:

"Rus Hükümeti'nin İran'a Saldırısı Üzerine

Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, İran halkının özgürlüğünü boğmaya kararlı olan ve bu yolda hiçbir barbar ve iğrenç eylemden çekinmeyen Çarlık çetesinin haydutça politikasını protesto eder.

Konferans, Rus hükümetinin, Rus liberallerinin her biçimde reklamını yaptığı ve desteklediği İngiltere hükümeti ile ittifakının, her şeyden önce Asya demokrasisinin devrimci hareketine karşı yöneldiğini ve bu ittifakın, İngiltere'nin liberal hükümetini Çarlığın kanlı canavarlıklarının suçortağı yaptığını tespit eder.

Konferans, İran halkının mücadelesine ve özellikle Çarlık zorbarlarına karşı mücadelede birçok kurban vermiş olan İran Sosyal-Demokrat Partisi'nin mücadelesine olan tam sempatisini ifade eder." (V. İ. Lenin, Ulusal Ve Sömürgeci Ulusal Sorun Üzerine, sayfa 67, İnter Yayınları)

İKP'nin tarihi sözkonusu olduğunda, kuşkusuzki akla ilk gelen isimlerden biri Heyder Emioğlu'dur. Emioğlu, İran sınırları içerisinde kalan Azerbaycan'ın güney parçasındandır. İran (Gilan) Sovyet Cumhuriyeti döneminde İKP'nin Genel Sekreterliğini Ermeni kökenli Averis Sultanzade yapar.

Heyder Emioğlu, 1917 Ekim Devrimi'ne katılarak bolşevik-komünist görüşleri benimser. Sovyetlerdeki iç savaş döneminde Menşeviklere karşı ve Türkistan'daki Basmacı harekete karşı Bolşeviklerin yanın-

da saf tutar. 1920'de Bakü'de yapılan Doğu Halkları Kongresi'nde İran delegasyonuna başkanlık yapar. Bu Kurultay'da H. Emioğlu partinin Genel Sekreterliğine getirilir.

Cumhuriyetin kendi bileşimi, kadro gücü ve kanatları arasında/içerisinde önemli sayılabilecek politik çelişkiler vardı ki burada esas olarak İKP'nin rolü belirleyiciydi. Örnekse, İKP; sovyet devrimini sadece Gilan ile sınırlı tutmayıp tüm İran'a yayma isteğini öne çıkarıyordu. Bundan dolayı da Horasan'daki Pusyan'ın önderliğindeki hareket, İran sınırları içerisindeki Azerbaycan'da Hiyabani'nin önderliğindeki mücadele, Taberistan'daki Sephsalar Halatberi ve oğlu Saidoddovle'nin başını çektiği direniş ve Kürdistan'daki ulusal, demokratik-devrimci halk hareketleriyle, sovyet tipi örgütlenme hareketleriyle vb. birleşmek istiyordu. Bunun dışında, ayrıca yerli hanların ve toprak ağalarının elindeki bütün

topraklara el konulmasını ve yoksul köylülere dağıtılmasını ve kamulaştırılmasını savunuyordu. İKP birçok bölgede topraklara ve başka kimi zenginliklere el koyma pratiklerine girişmekten de geri durmuyordu.

M. Kuçek Han ve yandaşları ise bütün bunları kabul etmiyordu. Öte yandan, M. Kuçek Han ve yandaşları İKP'i dinsizlikle de suçluyorlardı. Ayrıca Sovyet Kızıl Ordusu'nun Gilan'daki Komiseri Abukov aleyhinde antipropaganda yürütmeyi de ihmal etmiyorlardı. Mirza Kuçek Han ve arkadaşlarının, taraftarlarının bolşevizm-komünizm karşıtı propagandaları bir çok bakımdan başarılı olmuştu. Gilan'daki dinci-gerici kesimler bu fırsattan istifade etmeyi kaçırmayarak, komünistlere karşı cinayetler tertipletiler. Saldırıların odak noktasında ise daha sonra İKP'nin Genel Sekreteri olan H. Emioğlu duruyordu. Sonuçta, H. Emioğlu 1921 yılında katledildi.

Mayıs 1920'de Sovye Kızıl Ordusu'nun gemilerinin Gilan'ın Enzeli limanına çıkarma yaptıklarından sonra çekilmiş bir resimdir.

Sağdan sola ayakta: Kerbalayi Hüseyin, Seyfullah Zadeh, Saadullah Derviş, İsmail Cangali, Mir Saleh Muzaffer Zadeh, Muharrem Babayev.

Sağdan sola oturanlar: Gauook (Hooshang), Kazhanov, Mirza Kuçek Han, Abukov, Pelayev.

Sağdan sola yatanlar: Kalo Morad Bozorg, Kalo Ganbar.

Gilan Sovyet Cumhuriyeti'ne Destek:

İKP esas olarak (büyük çoğunluğu) Azeri ulusuna mensup komünistlerden oluşuyordu. Gilek komünistleri, Mazendaran komünistleri, vs. uluslardan, ulusal topluluklardan komünistler de İKP'nin içinde örgütlüydüler.

Kürt ulusuna mensup devrimci-demokratlar ve komünistler de Gilan Sovyet Cumhuriyeti'nin kuruluşunda önemli görev ve sorumluluklar aldılar. Gilan'da yüzyıllardan beri yerleşik bir Kürt nüfus vardı. Kirmanşah Kürtlerinden Xalo Qurban ve ona bağlı silahlı müfrezeler Gilan Sovyet Cumhuriyeti'nin kuruluş ve savunmasında yer aldılar. Xalo Qurban savaş bakanı görevine getirildi (Kemal M. Ahmed, Kürdistan).

Xalo Qurban yüzlerce silahlı kuvvetleriyle daha önce Cengali Hareketi içerisinde yer almıştı. Cengali Hareketi'nin Gilan Sovyet Cumhuriyeti'ne yolaşmasıyla sonuçlanan süreçte de Xalo Qurban ve silahlı kuvvetleri önemli hizmetlerde bulundular. X. Kurban ve ona bağlı kuvvetler, bir dönem İran devletinin genelkurmay başkanlığını yapmış Hasan Arfa tarafından "asi komünist kuvvetler" olarak tanımlanmaktadırlar (Bkz. Hasan Arfa; Kürtler, Tarih & Politika; sayfa 82; Avesta Basın Yayın).

Gilan Sovyet Cumhuriyeti, Emir Mueyyed ve oğulları; Sepehsalar Halatberi ve oğlu Saidoddovle'nin önderliğindeki Mazenderanlı (Taberistanlı) devrimci-demokratik hareket tarafından da desteklendi. Bu hareket, Mazenderan kentlerini birer birer ele geçiriyor ve aynı zamanda Gilan'daki hareket ile de birleşme yanlısı bir pratik geliştiriyordu. Mazenderanlı bir komünist olan Lodban İsfendiyari ise (İKP'nin ileri gelen kadrolarından biriydi) Gilan Sovyet Cumhuriyeti'ne doğrudan katılmıştı.

Cumhuriyetin Yıkılışı:

26 Şubat 1921 tarihinde İran devleti ile Sovyet devleti arasında Moskova'da eşit hak-

lara sahip bir antlaşma yapılır. İran hükümeti, aynı dönemde daha önce İran hükümeti ile İngiltere arasında yapılan 1919 Vusukuldöyle antlaşmasını tek yanlı olarak iptal eder. 1921'in yaz aylarında Sovyet hükümeti ordularını ve filosunu Hazar Denizi'nin İran tarafına düşen bölgelerinden geri çeker.

Sovyet Kızıl Ordu birliklerinin yapılan uluslararası anlaşmalar gereğince Gilan'dan çekilmesinden sonra, İngiliz emperyalizmine ve onun İran'daki uşaklarına uygun bir fırsat doğdu. Onlar, bunu fırsat bilerek o dönemlerde ayrı ayrı devletler halinde parçalanmış olan ve merkezi bir devlete sahip bulunmayan İran'ı Fars milliyetçiliği temelinde merkezi bir devlete dönüştürmenin faaliyetleri içerisine girdiler.

İngiliz emperyalizminin ve diğer emperyalist güçlerin o dönemdeki esas politikası şuydu: Kuzey Azerbaycan'da, Doğu Ermenistan'da, Gürcistan'da antisovyetik kendi kukla devletleri (cumhuriyetleri) yıkıldığı için ve burarlarda sovyet cumhuriyetleri kurulduğundan, Transkafkasya'da kaybetmiş oldukları nüfuz alanlarını Kafkasların güneyindeki İran'da kaybetmek istemiyorlardı.

Emperyalistler açısından o günün koşullarında İran'ı kaybetmeleri demek Sovyet Devrimi'nin tüm Ortadoğu'ya yayılıp hayat bulacağı tehlikesi demekti. Emperyalistler açısından o günkü koşullarda Sovyet Devrimi'ne karşı İran'ın stratejik önemi çok büyüktü.

İngiliz emperyalizmi, Sovyet Devrimi'nin tüm Ortadoğu'ya yayılıp egemen olmaması için İran'ı yeniden merkezileştirmesinin planlarını yaptı. Onlar, bunun ilk adımı olarak kendi işbirlikçisi Rıza Han eliyle 1921'in Şubat ayında bir askeri darbe gerçekleştirdiler. Bu darbe ile Rıza Han, kendisini İran silahlı kuvvetler başkomutanı ve savaş bakanı olarak ilan etti. 1923'te Rıza Han başbakanlığa getirildi ve 1925'teki ikinci darbesinden sonra Kaçar hanedanlığına son vererek kendisini İran Şah'ı ilan etti.

Rıza Han, İngiliz emperyalizminin de desteğiyle İran'daki Ermeni Taşnak Partisi ve diğer uluslardan işbirlikçilerden (yerli hanlar, ağalar, aşiret reisleri, döneke, vs. ...) oluşturduğu düzenli ordu birlikleriyle Gilan Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı saldırıya geçti. İngiliz emperyalizminin başını çektiği ve yönlendirdiği bu savaşta cumhuriyet 29 Eylül 1921'de yıkıldı. Cumhuriyet'in bir çok yöneticisi ve savaşçısı katledildi ve birçok yöneticisi ve savaşçısı da Sovyetler Birliği'ne giderek sığınmak zorunda kaldılar.

Cumhuriyet yıkıldığında, M. Kuçek Han ve Alman asıllı yakın arkadaşı Gawook (Hooshang), peşlerine düşen yerli hanlara bağlı gerici çeteler tarafından yakalanarak, öldürülürler. İngiliz emperyalizminin bölgedeki temsilcilerinin istemi doğrultusunda Talış Emir Mukteder'in kardeşi Salar Şuca'nın emriyle Mirza Kuçek Han ve arkadaşı Gawook'ın kafaları kesilerek Gilan'ın başkenti Reşt'e götürülür ve orada kazıklara takılarak dikilir...

Gilan Sovyet Cumhuriyeti'nin yıkıldığı dönemlerde Mazenderan'daki halk hareketi de İngiliz emperyalizminin ve uşaklarının saldırıları sonucunda tasfiye edilerek, ele geçirilir. Buradaki halk hareketinin yenilgisi ile Emir Mueyyed ve oğulları esir düşer. Emir Mueyyed'in oğulları önce askerlik hizmetine alınıp ve ardından hepsi Gorgan kışlasında idam edilir.

Cumhuriyet yıkıldığında, bir çok komünist Sovyetlere geçer, oraya sığınmak zorunda kalırlar. Bu sığınmacı komünistlerin önde gelenlerinden biri de Azeri ulusuna mensup Cafer Peşvari'dir. Bir diğeri ise Mazenderan ulusuna mensup Lodban İsfendiyari'dir. (L. İsfendiyari, Sovyetler Birliği'nde sığınmacı durumda bulunan İKP'ne mensup komünistlerin sorumluluğunu yapmaktadır.)

Cafer Peşvari, devrimci mücadeleyi sürdürmek için 1936 yılında gizlice İran'a geçer. Bu dönemde İran devletine esir düşer ve 1941 yılına kadar zindanlarda kalır. Cezae-

vinde çıktığında tekrar politik, örgütsel faaliyetlerine devam eder. Azerbaycan'da Tudeh Partisi'nin temsilciliğini yapar; daha sonra ise, 1945'te kurulan Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin başbakanlığına getirilir. Bu cumhuriyetin 1946'da ABD ve İngiliz emperyalizminin desteğiyle İran devleti tarafından yıkılmasından sonra, tekrar Sovyetler Birliği'ne sığınmak zorunda kalır...

Cumhuriyeti'in Yıkılışı ve Kürtler:

Gilan Sovyet Cumhuriyeti'nin kurulduğu dönemlerde Kürdistan'ın İran egemenliği altındaki Doğu parçasında güçlü bir Kürt ulusal hareketi vardı. Simko ve diğer önderlerin yönetip yönlendirdiği Kürt ulusal devrimci-demokratik güçleri Kürdistan'ın Doğusu'nun önemli bir bölümünü (Mahabad'da dahil olmak üzere) kontrol altında tutuyorlardı. Bu dönemde, Kürdistan'ın bu parçasında (Urmıye, Gelaxe, Salmas gibi kentlerde, bazı kasaba ve köylerde) sovyet tipi yönetimler kurulmuştu. Senendaj'da, Kürtler sosyal demokrat bir parti kurarak kentin yönetimini ellerine almışlardı.

Gilan Sovyet Cumhuriyeti'nin yıkılışından sonra militarist Fars milliyetçiliği işbirlikçileriyle beraber Kürdistan'ın bu parçasındaki kurtarılmış bölgelere ve sovyetlerine saldırarak tasfiye ettiler.

Cumhuriyet'in kuruluşunda yer almış olan Xalo Qurban ve kendisine bağlı silahlı güçler, cumhuriyetin savunmasında önemli görevler üstlenerek hizmette bulunmuşlardı. Onun içindir ki bu Kürt kuvvetlerinin varlığı ve faaliyetleri Fars egemenlerinin dikkatini üzerlerine çekmişti.

"Asi komünistler" olarak tanımlanan X. Qurban af karşılığında saf değiştirerek ve kendisine verilen albaylık rütbesi ile, militarist Fars milliyetçiliğinin saflarına geçer.

X. Qurban bu ihanetinden sonra kendisine bağlı milislerle Kürt ulusal hareketine karşı savaşır. Bu savaşta Kürt ulusal hareketinin

önderlerinden Ehmede Gülabi'ye bağlı Kürt kuvvetleri X. Qurban'ı Mukriyan'da kısıtarak ölümle cezalandırırlar. Ona bağlı birçok milis de imha edilir. Teslim alınan milisler de memleketlerine (yerleşik oldukları bölgelere) gönderilir, ele geçmeyen milisler ise geri kaçmak zorunda kalırlar.

Gilan Sovyet Cumhuriyeti'nin yıkılışının Kürt ulusal hareketini olumsuz yönde etkilediği kesindir. Çünkü, o dönemlerde Kürdistan'ın Doğu parçasındaki ulusal hareket sadece olumlu kazanımlar elde etmekle yetinmemişti. Buradaki ulusal hareketin Kürdistan'ın Güneyi'nde Berzenci'nin önderliğinde İngiliz emperyalizmine karşı gelişen ulusal hareket ile ciddi bağlantıları ve dayanışması vardı. Ayrıca Kürdistan'ın Kuzeyi'nden Kürt ulusal savaşçıları Kürdistan'ın Doğusu'ndaki ulusal harekete katıldılar. Bu bağlamda bir dönem İran devletinin genelkurmay başkanlığını yapmış ve o dönemlerde Kürt ulusal hareketine karşı savaşmış olan Hasan Afra şu bilgileri vermektedir:

“Simko, Mahabad'dan Qotur'a Kürt aşiretleri ile Türkiye Kürtlerinin de dahil olduğu on binin üzerinde kişiden oluşan bir kuvvet toplamıştı.” (age., sayfa 83)

Cumhuriyet'in yıkılışından sonra Kürt ulusal hareketi önemli bir müttefikini ve moral desteğini yitirdi.

Ankara Hükümetinin Tutumu:

Kemalist Ankara hükümeti, İran'daki devrimci-demokratik hareketlerin bastırılmasında ve İran devletinin merkezileştirilmesinde (üniterleştirilmesinde) İran hükümetine doğrudan destek sunmuştur. Ankara hükümeti, 25 Ekim 1922 yılında İran hükümeti ile ortak ittifak anlaşmasını imzalamıştır. Kürdistan'ın Doğusu'ndaki Kürt ulusal hareketine karşı İran hükümeti ile birlikte ortak askeri saldırılar gerçekleştirmişlerdir.

İran'da Fars milliyetçiliğine dayalı tek merkezi bir devletin inşa edilmesinin yolu;

Gilan Sovyet Cumhuriyeti'nin, Azerbaycan'ın İran sınırları içerisinde olan bölgede kurulan Azadistan Cumhuriyeti'nin, Taberistan'da kurtarılmış bölgenin ve sovyet tipi örgütlenmenin, Kürdistan'ın İran sınırları içerisinde kalan Doğu parçasındaki kurtarılmış bölgelerin ve sovyet tipi örgütlenmenin, vs. vs. tasfiye edilmesinden geçiyordu. Bu plan, başta İngiliz emperyalist devleti olmak üzere tüm emperyalist devletlerin ortak planıydı. Emperyalistlerin buradaki amacı; Ekim 1917'de gerçekleşen Sovyet Devrimi'nin İran'da ve tüm Ortadoğu'da gelişmesinin önüne geçmektir. Bundan dolayı da vargüçleriyle militarist Fars milliyetçiliğini desteklediler ve İran'da Fars milliyetçiliğine dayalı merkezi bir devletin kuruluşunu sağladılar.

I. emperyalist paylaşım savaşı öncesi İngiltere Çarlık Rusyası ile yapmış olduğu anlaşma gereğince İran'ı kendi aralarında paylaşmayı kararlaştırmışlardı. Bu anlaşmanın bir ürünü olarak İran, güneyden İngiltere ve kuzeyden Rusya tarafından işgal edilmişti.

Ekim Devrimi ile birlikte Bolşevik Parti ve Sovyet hükümeti Çarlığın emperyalist ortakları ile yapmış olduğu bütün gizli anlaşmaları geçersiz ilan ederek, almış oldukları karar gereğince İran'ın kuzeyini işgalden arındırıp, boşalttı.

Kemalist Ankara hükümeti, bu momentte İran hükümeti ile yapmış olduğu anlaşmalarla ve pratik tutumuyla İran'ın Fars milliyetçiliği temelinde merkezi bir devlete kavuşmasından yana tavır aldı. Bu tavır, Kürt ulusal hareketine karşı açık bir tutum olduğu kadar; aynı zamanda İngiliz emperyalistlerinin ve diğer emperyalist devletlerin politikalarına uygun düşen ve yanısıra Sovyetler Birliği'ne karşı da bir içerik taşıyordu.

Ekim 2009

ROZA TARIYÊ!

Tija sodêrî hona newo peyê koye Jelêra vejayvike, bereqayisra qlatîyekê wordede fêtelîyenê.îsu besenekêrdenêk nasbikêro. Veng, her hetîra amênê. Nu veng jî wîren newî. Mi sare xu bine cilera vet, çim tene mîstday, hondekê linga reste lewo ustuna cêvêra vetve te-ver cîyema pêro teverabî, mayemi turuk desêbi, cikê gira nêwî kêrdeneci, toraq, nune mîstaye, piaz, tû, goj, haqveke bîpir, di hîre rey hardra dard ra onca naro. Xo ve xo qêseykerdenê “nîya rindo, ekê.jêdekê girabî îsu besenekêno xonde rayê ev bost bero”.

Pîyemi vakê, “rast wana, cîyo gira mejîyere, rayama çon rojîya, ezîk nezon”.

Mi xone famnêkerd mayê-pîyemi sekenê na dewoma, ça na saeta soderde pêre payrarê, cîye xo cunde arde tî lewo. Zere mira bervîs yeno, oncak besenekonkê bibervîne. Lesami bîya jî kemere, lîngemî besenekênê hardra raurjîyêrê.

Mayemi eve gamune çapîk ame, verê çeverdê winetê hona newe dîkê ez payra, ceverde windon destê xo nawê saremi sêr, veng gulla mayemi de xênekîya, eve zorî di çequ vejay “tara some” ...

Veng nêwî kullê-dezê zerrî ewe na du çequ amê tewêr. Çime xu bîwepîr oncakî newastenêkê ez bîwînîne, hersekê dörme pînikera amenê war evê gile çîtta xuya sure kerdênê ja, zonîne xo sere biyi zeut, dest wortê poremîra wejiya ame hermemyê çêp serê winêt, çime xu rosta söderdê berêqay “wake, cigêram kince tu mi vet haye lewo zîlederê, têne lerze bîke

tija perozra awî rayequmê”

Zof çî aqîlemîra verenora, vazonkê perskêrînê, hona mi fekê xo ranekêrdîw mayemi xu carna Jele, destê serê cizikude amêy pêser. veng bîberz henîk zelal vejîya. “Wake ya Dûzgunê kemer, ya Xizrê saeta tengî, ya wayîrê na koyunê Dersîm, tuyake her waxtik hazira, hemîk nazira Tija Olî cena na koyu sera ana, venge na qulle Kirmanc bihesnê, na çî tengîya mara dûr berê. Tirk, zalimo zorba, tertele nuwe masêr, doyunemara ma erzeno, tengîyederme ma destra tawa nîno tuyake na Dînade xukum kena; dezwê, adirwe, xarîgewê, zere yînu kuye, destu-pau giredê, na xardo mao bimbarekra durberê”

Dewo dê bonç bon bî, pereyinêk nanê xu sanaw koye Sîle Sur rîye xokî hete Jelêdewî, saata tija sodêrî bî.

Cordê derê Mîrîg amêne, merga arekîye ser sîyenê, birayo wînik dere Wartînagebî hurdemnakê kotene tî virare lauka na koye Dersim watenê, na laukey ca zêre mejgemidê fetelîna ezîk nezon.

Pîyemî gula xu hen xorî kerde pak kê, deyodê pîlo-qiz peroyînê hesna, olojakê fektebîye estê tevêr, venge xo tenêna berz wejiya “Xane sima kot mend tenê lerze bikêre, nikakê Tirk amê mal gau bonu nî, ma pereyînu pîya tey wone,” kêse pîyemi hona nekediya, ma cunde ameyme tilowê. Pîlo qiz pero payrawî. Ju Apê Hesê çenge cunde nîstîwro linga xuya reste estîw linga çep ser, destîk jî ustunê cerê sanaw çenike xo, çim jî gozê girswî, burî jî xeta bosten az dawî, pore xo ki sipêbî, ju muya saye

tey cînewîyê. Ewê dî becuku jîmelunê xu taday, gile jîmelo amê vere çimu, nadayîse xu jî nadayîse merdubî. kuloke payra wineto înu sera fetelîya ame pîyemi de winet. Xurdîmînek tene jumînde nada. Lewê Apê Hesên kê bîra, veng jî duyê lozine wejîya. Vake ez ta manon neskunkê simade bernê na mezela pîyu kalukuna, zere mira nîno zaverdînê Çimemi na xarde bîyera vazonkê wolla na hardra pîrbê, katake sônê Xizire saeta tenge raya sima rakere çimine dismen korkêro.

Ju ve ju verê Apê Hesênra verdîmêra, pîlu lewo nawê hermêra qizuk destra kotîmera rayê. Mi destê nebî, saremi wile mi sere cera ra, Ape Hesê hona kemera cun serebî, ewê xokîk biw jî kemere, lingamikê kotera dare hetê rî ser ginunê hardre, saremik ewê xu ame ver, gile pîrnîkamira gon amenê. Mayemi destê mide guret ez hardra ustnera ewê gile çîta xu rîyemi kerd pak cîte xona berbisra hîtewîye. Wake, "çenam, peyde nîyamede verva xo dê nadê!"

Xelle raye sîmê zerê mejgemidê xon-dike peydê nîyamedê! peydê nîyamedê! peydê nîyamedê!...

Ça?

Peyde nîyamedê?

Avîra ez kê tenê doyer a biyenê dûr winetenê peyser nîyadenê.

Nika sebî!

Çira na qullê ma newazenokê peyser nado!

Orte gemedê bîmê wînd, xondekê sarema sera tîja soder werenêra. Sare xu danra asmedê ju astarê nemendîw, mîrcîk gile darura urzenera hete doye ser sonê onca peyser yenê

Hurenda xode winetne, naffê ewê lese-ra peyser cerunra doye bîya wînd xondekê

qlancik perenêra zorra.

Axxx... Doye... Doye...

Ondera Qurwetîye... Qurwetîye...

Huna newê famkerd qurwetîyê nawîya, linge îson hard, çimik dörme nasnêkene!

Qurwetî sîyana. Hata kot? Ç a? Çira? Çon roj, ?Sebêno? Penîyê nezonayîsa!

Make avîra kotenê orte na gemê; vergura, hêsr a, morura tersenê, na tersokê ewê serasero zerê mide ca guretîw ju saetede bîyowînd.

Ju ters esto u kî Tirko!

Nu Tirk çuko?

Xone mi nedîyo! Wesanînya- tese-nanya. Nîye. Wergo- heso. Nîye. Harîga- çorro. Nîye

Çon saetîye rayeraymekê derma lingine mi dê nemendo, becîke mi lastîkê sayde sônê yene araq caremira hata gile becukunê lingunemi sîyo. Fêke kes ranebeno, hard bîyo letey, jî mîyu ma sare novê xu wer pîyemi verde mak dima somê. Jele sare berdo sano asmê, evê sîyayenêk ne kedîna, çixaskê ma nanê jelede bemê berz tîjîk werwa jelere xonde bena berz, wile jelede ma jumîn dîke, tîjake sarê ma serwîye, sîya Koye Dûzgun.

Pîyemike winet pero pîya bî jî ustunu hurende xode bî husk. Turîk nanêra wet harde naro, îye wînu k henkerd, destê xoke bîtol ewê hurdemînê destu arakê care xu guret jî sutayenê rîde fetelna hîre rey lewo na destê xore berd çare xu ard. Venge xu xondêkê zere fêkte wejîya îsu besenêkerdenêke fambikêro.

"Ya Dûzgun"... "Ya Dûzgun"... "Ya Dûzgun"...

"Xe le raye amêyme, qefelaymê ara xu bikêrme uradimak nadarmê rayê ma katabêna"

Pero vere kemeredə nistroy, xakwe nun kerdra, boya wasə kunkor nuno mîstayə kote tî orte. Torak, runo teze, zere fekte amenə nat sîyene dot, lokmeke gulera sîyene cer qirtikə villî amenə çor. Gula xuke bîye tol xane gile çîte ard pîrnike ser, feke xu binde kerdwînd, weng orte cîtêra vejîya, vake ma rind nekerd, "kemere hurenda xode girana" Kamke hardê xu caverdano penîya xuk rind nîya.

Rosta riye pereyîne sîyê

Ju fekra

Rastîya... Rastîya...

Xane, tode tomora ermenî esta, înatê tu înat, mara kam vazoneke deyo xu, mezela qalukunê xu caverdoro Dersîm xonde tengîye dîya, onca binra wejîyo, roze yena rozo domanûne tornune mawo, paguno rijayî sere az dane, lozina kulle kirmancrakî dû wejîno. Tene winet ju ve ju çime peroyînade nada kesrakê weng newejîya xurende xora usra ewê destê rest salwarê xu sanayro gile pisa xode guret tene kerdî berz, di greye çîp estveci layeke tevera mend guret hete zerrî serde kerd wînd. Jî hêlî amewe gile kemere sere wînet, wenge xu zorde jî sillîye amenewe war. Vake, ma destra nuno na dismendê sare woderdane, harde Dersim her cayîk bimbareqo, make Çeme Munzura rawerîme sîme heto bî, mire hen yenoke aze xu xelesnêmə. Ez nevazonke her dayim xu dima nadermê, na sîyana ma jî sîyana wîren nîya pîlo- qize ma xore gosarekêro, tengenakê ma diye bero jare-.dare Dersim dê cêmmat kero. Jî hêlî hurdemena pêlge xu dayra. Raurzere! Rayama hona durya waxtemak senik mendo ewê ronîstenera raye nekedîna. Pero pîya ju rayede ûstra, cîyoke ortedewî kerd tûrûko, orej kedîya vere ma kasbî,

rönestrana zonîyemi bîw pîrîke, linga xu mi hurenda xode di hîre rey sanayra, nada- ke peyde mendne, lerze konke, yak mire xen yeno wazonke peyser racerne, nezon, nezon, nezonkê sepkernê.

Desto dê girs, hemik germinbî destemi dê guret. Bî!.. Pêyde memanê!.. Germenê kote zere lesami destê mi newî, lîng xo ve xu kotra rayê lesamik dimra kasbîyenê, nika bînê di letey. leteyo ju peyser ju kî awî sêr sono.

Îsûke corde nada Çeme Xarcik gile jeler hen nîjdî asenoke pelgemikê biwe ju gamê dê cer orte uwede xu wînon. Hen newî xu mexapininê, çon saeti some dere xarcikik ma vera rameneno. Nane jelera- ke ameymê jer vere made koye sakoy beno berz, Tîja Olî peye ju koyrake wejîye peye koye wîndê sona. Dîna ortede bena di letey asmedê sodero cer tarîyo, ma orte dalike- de bîme wînd Îsu cimura beno kor oncak lîng xo ve xu raye vînenê nika venge çem hen nîjdîra yenoka jî layuka hondayîsa.

Kemera Gole Xizir çem kerdo diletey, pereyînê bare xu na ro dest u riye xu sût. Mayemi çila turukra wette, kulçe kemera Xizir dê nê ro, adirke wêsa boya run ve pacra pîya wejîye, zere feke xode mile, jî male derwetînwiye, mire hen amene- ke kard sana gule ro dana, Tersunê, mi gile fistane maye xu dê guret hen kerdîw çîpke, ciiir weng amê. Sekena. Ez jî kemere bîne veng newejîya destemide guret vake raverdê, mi lopa xu kerderake paçê sur zere lopamidero mayami neherediye poroke koto çiminemi peyser est.

Vakê meterse endî xêlesayme, harde Heydero peyde mend, nika harde Aludermê.

Çemkê rayê madero mak xelesîmê

Nu, turukude bîw jî kemerê, tene ue sanê purê, oncak zere fektê amênê nat sîyenê dot gula îsonra çer nesîyenê, con rojîyo gula keste lokme germin ra neverdaywî ke vere poreyîn bîw girs lesera awi siw.

Raye ewê sîyayenê ne kedîna nika hona famkonkê hardê Dersim cixa girso eve sîyanera nekedîno. Pulo juraka ameyme cer jûna pul vere çumune made beno berz, tekette lesera vejîne sona, makîk dima kasbême somê Lawayîse kutuku tarî ortede kerd letey. Amêymê . amêymê pereyinê piya ju fêkra Dûzgu tore sikirwokê ma hata ta ardîmê Bone pax bonune mara girswî adireko lozinde wesene rost hata cever namene, mi kes nasnekerd, oncak venge pereyine zerera amenê. Sima xeramê! xermêndimê! waire çey ustara wake esmo sima perro meymane Xiziriye saremi sero cayê sima esto. Meste her kesre ju ca winemê Roza wîne naskerdêy kamke bî bîwîd, ez, mayemi piyemi mendime. Wayîrê çeyî mare zof rindwî xele waxtwî ma na deyodewîme endê her ca misunê kotra ameyme., ca tarme. key peyser some. aklemî namenê, yak senik amenê oncak capik xu wira kerdênê. Hata a roze.

A roze

A roza tariyi 73 serredera.

Ez ewê a rozera pîya bîmepîl

Xonde roj amey werdra, a roze ranewerêna

Kamke na doyer a newî perro cunde ardiw tiloyê, domen û hermetuk dorme cundewî.

Tirk zirzeno ma kes famnekerd, uyoke lewe tirkte winoto ewê zonema tenena gira wano

Hermeta tu.domene tu kamjiye?

Yîmi tanîyê.

Îye winura perskeno

Hermeta tu domenetu kamjiye?

Veng çino

Gile jîmelone pîyemide guret, hermeta tu domene tu ta niye henê !

Veng çînew

Pîyemi ma nasnekeno

Tirk peyser di-hîre gam sî

Wenge tirk berz wejiya

„Ateşşş!!!“

Tifongu dîna kerde tariyê reyna kes neustra gonya pereyine biye tê orte

Roze

Roza tariyê

„Ateşşş!!!“

Gonya piyune ma

Tirk

„Ateşşş!!!“

Roza tariye

A roze roza mina

73 serya kê tariya

Ez cixaske bîne pîl a rozek zeremide bîye pîl

Ez cixaske bîne kokum a roze mirak kokuma...

...

Kuruluşundan günümüze kadar Anadolu'yu bütün kültürlerle ve farklılıklara mezar yapmayı görev olarak önüne koyan TC, bu yolda epey ilerledi. Anadolu, büyük uygarlıklar beşiği olarak anılmaktan çok, büyük mezarlıklar diyarı olarak hafızalarda yer edindi.

Xane henüz çocukken babası gözlerinin önünde kurşuna dizildi. Dersim 38'de ölenler bilinmeyen mezarlıklara gömülse-lerde, acılarını, umutlarını, yarınlarını yaşıyanlara miras olarak bıraktılar ve en zoru da bununla yaşamaktı...

MARKSİZM LENİNİZM'DEN ÖĞRENELİM...

ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGELER SORUNU ÜZERİNE TEZLERİN İLK TASARISI (III. ENTERNASYONALİN İKİNCİ KONGRESİ İÇİN) HAZİRAN 1920

Lenin

SÖMÜRGELER ve uluslar sorunu konusunda aşağıdaki tezler tasarısını incelenmek üzere sunarken, bütün yoldaşlardan ve özellikle bu pek karmaşık sorunlardan herhangi biri hakkında somut bilgileri olan yoldaşlardan, başlıca şu noktalar üzerinde, görüşlerini, düzeltmelerini, eklemeleri ya da açıklamaları kısaca (2 ya da 3 sayfayı geçmemelidir) bana iletmelerini rica ediyorum:

Avusturya deneyimi.

Polonyalı-Yahudi ve Ukrayna deneyimi.

Alsace-Lorraine ve Belçika.

İrlanda.

Danimarka-Alman, İtalyan-Fransız, ve

İtalyan-Slav ilişkileri.

Balkan deneyimi.

Doğu halkları.

Panislamizme karşı savaşım.

Kafkasya'da durum.

Başkır ve Tatar Cumhuriyetleri.

Kırgızistan.

Türkistan ve deneyimi.

Amerika zencileri.

Sömürgeler.

Çin, Kore ve Japonya.

1. *Ulusal eşitlik dahil*, genel olarak eşitlik sorununu soyut ya da kesin koyma biçimi, burjuva demokrasisine özgü ve onun niteliğinden gelme bir şeydir. Burjuva demokrasisi, genel

olarak insanın eşitliği perdesi arkasında, hem mülk sahibinin, hem proleterin, hem sömürenin, hem sömürülenin resmi ya da hukuksal eşitliğini ilân eder ve böylelikle, ezilen sınıfları ağır bir yanılgıya sürüklemiş olur. *Bizzat* meta üretimi ilişkilerinin bir yansımasından başka bir şey olmayan eşitlik fikri, burjuvazinin elinde, insanlar arasında mutlak bir eşitlik bulunduğu bahanesiyle, sınıfların ortadan kaldırılmasına karşı bir silah haline gelir. Eşitlik isteminin gerçek anlamı, sınıfsız bir toplum kurulması isteminden başka bir şey değildir.

2. Burjuva demokrasisine karşı savaşım, burjuva demokrasisinin yalanlarının ve ikiyüzlülüğünün açığa vurulması olan asıl hedefine uygun olarak, burjuvazinin boyunduruğunu atmak için savaşım veren proletaryanın bilinçli temsilcisi olan partimiz, ulusal sorunda da, soyut ya da biçimsel ilkeleri değil, (1) somut tarihsel durumun ve her şeyden önce iktisadi durumun tam ve doğru bir değerlendirmesi; (2) ezilen sınıfların, emekçilerin, sömürülenlerin çıkarlarıyla egemen sınıfın çıkarlarının ifadesinden başka bir şey olmayan, genel olarak halkın çıkarları genel fikri arasındaki açık-seçik ayrımı; (3) dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun -mali-sermaye ve emperyalizm dönemine özgü biçimde- küçük bir ilerlemiş kapitalist ve aşırı ölçüde zengin ülkeler azınlığı

tarafından sömürgeleştirilmesini ve mali köleliğini gizleyen burjuva demokrasisi yalanına karşı çıkarak, hak eşitliğinden yararlanmayan, ezilen, bağımlı uluslarla bütün haklardan yararlanan, ezen ve sömüren uluslar arasında aynı açık-seçiklikte bir ayrımı birinci plana koymalıdır.

3. 1914-1918 emperyalist savaşı, dünyanın bütün ezilen ulusları ve sınıfları önünde, ünlü „Batı demokrasislerinin“ Versay antlaşmasının, Alman junkerlerinin ve Kayzerin zorla kabul ettirdikleri Brest-Litovsk antlaşmasından, zayıf düşmüş uluslara uygulanan daha canavarca ve daha alçakça bir zorbalık olduğunu pratikte göstererek, burjuva demokratik parlak tümce-lerin sahteliğini açıkça kanıtlamıştır. Cemiyet-i Akvam ve Antantın bütün savaş-sonrası siyaseti, ileri ülkelerin proletaryasının olduğu gibi sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin emekçi halklarının tümünün devrimci savaşımını her yerde güçlendirerek, kapitalist düzende barış içinde birlikte yaşama ve ulusların eşitliği olanağı üzerine küçük-burjuva milliyetçi hayallerinin iflasını hızlandırarak, bu gerçeği, her gün daha büyük açıklıkla ortaya koymaktadır.

4. Bu temel tezlerden çıkan sonuç şudur ki, bütün ulusların ve bütün ülkelerin proleterlerinin ve emekçi yığınlarının, büyük toprak sahiplerini ve burjuvaziyi iktidardan düşürmek amacıyla dayanışma kurmaları, III. Enternasyonalin uluslar ve sömürgeler sorunundaki siyasetinin dayanağını oluşturmaktadır. Çünkü, ancak böyle bir yaklaşma ve dayanışma, kapitalizme karşı zaferi güvence altına alır, ve bu olmadan ulusal boyunduruğu atmak ve hak eşitsizliğini ortadan kaldırmak olanaksızdır.

5. Dünyadaki siyasal durum, şimdi artık proletarya iktidarını gündeme almış bulunmaktadır, ve dünya siyasetinin bütün olayları kaçınılmaz olarak tek bir merkezi noktada keşimlenmektedirler: bir yandan bütün ülkelerin ileri işçilerinin sovyetik hareketlerini, öte yandan sovyetlerin dünya emperyalizmi üzerinde zaferi olmadan kendileri için kurtuluş olmadığını acı deneyimlerle öğrenmiş olan sömürgelerin

ve ezilen ulusların bütün ulusal kurtuluş hareketlerini, kaçınılmaz olarak çevresinde toplamış olan Sovyetler Birliği'ne karşı, dünya burjuvazisinin savaşı.

6. Onun için, şu anda, yalnızca ayrı ayrı ulusların emekçilerinin yaklaşmalarını kabul etmek ya da bunu ilân etmek yetmez. Önemli olan, bu birliğe, her ülkenin proletaryası içindeki komünist hareketin ya da geri ulusal-topluluklar ve ülkeler işçi ve köylülerinin burjuva demokratik kurtuluş hareketinin gelişme derecesine tekabül eden biçimler vererek, tüm ulusal ve sömürge kurtuluş hareketlerinin Sovyetler Rusyası ile en sıkı birliğini sağlayan bir siyaset izlenmelidir.

7. Federasyon, ayrı ayrı ulusların işçilerinin tam birliğine doğru geçici biçimdir. Federasyon, RSSFC'nin (Rus Sovyet Sosyalist Federatif Cumhuriyetleri) öteki sovyet cumhuriyetleriyle olduğu gibi (örneğin, geçmişte Macaristan, Finlandiya, Letonya Sovyet Cumhuriyetleriyle ve şimdi Azerbaycan ve Ukrayna Sovyet Cumhuriyetleriyle) RSSFC içinde de geçmişte, ne devlet olarak özel bir varlığı, ne özerkliği olmayan (örneğin 1919'da ve 1920'de RSSFC içinde yaratılan Başkır ve Tatar özerk cumhuriyetleri gibi) ulusal-topluluklar arasında da yararlılığını tanıtlamıştır.

8. III. Enternasyonalin görevi, sovyet düzeni ve hareketi temeli üzerinde oluşturulan bu yeni federasyonları, bu bakımdan geliştirmek olduğu kadar, deneyimin ışığında incelemek ve denemektir de. Federasyonu tam birlik doğrultusunda geçici bir biçim sayarak, ilkin, sovyet cumhuriyetlerinin en sıkı birliği olmadan, askeri bakımdan çok daha güçlü olan emperyalist devletler tarafından kuşatılmış olan bu sovyet cumhuriyetlerinin varlığını korumanın olanaksız olduğunu, ikinci olarak, bu sovyet cumhuriyetleri arasında sıkı bir iktisadi birliğin kurulmasının gerekli olduğunu, ve bu birlik olmadıkça, emperyalizmin tahrip ettiği üretici güçlerin yeniden kurulmasının ve emekçilerin gönencinin sağlanmasının olanaksız olduğunu, üçüncü olarak, bir bütün sayılan ve bütün ülke-

lerin proletaryası tarafından bir plan gereğince yönetilen tek bir dünya ekonomisine doğru bir eğilim bulunduğunu ve kapitalist düzende açıkça belirli bir hal almış olan bu eğilimin sosyalist düzende gelişmesinin ve zafere ulaşmasının kaçınılmaz olduğunu her zaman aklımızda tutarak, giderek daha sıkı bir federatif birliğe doğru yönelmeliyiz.

9. Devletin içindeki ilişkiler alanında III. Enternasyonalin ulusal politikası, kendi kimlikleriyle ortaya çıkan ya da II. enternasyonalcilerin yaptığı gibi sosyalist etiketini kullanan burjuva demokratlarının yetindikleri, ulusların eşitliğinin tamamen biçimsel, sözde kalan basit tanınmasıyla kalamaz.

Ulusların eşitliği ilkesinin ve ulusal azınlıkların haklarının güvencelerinin, bütün kapitalist ülkelerde, „demokratik“ anayasalarına karşın uğradıkları devamlı baltalamalar, parlamento kürsüsünden olsun, parlamento dışında olsun - bıkmadan, usanmadan suçlanmakla kalınmamalıdır, ama aynı zamanda, birincisi, önce bütün proleterlerin, sonra da çalışanlar yığınının burjuvaziye karşı savaşında birliğini ancak sovyet düzeninin sağlayabileceğini ve ikincisi, bütün devrimci partilerin bağımlı olan ya da eşitlik haklarından yararlanmayan ulusların (örneğin İrlanda, Amerika zencileri vb.) ve sömürgelerin devrimci hareketlerine doğrudan doğruya yardım etmeleri gerektiğini tanıtlamak da, ayın biçimde zorunludur.

Özellikle önemli olan bu sonuncu koşul gerçekleşmezse bağımlı ulusların ve sömürgelerin zulme karşı savaşımı, ve bu ulusların ayrılma hakkının tanınması, tıpkı II. Enternasyonal partilerinde olduğu gibi aldatıcı sloganlar olmaktan öte bir değer taşımaz.

10. Enternasyonalizm ilkesinin sözde tanınması ve bunun yerine eylemde küçük-burjuva propaganda ve ajitasyonunun, pratik çalışmasının, milliyetçiliğinin ve pasifizminin konması, yalnızca II. Enternasyonal partilerine özgü bir şey değildir; bunlar, II. Enternasyonalden ayrılan, hatta sık sık şimdi kendilerini komünist olarak adlandıranlara da özgü bir şeydir. Bu

kötülüğe karşı, en derin kökler salmış küçük-burjuva milliyetçi önyargılara karşı savaşım, proleter iktidarının ulusal olmaktan çıkarılıp (yani bir dünya politikası saptama yeteneği olmayan tek bir ülkedeki iktidar olmaktan çıkıp) uluslararası nitelik kazanma yolunda (yani bütün dünya politikası üzerinde belirleyici etkisi olabilen hiç değilse bir-kaç ilerlemiş ülkedeki proleter iktidarı durumuna gelmesi yolunda) her gün gelişme kaydettiği ölçüde, daha önemli bir sorun haline gelmektedir. Küçük-burjuva milliyetçiliği, yalnızca ulusların eşitliğinin tanınmasını enternasyonalizm diye adlandırır ve (bu tanınmanın yalnızca sözde kalması bir yana) ulusal bencillığe dokunmaz, oysa proleter enternasyonalizmi, (1) bir ülkedeki proleter savaşımın çıkarlarının, dünya ölçüsündeki savaşımın çıkarlarına bağımlı kılınmasını; (2) burjuvaziye yenmekte olan ulusların, uluslararası sermayenin devrilmesi için ulusal planda en büyük fedakârlıklara katlanmaya hazır olmalarını gerektirir.

Onun için, şimdiden, tamamen kapitalistleşmiş olan, proletaryanın gerçekten öncü müfrezesini oluşturan işçi partilerinin bulunduğu devletlerde, enternasyonalizm anlayışı ve siyasetinden, oportünistçe, küçük-burjuvaca ve pasifistçe sapmalara karşı savaşım, görevlerin birincisi ve en önemlisidir.

11. Feodal, ataerkil ya da ataerkil-köylü nitelikteki ilişkilerin egemen bulunduğu daha geri devletlerde ve uluslarda, şunlar özellikle gözönünde tutulmalıdır:

(1) Bütün komünist partileri için bu ülkelerin burjuva demokratik kurtuluş hareketini destekleme gereği; bu kurtuluş hareketini, en etkin biçimde destekleme zorunluluğu, her şeyden önce geri kalmış ulusun sömürgeci ve mali bakımdan bağımlı bulunduğu ülkenin işçilerinin görevidir;

(2) Geri kalmış ülkede etkili olan papaz ve yobaz takımına ve ortaçağdan kalma öteki gerici öğelere karşı savaşım zorunluluğu;

(3) Avrupa ve Amerika emperyalizmine karşı kurtuluş hareketini, hanların, büyük top-

rak sahiplerinin, mollaların vb. durumunun güçlenmesiyle bağdaştırma çabasında olan İslam Birliğine ve benzeri akımlara karşı savaşım zorunluluğu;

(4) Geri kalmış ülkelerin köylü hareketlerini, eşrafa karşı, büyük toprak mülkiyetine karşı, feodalizmin bütün belirtilerine ya da kalıntılarına karşı özellikle desteklemek ve Batı Avrupa devrimci proletaryası ile Doğu ülkelerinin, sömürgelerin ve genel olarak geri kalmış ülkelerin devrimci köylü hareketi arasında mümkün olduğu kadar sıkı bağlar kurarak, köylü hareketine en devrimci karakterin kazandırılması yolunda çaba gösterilmesi; kapitalist-öncesi ilişkilerin egemen bulunduğu ülkelerde „emekçiler sovyetleri“ni vb. kurarak, sovyetler rejiminin temel ilkelerini bu ülkelere uygulamak için çabaları esirgememek özellikle önemlidir.

(5) Geri kalmış ülkelerde burjuva demokratik kurtuluş akımlarını komünist olarak nitelendirme yolundaki eğilime karşı en kesin şekilde savaşım zorunluluğu; III. Enternasyonal, sömürgelerdeki ve geri kalmış ülkelerdeki burjuva demokratik ulusal hareketleri, ancak geleceğin proleter partilerinin öğelerini, bütün geri kalmış ülkelerde gruplar oluşturmaları zihniyetiyle ve kendi özel görevleri, kendi uluslarının burjuva demokratik hareketlerine karşı savaşım görevleri zihniyetiyle eğitilebilmeleri koşuluna bağlı olarak desteklemelidir; III. Enternasyonal, sömürgelerin ve geri kalmış ülkelerin burjuva demokratlarıyla geçici bir ittifak kurmalıdır, ama onlarla kaynaşmamalı, ve en ilkel biçimde olsa da, proleter hareketin bağımsızlığını bağımsızlıkla korumalıdır;

(6) Bütün ülkelerin ve hele geri kalmış ülkelerin geniş emekçi yığınları önünde bıkmadan usanmadan, siyasal bakımdan bağımsız devletler kurma maskesi altında, gerçekte iktisadi, mali ve askeri alanlarda kendilerine tamamen bağımlı devletler yaratan emperyalist devletlerin sistemli biçimde uyguladıkları aldatmacayı açıklamak ve suçlamak. Bugünkü uluslararası koşullarda, zayıf ve bağımlı uluslar için, sov-

yet cumhuriyetleri birliğinden başka kurtuluş yoktur.

12. Sömürge halklarının ve zayıf düşmüş ulusların emperyalist devletler tarafından yüz-yıllar boyu uğradıkları zulüm, ezilen ulusların emekçi yığınlarında, yalnızca kin değil, ama aynı zamanda proletaryaları dahil, genel olarak ezen uluslara karşı güvensizliği de doğurmuştur. Sosyal-şoven, „kendi“ burjuvazisinin sömürgeleri ezme ve mali bakımdan bağımlı ülkelerin talan edilmesi „hakkı“nı „ulusal savunma“ olarak nitelerken, 1914-1919'da bu proletaryanın resmi önderleri çoğunluğu tarafından sosyalizme alçakça ihanet edilmesi, bu son derece meşru güvensizliği artırmaktan başka bir şey yapamazdı.

Öte yandan, bir ülke ne kadar geriyse, küçük tarım üretimi, ataerkil yaşayış biçimi ve fikir yoksunluğu o ölçüde güçlüdür, bu da, en köklü küçük-burjuva önyargılarına, ulusal bencillğe, ulusal dargörürlülüğe, kaçınılmaz olarak büyük bir direnme gücü sağlar. Bu önyargılar, ancak, ileri ülkelerde, emperyalizmin ve kapitalizmin ortadan kalkmasından sonra ve geri kalmış ülkelerin bütün iktisadi temelinin kökten değişmesinden sonra yokolabileceğine göre, bu önyargıların giderilmesi ancak çok yavaş bir süreç içinde olabilir. Onun için bütün ülkelerin bilinçli proleterleri, uzun zamandan beri ezilmekte olan ülkelerin ve halkların ulusal duygu kalıntılarına karşı ılımlı ve son derece dikkatli davranmak zorundadırlar, ve sözkonusu güvensizliğin ve önyargıların ortadan kalkmalarını hızlandırmak amacıyla bazı ödünlerde bulunmak da onların görevidir. Proleterlerin birliği ve dayanışması doğrultusunda ve sonra da dünyanın bütün ülkelerinin ve bütün uluslarının emekçi yığınlarının birliği ve dayanışması doğrultusunda büyük çabalar gösterilmedikçe, kapitalizme karşı zafer tamamlanamaz.

Manîfêsta Partîya Komunîste

Na perodayî sura gêge karkerî serberzîyera vejîne, hama ancax serva ju waxt. Destkutena perodayîşanê karkeru serberzîya ê taw nîya, destkutena karkeru jubîyayîşê karkerano ke, herkesono tenêna beno hîra, owo. Pêkardîyoxê hesnadariya ke, destê bêşesaziya girsera amêve duristkerdene, na jubîyayenere hetkariye kêne û na kî hercawura karkeru jubînide fina têkiliye. Ke, No serva na têkoşinanê lokalu û hetê senîniyera hemrenginu, mavenê sinifude tek ju têkoşîno neteweyîyîde pêresnayene ganiyewo. Hama her perodayîşê sinife ju perodayîşo siyasîyo. Û armanca jubîyêna ke, cirestene seserrê sukizanê çaxê-mavenî gureti, çike yî gereke pê rayanê hardin û xiravînu karbikerdêne, karkerê modernî ebi sayîya rayanê asininu zerê kê m serrude besekenêke biresê na armance.

Ebi ju sinife biyen û netîca nayede kî, ebi ju partiya siyasîye biyen xo organizakerdena karkeru, onciya destê xozerede pasimtiya karkeru herdaym bena xiravîn. Hama ebi jêdena firin, jêdena mokem, jêdena xirt, bêvinitene onciya rewena. Û na rêxistina karkeru, ebi xozerede jubînra rabirîyayîşanê bircîwazîra fêydekerdene, çiqaranê karkeru qanunkî nastdayenere zorkena. İngilîztan' de qanunê desseatî ebi na qeyde vejîya.(!)

Jubînkutenê sinifanê komelê kanî, pêroyîyede xeta xurtbiyayena proletariya zafhetura raydar kena. Bircîwazî xo herdaym û tédima zerê ju perodayîşde vînenê. Verende verva aristokrasîde, êyra têpiya verva lotimê xuyoke avêşîyayena bêşesaziye newazeno, êyîde û herwaxtd kî, bircîwazîyê welatanê teberîde. Bircîwazî vînenoke, pêro na perodayîşanê xode proletariyaro piroginayênere, hetkariya aye waştenerê û niyayende kî, proletariya zerê tevgera siyasîye onitenere nêçaro. No kî yeno na mana ke, bircîwazîve xo ewkanê siyasî û xoavakerdene

danove proletariya dest; ju vatena bînera, çekê ke çarnîneve eyî ser ovexo danora dest.

Neyra cîya, jê vînenîme ke, tayê lotimê sinifa huzimkare tim avêşîyayena bêşazîyera piya, hetê proleterîya ser tondînê; ya kî vatena en senikera, mercê estebîyayena nîne kunêve binê xetere. Neyî hemwaxtd xeyle ewkanê pêxorostdarkerdene û avêrberdene danêve destê proletariya.

Peynîyede, tawanê nejdîbiyayena netîca qetîye guretena perodayîşo sinifkîde, mavenê sinifa huzimkarede, mavenê pêro komelê kanîde, demê rohelişîyayenî, senîniya hênî pête, hênî eskeraye cêno ke, ju lotimê sinifa huzimkare, xo ayera qurfneno û vînenora hetê proletariya, çike proletariya sinifa şoreşgera û amayêne destanê xode pêcêna. Deme ke, citurke neyra ravêr ju lotimê aristokrasî vêrdîvîra hetê bircîwazî, nika kî ju lotimê bircîwazî vînenora hetê proletariya û taybetîyede kî îdeologê bircîwayeke hetê teorîra, xo resnove dustê tevgera tarîxkîye tim serkewtene, lotimêde nînu.

Ewro sinifêke xo onitorave bircîwazî, nînura teyna proletariya sinifade şoreşgera raştiya; çike proletariya hilbera bêşesaziya moderna. Ê sinifê bîni verba bêşesaziya modernede vilêşînero û peynîyede weşîyera darîne we.

Tebeqeyê mavenî, bêşesazîwanê qicî, bazirganê qicî, zanatkari, dewizî, pêro nê tebeqeyê mavenî serva estebîyayena xo, weşîyera wesanitenera raxelesnene, verba bircîwazîde danêpero. Nêyi, o mezalde şoreşger nîyê, demseveknexê. Hattan ê kevneperestê, çike ê wazenêke girika tarîxî peyser biçarnê. Eke şoreşger be kî, babeta proletariyawake verde vinitoxa, hetê ayê ser ravêrayîşde nîya fikirîne; o mezalde, nêyi çiqaranê xuyê ê tawî nê, çiqaranê xuyê ameyênoxu seveknênê, serva hoka çimê proletariyara tîniyadayene guretene, yê xora kunêra dûr, hoka tîniyadayîşê xo caverdanê.

Proletariyawa lumpena ke, weşîyera qurfiyayîş û puç-poynayîşê tebeqanê en binenanê komelê kanîra duristbîya, ca bi ca beno ke, şoreşo proletarkîra pîya bionciyo zerê tevgera şoreşî; hama gorê pêro mercanê weşîyêna xora, ebi entriqanê kevneperestura rote guretenêre amedewa.

Mercê weşîyêna komele kanî, zerê mercanê weşîyena proletariyade vilêşiyero şîye. Karker bêmilko; têkilîyêke karker cênîye û domananê xode tederoye, qe ju jubînroşîyayîşê nîneve têkilîyanê bircîwayanê çêyîyû nêmena. Kede û bandura bêşesazîya modernake Îngiliztan' de je yê Fransayê, Amerîka' de je yê Almanyanê, xo pêro karaktero neteweyîra birnovera, kerdo pak. Çimê eyîde huqûq, axlaq, dîn pêro xismetkarê çiqaranê bircîwayanê.

Pêro sinîfêke hatan nika huzimkarîye guretave xo dest, pêro komelî mercanê milk xodestfîştêna xore vileçewt kerdênere nêçar verdo, derawa weşîyênake xuyake fîştêra xodest, xurtkerdenere nîyado. Hama karkerî honake, fesalê milk xodestfîştênê xuyê verênî, nîyayende kî, pêro fesalê milk xodestfîştênê verênî mavenra nêdardîwe, besenêkenêke hezanê karkerdoxanê komalkîyû bifîyera xodest. Serva binê pêbawerîye guretenere qe tewayê karkerî çîno; karkerî gereke pêbawerîyanê taybetîyê hatan nikayênu û sîgortayanê taybetîyû pêrunê çînerê.

Tevgerê neyra verênî, pêro ya tevgerê senikîye bî, ya kî hetê çiqaranê senikîyede bî. Tevgera proletare, tevgera silxetîya gîrsa, hetê çiqaranê silxetîya gîrsede, tevgerade xoserîya. Proletariyaweke, en tebeqa binena komelê ewroyênîya, honake pêro avayîya serena yê tebeqanê komelê nasdîyoxî hewara mefîyo, besenekenake xo bilewno, xo raştkeroye.

Bîngeyîyêde mebo kî, fesalîyede, verba bircîwazîde perodayîsê proleterîya verende perodayîsode neteweyîyo. Karkerê her welatî, gereke herçîra raver, hesavê bircîwazîyê xo bîvinê.

Ma ke, merhelanê en pêronîyude xurtbîyayena

proleterîya kerd eskera, dî ke, mavenê komelê esteyoxde jêde-senik fesalade tînîmîteyede ju şerê zerî ramîno sono, tawede kî, ebi fesalade ju şoreşbîyenî teqîno û ebi raya pîrodayîşê proleterîyara bircîwazî demdîno, bîngê huzimkarîya proleterîya yenora destpay.

Komelê hatan nikayen, bîngê verba jubînvinîtena sinîfanê stemkaru û bindestu sero pêsanîteyê. Hama servakêde jusinîfe werdene, ayere qe-qenê xulamkî bo kî, mercanê estebîyena xo ramîtene amedekerdene ganî wazena. Demê serfîyede, serfî xo kerdîvî endamê komune, bircîwazîyo qici kî ebi na qeyde, binê bandura mutlaqîyeta feodalede bîve bircîwa. Karkero modern delmaşt, xurtbîyayena bêşesazîyara pîya hurendîya berzbîyenede, herkeşî tenane ginenove binê mercanê estebîyena sinîfa xo. Karker beno hejar û hejarîye nufîs û dewlemendîyera pêt xurtbena. Nayerakî yeno veteneke, endî komelî serro huzimkar mendene û mercanê estebîyana xo komelîre je kanuno duriskerdox verznayanere mezalê bircîwazî çîno. Mezalode huzimkarîyede nîyo, çîke besenêkenoke çarçewê xulamîyede bo kî, ju weşîye bidove xulamê xo dest; çîke cayê xulamê xo weyîye kerdênede, hetê eyîra weyîye bîyenîra nêsevekîno. Komel endî besenêkenoke bine huzimkarîya na bircîwazîde biweşîyo, ju vatena bînera, estebîyayena eyî endî komelîde nînave hurê.

Estebîyen û huzimdarîya bircîwazî bîngeyê, kesu destde pêserameyana dewlemendîye, durîsbîyena sermaye û jedebîyayena sermaye sero bena berz; sermaye kî kedeyê rozaneyin serro avabena. Kedewo rozaneyin, bê rabîrnayîs, xo verznenora xozerede pasîmtîya xebatkaru. Aversîyayîşê bêşesazîye, waştêna bircîwazîra xoserî, destê eyîra yeno raydar kerdene; no kî, hurendîya serva jubînde pasîmtîyêna karkeru jubînîra qurpfîyayîşê karkerude, organîzebîyenera pîya, jubîyayîşê şoreşgerê karkeru nano ro. Demeke, Aversîyayîşê bêşesazîya moderne, hardoke bircîwazî ebi xo eyî verznayênî hilberanê xo anove viraştene û milk finora xodest, bine linganê bircîwazîra onceno cêno. Herçîra ravêr,

ewkê ke bircîwazî keno amede, mezel kinitoxê xuyê. O peymede, demdîyayîşê xo û serberzîya proleterîyara remayîşî kî çîno....(!)

Pêrodayîşê qanunê des-seatî, ju- di serri werdewamkerd û serra 1846' înde mavenê jubînkutena arîstokrasi û bircîwazîde, qanunê

heb(tahlî)' î dariya we, serra 1947' înde kî qanunê des-seatî ameve naskerdene. Serva heyfê wedarîyayîşê qanunê hebî ciraguretene, Tory' ura tayîne kî poştdêve vejîyayîşê qanunê des-seatî.

-Verdewam keno-

Ferhengê

Manîfêsta Partîya Komunîste

karkerê modernî : modern proletarya

serberzîye : zafer

destkutene : kazanım

pêkardîyox : üretim aracı

hesnadarîye : iletişim

bêşesazî : sanayi

duristkerdene : oluşturmak, yaratmak

hetkarîye : yardım

têkilîye fiştene : ilişkiye geçirmek

têkoşîn : mücadele

senîniye : nitelik

hemreg : aynı

neteweyî : ulusal

pêresnayên : birleştirmek,

merkezileştirmek

ganîyayên : gerektirmek

pêkarkerdene : ...ile çalışmak,...

ile iş görmek

pasîmtîyên : rekabet etmek

rêxistine : örgütlenme

rabirîyayên : ayılmak, farklılaşmak

pêroyîye : genel

raydar kerdene : teşvik etmek

lotim : kesim, kısım

piroginayên : başvurmak

ewk : şey

sinifa huzimkare : egemen sınıf

xetere : tehlike

roştdarkerdene : aydınlatmak

taw : an

rohelişîyayên : çözülmek

amayêne : gelecek

taybetî : özel

serkewtene : kavramak

hilber : ürün

rovilêşîyayên : erimek

weşîyayên : yaşamak

demseveknox : tutucu

kevneperest : gerici

seveknayên : korumak

hoka tênîyadayîş : bakış açısı

rote guretene : satın almak

amade kerdene : hazırlamak

jubînroşîyayis : benzerlik

kede : emek

kede werdene : sömürmek

hezê karkerdox : üretici güçler

pêbawerî : güvence

çînkardene : yok etmek

tevgera senikîye : azınlık hareketi

tevgera silxetîye : çoğunluk hareketi

avayîya serene : üst yapı

şêrê zerî : iç savaş

pêser amayis : birikim

dewlemendîye : zenginlik

hejarîye : yoksulluk

kedewo rozaneyin : ücretli emek

mercê milk xodest fiştene : mülk edinme
koşulları

fesala milk xodest fiştene : mülk edinme
biçimi

EY KARKER, BIBIN YEK

Cigerxwîn

Karkerê kurd tev li karin
Dest bi dar û tevr û bêr
Wek xebatkarê cîhan ew
Tev di cengê mêr û şêr

Ev cîhan qada me ye
Ev cîhan qada me ye
Her divê em bibne yek
Her divê em bibne yek
Wek bira bin wek bira

Ta kengî kole bin em
Pî di bend û mil di nîr
Tîm li benda koldaran
Wer bimênin destegîr

Ev dema azadî ye
Ev dema azadî ye
Ger bi kuştin wer bi hiştin
Yan xweşî û yan reşî
Her divê em bibne yek
Her divê em bibne yek
Wek bira bin wek bira

Tev mirovin em bi carek
Gewr û sor û reş çîye
Sed tîf û sed tîf bibarin
Zor û dîktatorî ye

Ev setemkarî çîye?
Ev setemkarî çîye?
Ger bi kuştin wer bi hiştin
Yan xweşî û yan reşî
Her divê em bibne yek
Her divê em bibne yek
Wek bira bin wek bira

ÜLKEMİZİN İKİ BÜYÜK DEVRİMCİ AYDININI, ÖLÜMLERİNİN 25. YILINDA SAYGIYLA ANIYORUZ!

"Dixwazim win destê xwe bidin destên hemî partî, komel û mirovên demuqrat û pêşverûwên Turkiya, Sûriya, Îraq û Îranê, ko bi hev re em karibin şerê kevneperest, zorker, setemkar û şerxwazan bikin; her yek ji me di welatê xwe de, gerdenazad û serbixwe, dewleteke demûqrat û pêşverû li dar xin, em tev bi hev re weke bira bijîn." (Cigerxwîn)

"Acı, baskı, yoksulluk, kan ve gözyaşı Kürt halkının kaderi değildir.

Biz bu kaderi tanımıyoruz. Biz, dörtbir yandan işgal altında tutulan bir sömürge ülkenin çocukları değil, bağımsız, demokratik ve birleşik Kürt ülkesinin, Kürdistan'ın çocukları olmak istiyoruz." (Yılmaz Güney)

Serva Avakerdena Partîya Marksîst-Lenînîsta Kurdîstanî

W
e
l
a
t
o

JUBÎYAYE

Karkeranê Têde Welatu û Sarê Bîndestî Jûberê!

Şoreşê Oktobre, Raya Şoreşê Cîhane Keno Roşt!

Camûsqirane 2009

Amor: 6

Cereme: 3 €